

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

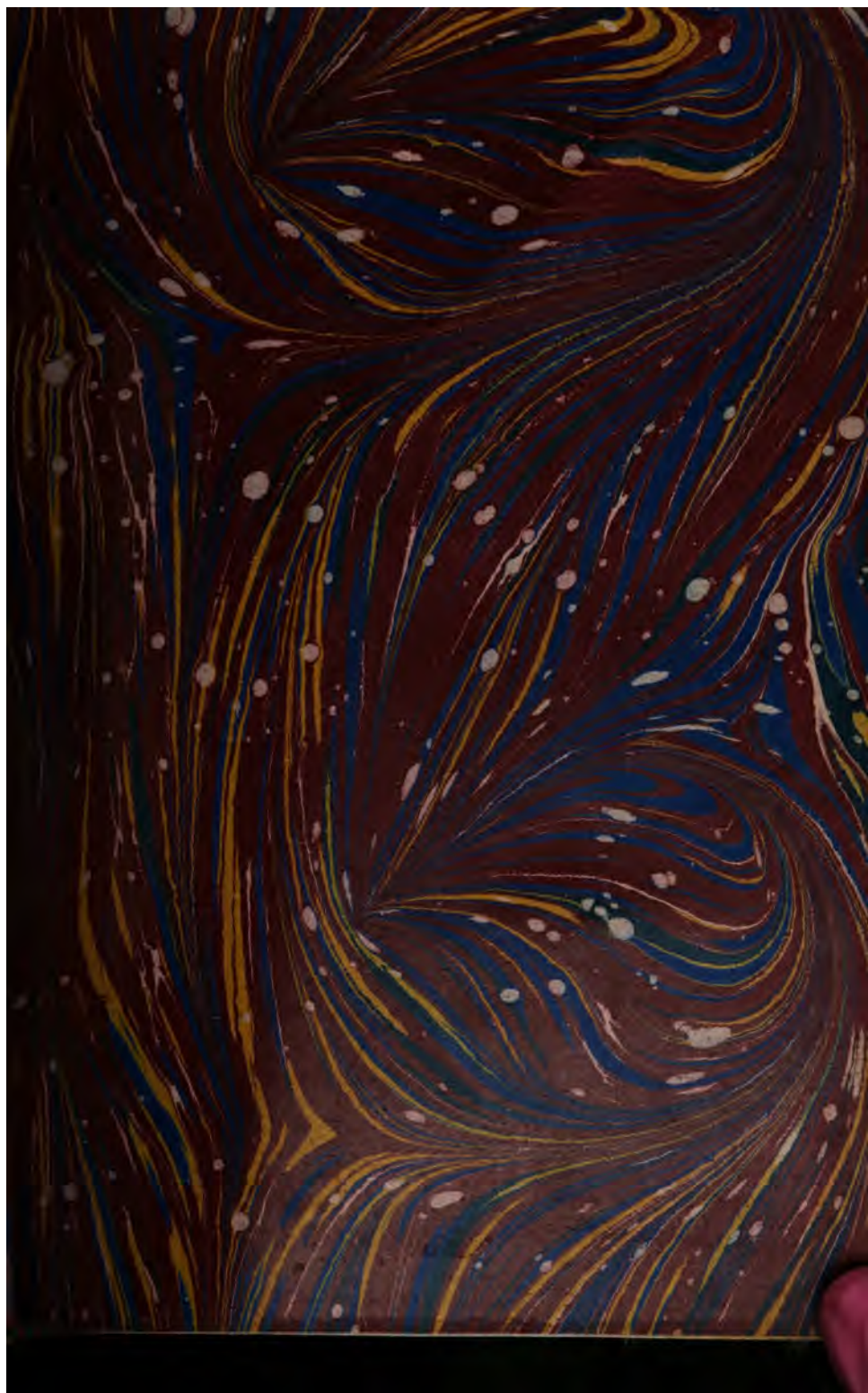

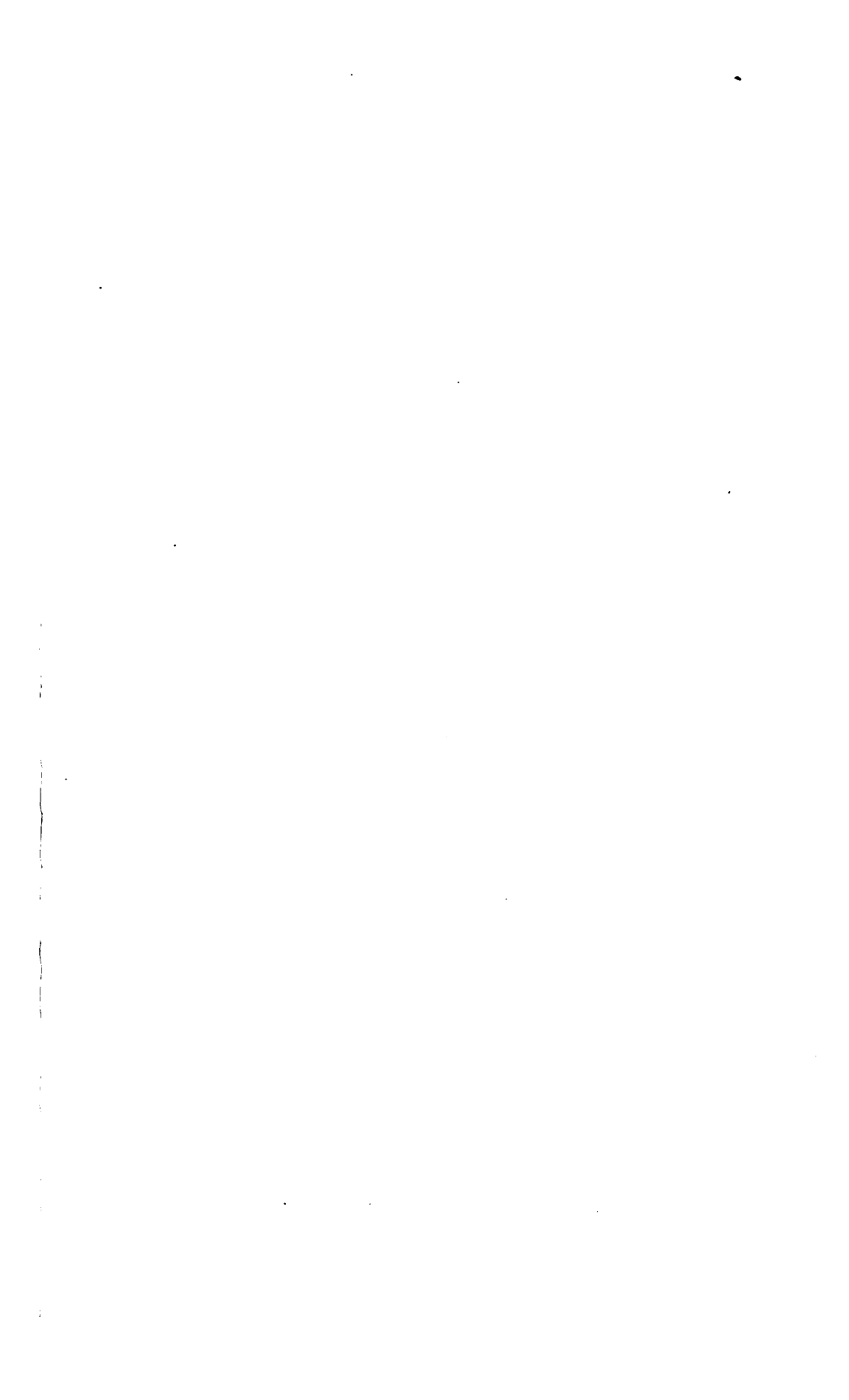
J

108.a.18.

1880

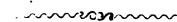

VALDA SKRIFTER

AF

OLOF VON DALIN.

ÖREBRO 1872,
ABR. BOHLINS BOKTRYCKERI.

Innehåll.

Andeliga Sånger.

Tankar om Guds Försyn	Sid. 3.
Fader Vår	" 10.
Prediktsord:	
På Nyårsdagen	" 13.
Söndagen efter Nyårsdagen	" 13.
Andra Söndagen efter Trettondedagen	" 14.
Söndagen Septuagesima	" 14.
Söndagen Sexagesima	" 15.
Fastlags-Söndagen	" 15.
Kyndelsmessodagen	" 16.
Första Söndagen i Fastan	" 16.
Andra Söndagen i Fastan	" 17.
På samma dag	" 17.
Tredje Söndagen i Fastan	" 18.
Midfasto-Söndagen	" 18.
Femte Söndagen i Fastan	" 19.
Långfredagen	" 19.
Påskdagen	" 20.
Andra Söndagen efter Påsk	" 20.
Tredje Söndagen efter Påsk	" 21.
På samma dag	" 21.
Fjerde Söndagen efter Påsk	" 22.
Bön-Söndagen	" 22.
Pingstdagen	" 23.
Hel. Trefaldighets-Söndagen	" 23.
Tionde Söndagen efter Hel. Trefaldighets-Söndag	" 24.
På samma dag	" 24.
Sextonde Söndagen efter Hel. Trefaldighets-Söndag	" 25.
Tjugonde Söndagen efter Hel. Trefaldighets-Söndag	" 25.
Andra Söndagen i Adventet	" 26.
Juldagen	" 26.

IV

Vid årsskiften:

Vid årets början 1741	Sid. 27.
Vid årets början 1743	" 28.
Vid årets början 1746	" 30.
Den förmörkade själen bör ledas af Guds hand	" 31.
Öfversättning af en ibland doct. Lutheri egenhändig anteckningar i hans handbibel, som nu förvaras på Kongl. Bibliotheket i Stockholm	" 32.

Stycken af historiskt och politiskt innehåll.

På konung Carl XII:s dödsdag:

I. 1735	" 35.
II. 1738	" 37.
III. 1740	" 37.
IV. 1741	" 38.
V. 1745	" 39.
VI. 1748	" 39.
Konung Carl XII:s förvandling till aftonstjerna	" 40.
Ode öfver slaget vid Villmanstrand den 23 Augusti 1741	" 42.
Till Generalmajor Wrangel vid hans återkomst från ryska fångenskapen (Juni 1742)	" 47.
På tacksägelsedagen öfver freden 1743	" 48.
Drömmar under riksdagen 1742—1743:	
I. Den 28 Febr. 1743	" 49.
II. Den 6 Mars 1743	" 50.
III. Den 17 Mars 1743	" 50.
IV. Den 20 Mars 1743	" 51.
V.	" 51.
1743 om hösten	" 52.
Kämpavisa	" 53.

Visor.

Engsövisan, ur gamla handlingar öfversatt på nu brukeligt språk	" 63.
Herdeqväde: „En Celadon gaf fröjderop”	" 71.
Herdeqväde: „Philemon dref ut sina får i en äng”	" 76.
Iris och Damon	" 80.
Visa: „Om jag med min qvinna”	" 83.
Visa: „Ack, kära min Malin”	" 84.
Enslig lefnad lycklig i sällskap med den man älskar	" 86.
Nattens beröm	" 87.
Lyckligt att lefva okänd	" 88.

V

Stilla lefnade sällhet	Sid. 89.
Beständighet i alla skiften	» 90.
Det närvarande onda alltid det svåraste	» 92.
Lyckligt att kunna glömma förra tidens nöjen	» 94.
Klagan öfver kölden	» 95.
Vårvisa	» 96.
Öfver en fogel	» 98.
Visa: „Jag ser mig om, Men saknar dock det bästa”	» 99.
Cupido i arrest	» 102.
Visa: „Fromma själ och ljumma hjerta”	» 104.
Visa: „Kulna höst, med regn och töcken”	» 107.
Öfver ödet	» 109.
Visa: „Än är jag här, än är jag der”	» 111.
Visa: „Skatan sitter på kyrkotorn”	» 112.
Visa: „Venus vill jaga”	» 114.
En ung frus afeked till sin man, vid hans afresa till arméen	» 118.
Visa: „Kära Bacchus, öppna din tunna”	» 120.
Visa: „Stolta ärelystna”	» 121.
Visa: „Den jag haft så hjertligt kär”	» 123.
Bordvisa	» 126.
Ordensvisa	» 127.
Calottvisa	» 130.
April-verk om vår herrliga tid. 1740	» 135.
Hoflif.	
Bordvisa under Konungens och Drottningens vistande på Drottningholm. 1751	» 153.
På en bergskulle vid Drottningholm. 1751	» 155.
Visa på Bostället. 1751	» 156.
På Lindön om aftonen den 21 Juli 1751	» 158.
Nicopompi visa öfver aftonmåltiden vid Rörby-torpet den 23 Juli 1751	» 159.
Visa om färdan till Bostället. 1751	» 162.
På Drottningens namnsdag den 26 Aug. 1751	» 166.
Bref till H. M. Konungen	» 169.
Bref till H. M. Drottningen	» 170.
Bordvisa under Konungens och Drottningens vistande på Svartsjö. 1752	» 172.
Öfver Drottningens resa till Upsala, att der möta Konun- gen vid hans återkomst från Finland. 1752	» 173.
Öfver Hofvets ankomst till Ulriksdal. Våren 1753	» 174.
Visa om Pepparen	» 175.

VI

Till Hoffröken * * * vid hennes resa till Loka. 1761 . . .	Sid. 177.
Gammal Visa (öfver Konungens och Drottningens resa till Loka år 1762)	» 178.
Öfver jagten på Svartsjö. 1762	» 182.
Då författaren en gång visat sig i nattrock för Deras Majestäter	» 184.
På ett fönster i China-huset	» 185.

Bröllopsqväden.

Tidens och Kärlekens träta. Andersmessodagen 1732, då kammarherren, baron J. M. Baner och fröken H. U. Ribbing ingingo äkta förbund.	» 189.
Visa om stolts Agnes och herr Carl. Vid generaladjutan- ten, baron Carl Adlerfelts bröllop med hoffröken Agnes Strömfelt. den 10 Okt. 1754	» 192.
Herdeqvåde vid riksrådet, friherre Anders Johan von Höp- kens giftermål med hoffröken Wilhelmina Charl. Ribbing, den 10 Nov. 1754.	» 196.
Lilla Gudens manifest, gifvet Paphos i Cabinetet den 17 Maj 1755, då baron Johan Adolf Hamilton förlofva- des med hoffröken Anna Margareta Wrangel	» 199.
Gammal visa. På fröken Christina von Ungern Sternbergs bröllopsdag, den 19 April 1759	» 201.

Fabler.

En falsk vän är värre än en uppenbar ovän	» 209.
Den 6 Juni 1761. Då Venus passerade genom solen . . .	» 211.
De två källorna	» 215.
Den som vill behaga alla	» 216.
De främmande träden	» 218.

Blandade Dikter.

Jordiska tings obeständighet	» 223.
Tankar om ödet	» 224.
Stilla lefnads nöjen	» 225.
Nöjd lefnad.	» 227.
Extractum Protocolli, ur vår Conseil	» 227.
Resebeskrifning.	» 228.
Engsönöjen	» 231.
Afsked från Engsön	» 233.
Till grefvinnan Piper på hennes födelsedag	» 234.
Inpromptu	» 236.
Till ett fruntimmer, som ville följa arméen till Finland .	» 237.

VII

Förklaring öfver ordet «Kruka»	Sid. 238.
Behaglighetens hemvist	» 239.
Pindariskt ode	» 240.
Jupiter och Europa	» 242.
Till en fröken, som ville lära sig skriva vers	» 243.
Ansökan af Auctora dräng Petter, som blifvit värfvad till soldat	» 245.
Öfver stadslefvernet	» 247.
Ex tempore	» 249.
Frieri med svar	» 249.
Öfver en man, som sålde sin fästmö	» 250.
Öfver en fröken, som gerna ville dö	» 250.
Inpromptu	» 251.
Öfver en ung herre, som skröt öfver att vara Bel-Esprit	» 251.
—————	
Sagan om Hästen. Utgifven 1740	» 253.
Visdomsprof, eller Herr Arngrim Berserks förträffelige tankar öfver et fynd i jorden intet långt från Stockholm. Utgifne 1739	» 271.
Beskrifning om en Runsten vid Drottningholm, som kan tjäna til uplysning i Lovöiska historien, af Olavo Björnerö, Antiquario Lovöensi	» 295.
Programma. (Af Marcus Tullius Dubbelölianus, för de Stu- derande i Calottinien, till ett specimen academicum af Cajus Furius Naso, Finno-Satagundus).	» 316.
Dissertation om det språk, som talades af våra första föräldrar i Paradiset	» 327.
Rätt begrepp om en kork	» 332.
Fragment öfver sista kriget mellan Filosofien och Kärleken	» 336.
Promemoria af något, som är anmärkt på en resa till Paphos	» 341.
Sagan om herdinnan och lammet	» 347.
Brefvexling mellan Ragvald Pik och Herr Silfverspasserklinga	» 353.
Anmärkingar	» 359.

Ingen svensk författare har ännu af sin samtid rönt det erkännande, som en gång kom Dalin till del. Hela allmänheten blickade upp till honom som den ende, erkände mästaren; sjelfva rikets ständer läto sig angeläget vara att draga försorg om hans belönande. Så hade ännu aldrig svenska språket klingat! Så höga tankar och så lekande behag hade ännu aldrig ingjutits i svenska rim! Hans samtid ansåg honom helt enkelt öfverträfflig.

Likväl hade ännu icke fyrtio år förflutit efter hans död, då Gyllenborg ansåg sig kunna förklara, att

Den prisade Dalin, som ej sin like fann,

I ynglingars försök har sett sin öfverman.

Äfven den s. k. Nya Skolan, som eljest hade öppen blick för mången skönhet i vår äldre vitterhet, förbisåg Dalin; deri lik den Gustavianska. De omdömen, Hammarsköld om honom fäller, äro till ytterlighet orättvisa och bittra: han var utan fantasi och känsla; i sin „inre fattigdom” saknade han allt sinne för musik, ja han hatade den, i följd hvaraf äfven hans visor „nödvändigt skulle misslyckas;” o. s. v. Det är Atterboms ära att i sina *Siare och Skalder* hafva gjort Dalin rättvisa och skingrat den glömskans natt, som började lägga sig öfver hans namn.

Olof Dalin föddes i Vinbergs församling i Halland d. 29 Aug. 1708. Hans föräldrar voro prosten Jonas Dalin och Marg. Brig. Auséen. Efter fadrens tidiga frånfälle erhöll han i sin styffader, prosten Severin Bökman, en omsorgsfull vårdare. Dalin studerade

i Lund, under särskild ledning af den berömde Andreas Rydelius, hvars nära släktinge han var.

Redan 1723 hade Dalin i sin styffars sällskap besökt Stockholm och 1726 var han honom för andra gången dit följaktig, för att nu blifva der för alltid bofast. På förord af Rydelius blef Dalin antagen till lärare för dåvarande kammarrådet Rålambes söner. Dermed var hans inträde gjordt i stora verlden, der han inom kort blef allas älskling. Landets förnämste män öppnade både „hus och hjerta" för den okände unge mannen från en aflägsen landsort, utan börd och utan förmögenhet. Detta förklaras af hans i hög grad vinnande väsen och naturliga goda takt. Hans yttre egde intet utmärkande och i sällskap var han i allmänhet ordkarg.

Men i hans inre rörde sig stora planer. Redan i Lund, säger Celsius, hade den tanken hos honom upprunnit, att „företaga sig något arbete, som uti vårt svenska språk vore oförsökt." Frukten af detta beslut blef *Then Swenska Argus*, en efterbild af Addisons *Spectator*. Om det uppseende och den förtjusning, som denna veckoskrift öfver hela landet väckte, tala hans samtida i de starkaste uttryck. För det nu lefvande släktet är den dock föga njutbar; förändrade åsigter och seder hafva gjort det svårt för oss att förstå de hänsyftningar och skildringar, som en gång funnos så träffande. Sin betydelse i språkligt hänseende skall dock Argus alltid behålla.

Det härvid icke minst märkvärdiga är den djupa anonymitet, hvarmed författaren så länge förmådde omgifva sig. Utom i Rålambska huset och för några förtroligare vänner var han under flera år en fullkomligt obekant person, föremålet för mångfaldiga gissningar. Argus började utgifvas 1732 och upphörde 1734. Men först 1736 blef utgifvaren för den större allmänheten känd. Året förut hade han likväl af Rålamb blifvit föreställd för konungen och drottningen. Redan 1734 hade rikets ständer ingått med

XI

en skrifvelse till kongl. maj:t, hvori de uttryckte sitt nöje och välbehag öfver den obekanta författarens arbete: en uppmaning att icke lemna honom obelönad, derest hans anonymitet blefve röjd.

Dalin, som 1731 blifvit e. o. cancellist i riksarkivet och 1735 i krigsexpeditionen, befordrades 1737 till kongl. bibliotekarie.

Från början af sin Stockholms-tid kom han i beröring med Hattpartiets ledare. Men icke denna tillfällighet, icke ens inflytandet af en sådan personlighet, som Tessins, får man väl tillskrifva hans anslutande till detsamma. De åsikter det hyllade voro i sig sjelfva af den art, att de helt naturligt skulle omfattas af en ung begåfvad man, med sinne för ära och frihet. Inom det ridderliga sällskapet „Avazu och Wallasis“, hvars sekreterare och enda ofrälse ledamot Dalin blef vid stiftelsen, gaf han under en följd af år på både prosa och vers uttryck åt sitt partis stämning.

Kom så det af Hattarne inledda ryska kriget med dess olycksdigra följder. Dalin kunde ej undgå — han var ju icke blott poet, men äfven häfdatecknare — att mäta djupet af den afgrund, till hvars brant hattpolitiken ledt Sverige. Ett bittert uttryck af hans grämlse öfver de stora planernas snöpliga utgång finnes i den sid. 53 intagna *Kämpavisan*. Men ehuru väl Dalin efter 1743 drog sig tillbaka från Hattpartiet såsom politisk korporation, bröt han likväl icke med sina enskilda vänner inom detsamma.

Dalin anställdes 1751 såsom kronprinsen Gustafs lärare. Han kom alltså i den närmaste beröring med det nya hofvet. Men han blef för Adolf Fredrik och Lovisa mera än deras sons lärare, och ännu mycket mera än en hofpoet i vanlig bemärkelse kan vara. När Dalin upphörde att vara Hatt blef han uteslutande Rojalist.

Nu börjades en tid, då Dalin i en alldeles otrolig ymnighet strödde vers omkring sig. Allt skulle besjungas. „Dalin förde sånggudinnorna till hofvet“, säger Gyllenborg. Men om den Dalinska sånggudinnan ock skickade sig höfviskt samt blott var *allt*.

XII

för benägen att sprida glädje med sin sång, bibehöll hon dock alltid en viss svensk trohjärtighet, hvaraf många vackra drag framskynta. Ingen lär neka, att Dalins hofpoesi förräder vida mera innerlighet, än man finner i den franska Ludvigs-skolans och dess efterföljares.

Det har sagts att Dalin saknar känsla. Utan tvifvel är detta orättvist. Om en författare bör bedömas icke efter det mesta utan efter det bästa, han skrifvit, så kommer man till ett motsatt omdöme. Det finnes ock i Dalins lyrik tillräckligt mycket som försvaret ett sådant. Sannt är visserligen, att mången utgjutelse af för öfrigt oförtydlig och innerlig känsla, och företrädesvis just af erotisk stämning, stundom slutar med något nästan — epigrammatiskt; detta är en psykologisk företeelse, hvars grund den sjelf känslige läsaren icke torde hafva alltför svårt att spåra hos en på samma gång försynt och i botten stolt natur, som i en ålder, hvilken icke längre är ungdomens, finner sig försatt inom en värld, der han visserligen lika litet som någon annan är kall för behagen och hjertats behof, men der han icke finner sig kunna fylla de vilkor, som i denna verlds ögon anses berättigande; han döljer då sucken med ett skämt.

Och skämta kunde Dalin som få. Hans spelande qvickhet var derjemte — vi tala alltjemt icke om det mesta utan om det bästa — förenad med den lättaste prydlighet, den finaste smak och stundom (t. ex. då han i ett och annat bröllopsqväde anslår folkvisans tonart) med den mest intagande naivitet. När dertill kommer, att detta allt möter oss i tonfall, hvilkas behag ännu är oförminskadt, då måste man erkänna, att han sjöng icke blott för att glädja Lovisa och hennes omgifning, utan äfven en efterverld; och att det icke blott är den store stilisten utan ock skalden som lever *

* Detta gäller likväl endast om honom såsom lyriker. Hans episka och dramatiska arbeten (*Brynilda eller den olyckeliga kärleken*,

XIII

Dalin entledigades af rikens ständer 1756 från sin befattning som kronprinsens lärare. Den straffdom, som vid detta års riksdag drabbade konungahuset och dess vänner, nådde äfven Dalin. Anklagad till lifvet, undalapp han dock med förlust af sin sysala, hvarjemte han aflägnades från hofvet; den tidens tyranni med frihetsnamn gick så långt, att han till och med förbjöds nalkas de ställen, der någon medlem af konungafamiljen uppehöll sig.

Den ofrivilliga ledighet, han sålunda erhöll, begagnade han för att arbeta på det uppdrag, han redan 1742 just af ständerna erhållit: att skriva Sveriges historia. Tvenne delar voro förut utkomna, på hvilka 1760 och 1762 följde tredje delen i tvenne band.

Vid riksdagen 1761 upphäfdes Dalins förvisning från hofvet. Mötet mellan konungaparet och honom berättas hafva varit rörande. Samma år blef han adlad; 1753 cancelli-råd; 1755 rikshistoriograf; 1761 R. N. O.; 1763 hofcanceller.

Olof von Dalin afled på Drottningholm d. 12 Aug. 1763, själf slutande sin adliga ätt.

Drottning Lovisa Ulrika lät på Lofö kyrkogård öfver honom och hans efterträdare såsom kronprinsens lärare, den utmärkte matematikern Klingenstjerna, uppressa en minnesvård. Den del af inskriften, som gäller Dalin, har hon själf författat. Den är ett uttryck af hennes personliga tillgifvenhet för skalden och vännen.

År 1767 utkommo Dalins *Vitterhetsarbeten*, i *banden och obunden skrifart*, I—VI b., 8:o. Denna samling lärar, enligt Hammarcköld och Biogr. Lex., hafva ombesörjts af författarens halfbroder, archiatern J. C. Bökman. I företalet heter det dock alltigenom: *Utgifvarna*. Äfven Atterbom synes antaga, att Bökman

Tragoedia i tre Öpningar [1738], *Den Afundsjuke*, *Comoedi* [s. å.] och *Svenska Friheten*, *Skalde-Dikt i Fyra Sånger* [1742].) äro numera endast af litteratur-historiskt intresse.

XIV

icke ensam bär ansvaret; han talar nämligen om denna samling såsom föranstaltad af „välmenande, men okritiska beundrare”. Vare härmed huru som helst: någon omsorg är vid utgifvandet icke använd. Allt hvad man kunnat komma öfver är, utan urval, intaget; hvad som intagits är om hvartannat sammanföst. Endast i de tvenne första banden märkes ett bemödande att ordna.

Sedermora (1782—1783) utkom en af P. Rudin redigerad, vald upplaga af Dalins *Poetiska Arbeten*, försedd med företal af riksrådet Scheffer. Den är med rätta prisad för noggrannhet och prydlighet. Ehuru icke något i obunden form finnes intaget, utgör upplagan likväl tvenne oktav-band, innehållande tillsammans 722 sidor.

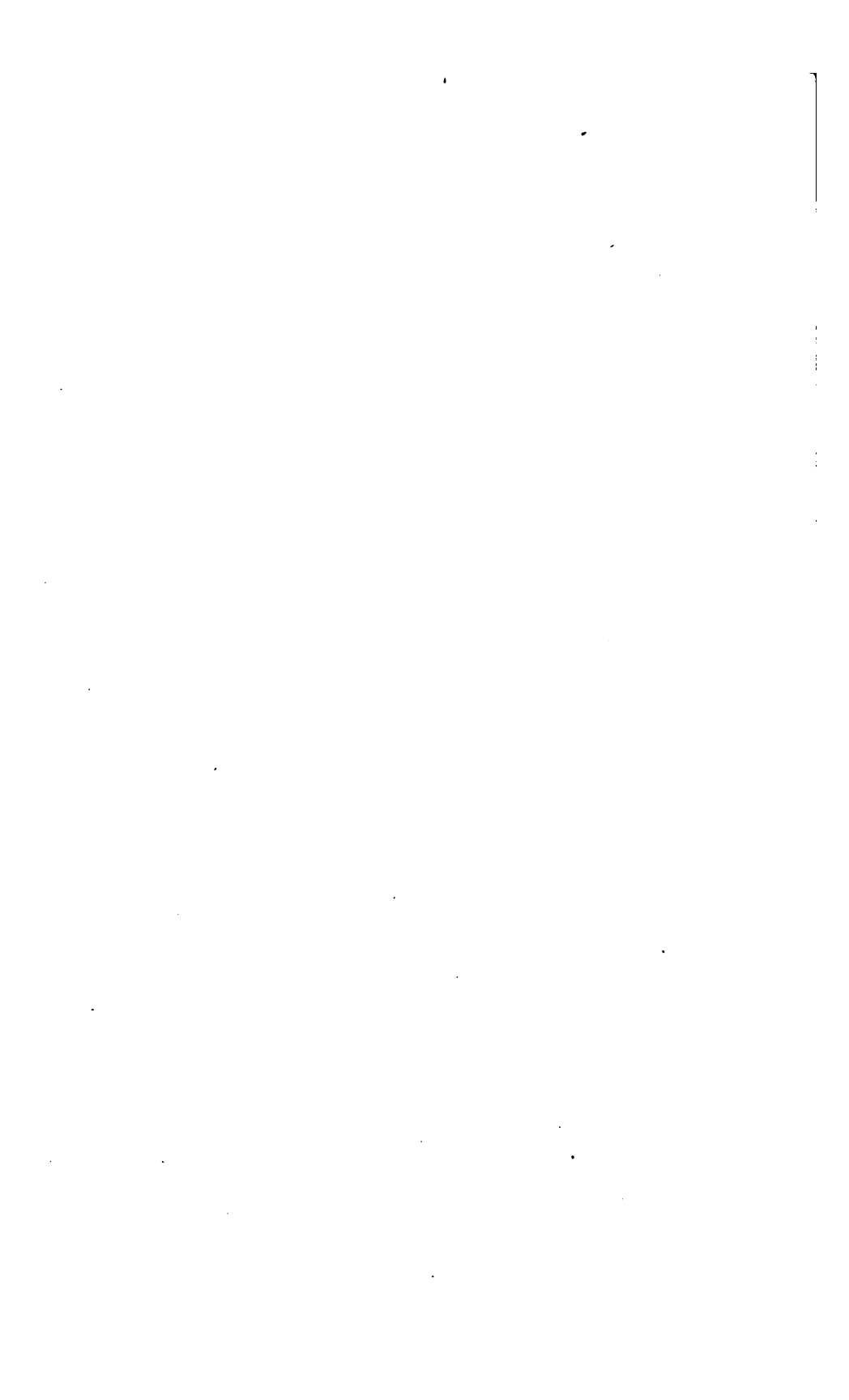
Atterbom har i Siare och Skalder intagit ett stort antal skaldeprof af Dalin. Sanningen fordrar dock det erkännande, att de valda styckena visserligen lemna en i det stora hela sann, men likväl icke fullt noggrann bild af Dalins författarskap. Atterbom har gått till väga — som en *skald*. Genom ändring, uteslutning, sammanslagning af tvenne stycken till ett, o. s. v., har han gifvit oss en något idealiserad Dalin.

I den samling, som nu öfverlemnas åt allmänheten, framträder den gamle skalden i sitt egna och ursprungliga skick. Endast stafningssättet har utgifvaren ansett sig kunna lämpa efter nuvarande tids bruk, då ju icke något filologiskt syfte med denna upplaga afses. I fyra prosa-uppsatser (de båda antiqvariska afhandlingarne, Dubbelöljani program samt brevexlingen mellan Ragvald Pik och Siferspasserklinga) har utg. dock trots det vara lämpligast att bibehålla originalupplagans stafsätt. De ytterst sparsamt anbragta ändringar, utgifvaren tillåtit sig, inskränka sig till obetydligheter, såsom att någon gång, för tydlighetens skull, utbyta ett *den* mot *han* eller *hon*.

Örebro, Dec., 1872.

E. W. L.

Andeliga Sångar.

Tankar om Guds Försyn.

Förblindade värld,
Hvart rasar din flärd?
I villsamma fält,
I brusande strömmar,
Hvem har er så ställt?
Skall folk och natur
Gå fritt utan tömmar,
Som vildaste djur?

Här famlar all ting
I oreda kring,
Här vinner ett null
Den präktigste lycka,
Här kastas omkull
De rotfasta träd,
Och ogräs förtrycka
Den renaste säd.

En gammal och tung
Utlefver en ung;
Med darrande staf
En usling borthjelper

En hjelte till graf;
 Den fule får mærg,
 När skönheten stjelper
 I friskaste færg.

Här vissnar en ros,
 När nässlan derhos
 Blir yfvig till mods;
 Här laddas den rika
 Med gods uppå gods:
 Den fattiga ser
 Sin föda bortvika
 Och mister än mer.

Men mest gör mig ondt,
 Att dygd ej blir skondt!
 Det himmelska barn
 Af olyckor blifver
 Nedtrampadt i skarn,
 När fräckaste last
 Till heder uppklifver
 Och håller sig fast.

Jag icke förstår,
 Hvi ödet begår
 Så synbara fel:
 Männ' verlden sig hvälfver
 På lycka och spel?
 Männ' himlarnas här

Är gjord af sig sjelfver
Och sjelfver sig bär?

Så talar min harm
Mot Allmaktens arm;
Så ifras mitt mod,
I blindhet och yra,
Med kött och med blod;
Det önskade få
All världen bestyra,
En dag eller två.

Men eviga lag,
Som finner mig svag,
Förlåt mig mitt knot!
Hvad skulle jag råda
Din vishet emot?
Ack, had' jag den nåd,
Att en gång få skåda
Ditt hemliga råd!

En örn har sin fröjd
I klarhet och höjd:
Från jordenes grus
Mot solen han vågar,
Att skåda dess ljus,
När flugor och mygg
Vid dunklaste lågar
Få vingelös rygg.

Så lyft Du ock mig
 Från stoftet till Dig
 Ett ögnablick opp,
 Att se hur Du vänder
 All verldenes lopp:
 Hvad orsaken är
 Till allt hvad som händer
 Så underligt här.

Dock håll, jag går nid,
 Jag hisnar dervid:
 Ett allt uti allt,
 Som tusende verldar
 I blinken befallt,
 Betar mig min syn —
 Min flygt blir förtärder
 I strålände skyn!

Föfnöjd med min lott,
 Jag anser för godt,
 Hvad himmelen gör;
 Jag står och jag svigtar,
 Jag lefver och dör
 I Skaparens hand,
 Som räknar och siktar
 Den finaste sand.

Hvad mig synes gull,
 För Honom är mull;
 Hvad mig synes stort,

För Honom är ringa,
 Som himlarna gjort;
 Hvad mig utan lag
 Syns tygelfritt springa,
 Är himlens behag.

Så bär dig då till,
 Du värld, som du vill;
 Låt ondskan gå fram
 I prunkande kläder,
 Låt ära bli skam;
 Låt fänad bli folk,
 Låt samvet bli väder,
 Och tungan dess tolk.

Uppstudsä din prakt
 Mot Skaparens makt,
 Slå dygderna ned,
 Låt lasterna bära
 Sin purpur i fred:
 Jag vet dock förut,
 Att allt till Hans ära
 Skall lända till slut.

Mig icke ett hår
 Af hufvudet går,
 Mig ingen förtret
 I hemlighet vankar,
 Som Han icke vet:
 Han öppnar mitt bröst,

Han ser mina tankar,
Min ängslan och tröst.

Min lycka Han såg,
Då ännu jag låg
I mörkheten qvar;
Mitt urverk Han ställte,
Mitt bröd Han mig skar:
Hvi skulle då Du,
Allsvåldige hjelte,
Förgäta mig nu?

Nej, vet jag ej mer,
Så vet jag och ser,
Att långse'n Du böd
Den himmelska rätten
Utmäta mitt bröd:
Det lemnar Du mig;
Men medlen och sätten
Dem lemnar jag Dig.

Jag törs Dig ej be;
Jag kan icke se
Hvad ondt är och godt,
Hvad gagnar och skadar;
Men när jag det fått,
Som frukt af ditt land,
Då tackar jag glader
Och kysser din hand.

Bland falskhet och svek,
 Bland konster och strek,
 Bland höfliga mord,
 Bland muntrogna bröder,
 Bland färgade ord
 Jag trifs icke väl:
 Om Du mig ej föder,
 Jag svälter ihjäl.

Men fåfängt mot Dig
 För slugheten krig;
 Dess makt är som glas,
 Dess illgrepp Du bräcker
 Som krukor i kras;
 Du blottar dess blygd
 Och allmänt upptäcker
 Dess sminkade dygd.

Så skall då allt mitt
 Från sorg blifva fritt:
 Förnöjd med Guds råd,
 Jag aldrig skall skilja
 Hans tuktan från nåd:
 Mitt hus har jag byggt
 På Skaparens vilja;
 Der soffer jag tryggt.

Fader Vår.

Fader vår, som från det höga
 Ned i minsta vinklar ser!
 Anse med ett nådigt öga,
 Hvad nu i mitt hjerta sker!
 Du, som med ett finger hvälfver
 Himlens krafter, blix och dörn,
 Fast all världen för Dig skälfver,
 Hör den minsta matkens bön!

Hjelp ett solgrand vittne bära
 Om din makt i smått och stort!
 Tag af stoftet evig ära,
 Du, som allt af intet gjort!
 Änglar, helgon, himlens makter
 Prisa Dig i årans famn;
 Låt i våra låga trakter
 Helgadt bli ditt höga namn!

Kungar, makter fälle neder
 För din tron, din sannings ljus!
 Krossa ondskan, bygg din heder
 På vårt stolta Intets grus!

Du, som aldrig ser din like,
 Stört' all guddom utom Dig,
 Och låt jorden se ditt rike,
 Dygdens fred och lastens krig!

Du, som himlars lopp kan styra,
 Styr ett ringa djurs begär!
 Vi, som i vår blindhet yra
 Se ej hvad oss nyttigt är,
 Godt från ondt vi rätt ej skilja:
 Unn' oss ej vår falska fröjd:
 Ske ej vår, men ske din vilja,
 Då är jag med allt förnöjd.

Sökom ej bland sorgsna dagar
 Gods, som öker våra fel.
 Milde Gud, om Dig behagar,
 Gif oss vår afskilda del!
 Gif oss blott en daglig föda!
 Men i samvets paradiset
 Lagom lycka, lagom möda,
 Oss till näring, Dig till pris!

Synden oss i stoftet dränker,
 Att, om Du ej rädda vill,
 Lagen oss i afgrund sänker:
 Höga kärlek, gif oss till!
 Efter nåden med oss handla,
 Som vi handle med hvarann,

Och din rätt i nåd förvandla,
Genom världens Frälserman!

Om Du, Gud, ditt verk vill pröfva,
Låt det i din mildhet ske,
Att ej medgång oss må söfva,
Motgång ej förtviflan ge!
Led oss ej på glatta branter,
Om Du ej styr våra fjät:
Hjelp oss se på alla kanter
Blodets giller, världens nät!

I hvar vrå förderfvet följer
Det upplysta, svaga djur;
Ja, vår ovän mest sig döljer
I oss sjelf, i vår natur:
Fräls oss från så mycken plåga,
Du, som allt vårt inre vet,
Och låt gnistan slutligt låga
Af ditt ljus, din herrlighet!

Predikordsord.

På Nyårsdagen.

Gud, Du har din vilja skrifvit
 I ett hjerta, som är deldt,
 Och så ofta slår Dig felt:
 Men Du, som det hjertat gifvit,
 Och ser mer dess grund, än jag,
 Hjelp det mot din vilja svara,
 Dig en nyårsgåfva vara,
 Och hvar dag min nyårsdag.

Söndagen efter Nyårsdagen.

Besinnom som Guds barn vår heder:
 Till himlen ha vi arfverätt,
 Vår födsel sina anor leder
 Från Lifsens Furstes blod och ätt:
 Förverkom ej så höga titlar
 För litet stoft, som hjertat rör,
 Att ej en blink, som hastigt kittlar,
 En evig äras glans förstör.

Andra Söndagen efter Trettondedagen.

Vårt hjerta plär sig lyckligt tycka,
 När det en vän sig välja får;
 Och all vår tids förderf och lycka
 Uti en makas val består:
 Fast mer bör själen sig förena
 Med världens dyra Frälserman:
 Det är i detta stånd allena,
 Der evig kärlek finnas kan.

Söndagen Septuagesima.

När oss Gud vår pligt förkunnar
 Och oss i sin vingård tar,
 Allom lika nåd han unnar,
 Lika bistånd och försvar.
 Han kan bäst vår lön utmäta:
 Dock, du stoft och öfverdåd,
 Hur vill du om lönen träta,
 Der all lön är blott af nåd?

Söndagen Sexagesima.

Du, som våra hjertan väcker,
 Än med milda kärleksdrag,
 Än med hårda dunderslag,
 Än med samvet, som förskräcker;
 Du, som med ett kraftigt ord
 Alltid vill oss till dig kalla;
 Hjelp, att ej din säd må falla
 På en hård, otacksam jord!

Fastlags-Söndagen.

Allt, hvad mensklig anda ägde,
 Låg i syndens bojer sänkt
 Och i afgrunds vågor dränkt:
 Men Guds kärlek öfvervågde
 Allt det straff, oss förestod.
 Låt din Son då dig beveka;
 Store Gud! hvad kan du neka
 Dem, han renat med sitt blod?

Kyndelsmessodagen.

En trogen själ sig lycklig skattar
 I största nöd och olyckslott,
 När hon med trones armar fattar
 Det himlabarn, som världen fått.
 När jordisk omsorg fångslar andra,
 Kan hon hvar timme säga nöjd:
 Om Du så vill, så låt mig vandra,
 Min Gud! härifrån till evig fröjd.

Första Söndagen i Fastan.

Detta lifvet må man kalla
 Blott en kamp mot afgrunds våld.
 Faran, i hvar vrå fördold,
 Vill hvar stund oss öfverfalla.
 Du, som lifsbaneret bär,
 Hjelp, att jag må, vid din sida,
 Mot mig sjelf och världen strida,
 Tills min död en seger är!

Andra Söndagen i Fastan.

Nådens sol sig ofta döljer,
 Att jag ingen stråle ser;
 Stundom, när mig allt förföljer,
 Tycks som Gud mig öfverger.
 Men än mer kan mig försvaga
 Lyckans glans och öfverdåd;
 Hulde Fader, i din aga
 Finner jag den största nåd.

På samma dag.

Så rasa tygelfritt med all bedräglig lycka,
 Du grymma, falska värld, med kött's och blods behag!
 Tag Satan dig till hjälp, min själ att undertrycka,
 Grip all min svaghet an med tusen dunderslag!
 Du måste likväl stå för himlens nåd tillbaka,
 När jag med tro och hopp och bön den rätt kan smaka.

Tredje Söndagen i Fastan.

Tusen synder menskan följa.
 De ha hjertat till sitt hus,
 Der de sig med list fördölja,
 Ofta för vårt eget ljus.
 Store Gud, du ser dem alla,
 Tag dem bort! och, när vi stå,
 Hjelp, att vi ej åter falla!
 Lär oss till din ära gå!

Midfasto-Söndagen.

Låt man allting omvändt vara,
 Lasten synas i sin prakt,
 Dygden trampas i förakt!
 Ingen verldslig nöd och fara
 Skadar en rättfärdig själ:
 Gud, som allt så vist bevakar
 Och med himmelskt ljus ransakar,
 Gör vår motgång till vårt väl.

Femte Söndagen i Fastan.

Gud vill oss till sig församla,
 Han är allom lika huld.
 Att vi till förderfvet famla,
 Är vår arghets egen skuld.
 Blindhet, högmod, syndabanden
 Dra oss i det mörka ned.
 Sanningshjelte, räck oss handen,
 För oss in i ljus och fred!

Långfredagen.

Den, som framför allt bör vördas,
 Kungars kung och folks beskärm,
 Se vi smädas, plågas, mördas
 Af en ringa matkesvärm.
 Solen sjelf sin klarhet mister,
 Bergen remna vid hans död:
 Männ' då ej ditt hjerta brister,
 Du, som då blef frälst ur nöd?

Påskdagen.

Så skall man ned i grafven fara
 Och bli till intet som ett dam?
 Se'n vi ha dött, hvem kan oss svara,
 Om nå'nsin mer vi komma fram?
 Jo, evighetens egen förste,
 I nåd och makt den allrastörste,
 Som sjelf för oss i döden går,
 Betager själen denna sorgen
 Och är vår usla mull en borgen,
 Att hon, som han, en gång uppstår.

Andra Söndagen efter Påsk.

Alltid menlös, nöjd och stilla,
 Anse motgång med förakt,
 Aldrig verdens upptåg gilla,
 Aldrig villas af dess prakt:
 Slika dygder, himlens vänner!
 När en själ dem ega får,
 Fåret då sin herde känner,
 Herden känner ock sitt får.

Tredje Söndagen efter Påsk.

Tvänne vägar kan man vandra:
 En bland världens nöjen går;
 Genom motgång går den andra,
 I den Store Hjeltens spår.
 Vandringsman! den förra leder
 Till förderf, fast han är skön;
 Men den andra dig bereder
 För din möda evig lön.

På samma dag.

Christi kors du måste bära,
 Om du följa vill hans spår.
 Verldens fägnad, fälfång ära
 I ditt hjerta då ej rår.
 Kött och blod du måste tvinga,
 Ädla själ! till himlens höjd.
 Du ej får på rosor springa;
 Men dess högre blir din fröjd.

Fjerde Söndagen efter Påsk.

Jag ser hur allt mig stundom sviker,
 Båd' hopp och lycka, skygd och nåd,
 Blott till förderf mitt öde fiker;
 Men allt är Guds fördolda råd.
 Långt mer än jag vet han mitt bästa,
 Min ängslan snart kan bli min fröjd:
 Sin vilja till hans vilja fästa
 Är därför all vår vishets höjd.

Bön-Söndagen.

När allting oss vill bedröfva,
 Kött och blod och satans här;
 När oss verlden vill beröfva
 Det, som mer än lifvet är;
 När all gunst ej kan hugsvala;
 Vänskap är ett fåfångt ljud:
 Tänk, hvad tröst att då få tala
 Med en mild och mäktig Gud!

Pingstdagen.

O du, som världens öden vänder,
 Hvad är väl menskan utom dig?
 Ett stoft, som blott förlorar sig.
 Men den du dina gåfvor sänder,
 Den eger allt, hvad önskas bör:
 En säker lycka midt i nöden,
 En sinnesro, som sjelfva döden
 Ej annat än oändlig gör.

Hel. Trefaldighets-Söndagen.

Store Gud, all vishets källa,
 Från allt mörker vida skild,
 Gruflig, älsklig, sträng och mild!
 Låt din nåd hos mig få gälla,
 Synd och död att nederfälla
 Och att rätta upp din bild!

Tionde Söndagen efter Hel. Trefaldighets-Söndag.

Stor sak, låt mig man fritt i verdens nöjen fjettras:
Jag dör just ej i natt, nog får jag tid att bättras!

Så talar kött och blod; ack, Gud, hur är jag svag!
Men väck mig med din nåd och med din faderstuktan,
Att utan säkerhet, så väl som utan fruktan,
Jag vänta må med'ro ditt sista dunderslag.

På samma dag.

Vi plågas i så ljufva bojor,
Som vår natur oss dagligt ger;
I kungars hof, i låga kojor,
För ingen ting man tårar ser.
Men när de rena hjertan blöda,
Det sker i bättring, kors och bön.
Den enda sorg är värd sin möda,
Som får en evig glädjelön.

Sextonde Söndagen efter Hel. Trefaldighets-Söndag.

Fast, döden hvar och en förskräcker,
 Så måste dock en hvar deran.
 Du himlahjelte, Gud och man,
 Som oss till högre lif uppväcker,
 Som dödens bojor sönderslet,
 Hjelp oss vår mensklighet att tukta
 Och hvarken önska eller frukta
 Den stund, som Du allena vet!

Tjugonde Söndagen efter Hel. Trefaldighets-Söndag.

Vår stolthet öfver verlden svänger
 Och glömmar sin förgänglighet.
 Förnuftet upp till himlen tränger
 Och tror att det all djuphet vet.
 Gudomligt namn det eftertraktar:
 Men, arma stoft, hur blindt du far!
 Vet att den nåd, som du föraktar,
 Är just det enda ljus du har.

Andra Söndagen i Adventet.

Är ej annat att förbida,
 Än bland dagligt klagoljud
 Båd' till kropp och sinne lida:
 Ack, då är ju ingen Gud?
 Men den allting har i händer
 Och i ögonblicket vänder
 Jord och himmel, djup och höjd,
 Vänder ock, när han behagar,
 Dessa usla korta dagar
 I ett evigt lif och fröjd.

Juldagen.

Den, som tusen verldar hvälfver
 Och handterar ödets lopp,
 Den, för hvilken himlen skälfver,
 Föds en liten menskokropp.
 Att ej nåd, ej lagen rubba,
 (O, förundrans djupa haf!)
 Kungars kung läggs i en krubba:
 Hvar blir nu vårt högmod af?

Vid årsskiften.

Vid årets början 1741.

Kom, förflutna år, tillbaka!
 Förra tid, vår ungdoms vän,
 Kom dock än en gång igen!
 Låt oss få de nöjen smaka,
 Som blott vaka,
 Liksom drömmar, hos oss än!

Men det lär omöjligt vara;
 Kom då, himmel, du som rå
 Om vår sällhet är från år,
 Ödets bok oss uppenbara,
 Och förklara
 All den tid oss förestår!

Dock, det kan vår ro förråda,
 Om vår syn oss blir så klar:
 Sälla dimma, blif då qvar!
 Låt oss ej de skyar skåda,
 Som bebåda
 Mörka eller klara dar.

Kastom oss i himlens händer,
 Som oss fört till denna dag;
 Älskom, vördom hans behag:
 Ingen oro oss förvänder,
 Hvart det länder,
 När hans vilja är vår lag.

Vid årets början 1743.

Stå kvar, du världens ljus,
 Och mät ej flera stunder af;
 I första nattens grus
 Vår onda tid begraf!
 Ju flera årtal du oss ger,
 Ju mera skiften verlden ser:
 Ett slägte slår ett annat nid;
 En dårskap sluts, en olyckstid
 Tar vid.
 Ett år begyns i dag;
 Gud vet, af hvilket slag!
 Dock, höga himlaråd,
 Förlåt mitt öfverdåd!

En häftig ström förgår
 Med fall, med svall, med brus, med hast,
 När eken stilla står
 På stranden lika fast.
 Så står, bland tids och ändrings lopp,

En högsint själ, ett ädelt hopp.

Ett år går in, ett år bortfar;

Hvar timma till de sista dar

Oss drar:

Men för ett sådant mod

Hvar stund är lika god,

Som tidsens äfventyr

Ej önskar eller skyr.

Du vet, fördolda lag,

Ja förr än världen skapad var,

Hvad du från denna dag

Med oss i sinnet har!

Så gör då hvad din ära vill:

Stäck våra dar, lägg flera till:

Låt motgång stiga till sin höjd:

Gör, om du vill, vår håg förnöjd

Af fröjd;

Men, till så stora prof,

Gif hvad oss görs behof,

Att hjertat, hur det går,

Dig nalkas år från år!

Vid årets början 1746.

Ett år försvinner

För ett förnyadt år.

Allt oss påminner

Hvad för oss står:

Ändringar, lust och nöd,

Lycka, fall, lif och död,

Farliga steg i villsamma spår.

Alltid vi trängta

Till nya tidsfördrif;

Alltid vi längta,

Hopp är vårt lif.

Men allt fåkunnighet!

Ingen sitt bästa vet,

Och med sig sjelf man städs är i kif.

Du, som allt vänder,

Himlar och minsta kropp:

Du har i händer

Vårt ödes lopp.

Dig vi förtro i år

Allt hvad oss förestår,

Motgång och lycka, fruktan och hopp.

**Den förmörkade själen bör ledas af
Guds hand.**

Mörker vårt förnuft förföljer,
Från vår vagga till vår graf.
Blindhet allting öfverhöljer,
Anden suckar i sitt qvaf.
Fogeln längtar, att det dagas.
Gif, o Gud! vår själ din hand,
Att hon på din väg ledsagas
Fram till sannings ljusa land!

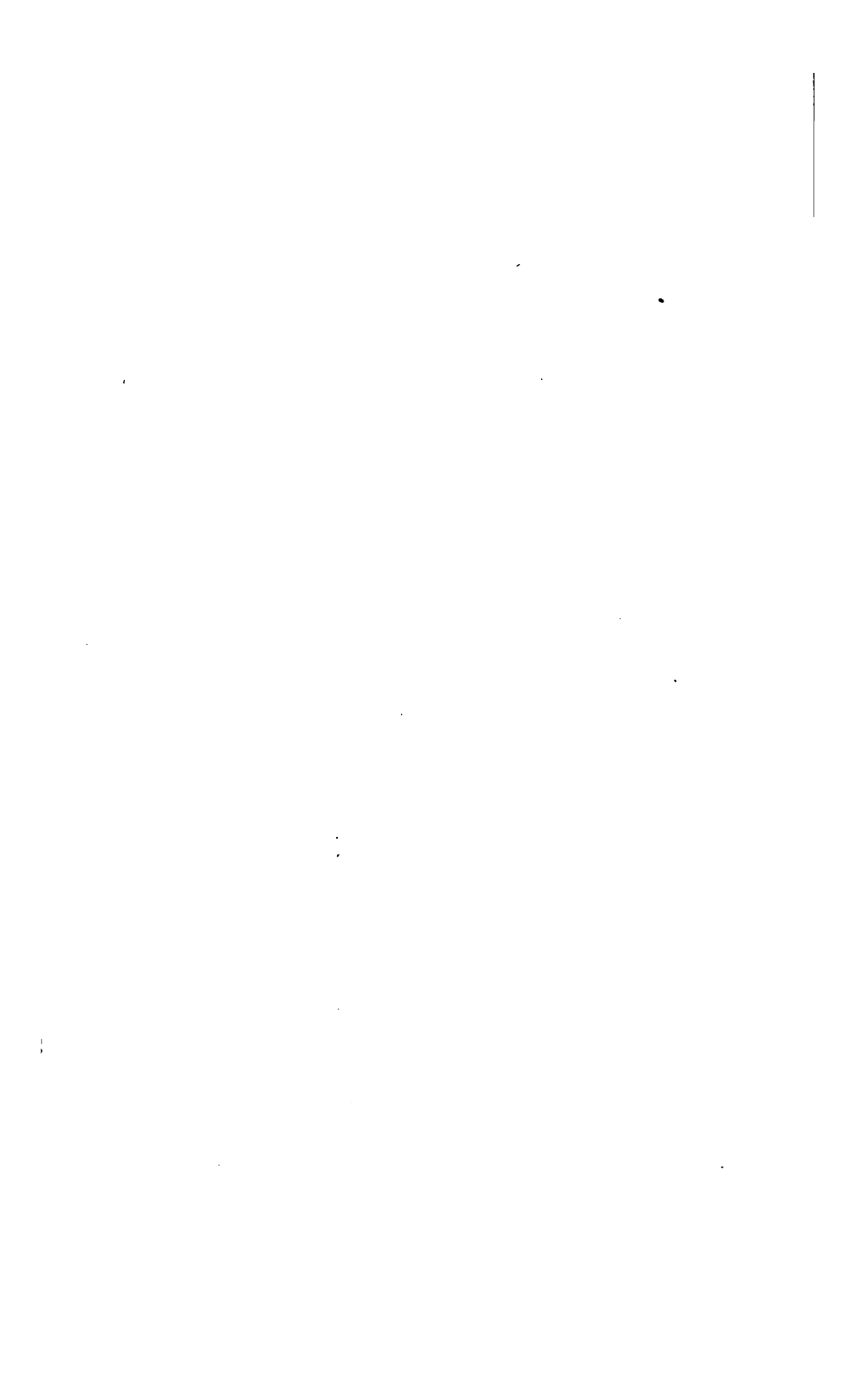
Öfversättning

af en ibland doot. Lutheri egenhändigas anteckningar *
i hans handbibel, som nu förvaras på Kongl.
Bibliotheket i Stockholm.

Der Anden är, man Ordet finner:
Med Ordet Tron följaktig är:
Med Tron man Trones frukter vinner:
Med Trones frukt man Korset bär:
Med ädla Korset följer Bönen:
Med Bön befrielse och lönen.

* Den lyder så i originalet: *Manente Spiritu, manet Verbum: Manente Verbo, manet Fides: Manente Fide, manent Fructus Fidei: Manente Fructu Fidei, manet Cruz: Manente Cruce, manet Invocatio: Manente Invocatione, manet Liberatio.* M. L.

Stycken
af
historiskt och politiskt innehåll.

På konung Carl XII:s dödsdag.

I.

1735.

Du folk, som liknat gudar,
Du gamla hjelteslägt,
Som, klädd i ull och hudar,
Har burit Årans drägt!
Hvar är din forna heder?
Din tappra kämpablod?
Enfaldighetens seder
Och ärlighetens mod?

Om minsta dygdedriften
Är i ditt sinne qvar,
Så vörda denna griften,
Der Carl sitt läger har.
Om äran dig kan tackas,
Om ej din art är all,
Så lär du ej förskräckas
Utaf en hjeltes fall.

En dygdig hjelte lyser
Som bäst i olycksfärg:

Hans fängsle äran hyser,
 Hans blod är rikets mærg,
 Hans nöd ur faran hjälper,
 Hans sår hans helsa gör,
 Han stiger, när han stjelper,
 Han lefver, när han dör.

Ty låt din dygd sig mana,
 Låt Flättjan lida nöd!
 Låt Lättjan se sin bana,
 Låt Kättjan se sin död!
 Dränk Bäfvän uti Bälten,
 Väck upp din tjusta håg:
 Betrakta forna fälten
 Och dina hederståg!

Så vill ju Fredriks ära,
 Så vill ju svensker tro:
 Att Carl i hjertat bära,
 I Fredriks fred och ro.
 Som lam vi vilje dyrka
 Ulrikas ädla dar;
 Men lejons mod och styrka
 Bör verlden se här qvar.

Då kan vår fred uppblänka
 I skönsta segerdrägt;
 Då är ej Sverige enka;
 Då skrifs på grafven käckt:
 „Här rostar väl en glafven,

1738.

I dag för tjugu år vår tid sin början tog,
Då med vår gamla dygd den store hjälten dog.
Nu är han som en dröm. Hvem må det ej beveka,
Att på vårt lejons graf en hop med råttor leka?
Ack, Sverige, var dock mer i efterverlden kär!
Ack, himmel, hjälp ett folk, som sjelft sin ovän är!
Tänk, om kung Carl stod upp och fick vårt väsen
skåda,
Jag tror, vår yra slöts och lagen finge råda.

1740.

Vår hjälte fick sitt banesår
I dag för två och tjugu år,
Men har likväl en arfving lemnat:
Vår ädla frihet menar jag.
Nu är det tid, som varit ämnadt,
Att hon blir gift med Sveriges lag.

Men, kära lag, när det går an,
 Så kom ihåg, att du är man,
 Och håll den skönas eld tillbaka:
 Blir husbondrätten hos din fru,
 Så delar man med dig din maka,
 Och vi begråte Carl ännu.

IV.

1741.

Ju längre tiden lider,
 Ju mera känns det sår,
 Som hos de svenska svider
 Nu tre och tjugu år.

Just har oss himlen slagit,
 Då mest han syntes from,
 Och nyss från såret tagit
 Dess bästa läkedom.

Dock, vördom himlens vilja!
 Ej kan en ärlig blod
 Sig från en kärlek skilja,
 Som gjort dess glans och mod.

Fast Carl oss ej försvarar,
 När faran oss nu rör,
 Hans minne likväl varar,
 Tills hela Sverige dör.

V.

1745.

I stolte gudar i Europa,
 Som gjort vår tid med buller full,
 Kom hit till denna tysta mull
 Och lägg ert vapenbrak tillhopa!
 Hvad männ' ert krig för mödan har?
 Hur evigt lär man er berömma?
 Här sen I litet stoft bortgömma
 Den största hjelte jorden bar.

VI.

1748.

I dag för tretti år borttryckte Gud ur Norden
 En dödlig af det slag, som sällan föds på jorden,
 Som tömt de Svenskas blod, men är dem alltid kär,
 Som ofta härmad se'n, men aldrig liknad är.
 Så ligg då, hjelte, tyst med en odödlig ära,
 Och låt oss af ditt fall vår sällhets reglor lära!

Konung Carl XII:s förvandling till aftonstjerna.

Störste hjelten, som i Norden
 Båd' af säg'n och runor fins,
 Gjorde underverk på jorden,
 Som ännu väl verlden mins.
 Men hvad slår ej afund neder?
 Gudar sjelfva det förtröt:
 Mars var skuggrädd om sin heder
 Och vår hjeltes lefnad slöt.

Hjeltens tillstånd sig förbytte,
 Liksom ödet föreskref:
 Till det höga strax han flytte,
 Der han aftonstjerna blef.
 Hon är den som himlen pryder,
 När man stundar till sitt bo,
 Och för flitigt folk betyder
 Efter mödan stilla ro.

Aftonstjerna! fast du lyser
 I en mörk och ödslig natt,

Fast man sörjer, leds och ryser,
Och af våra dar är matt,
Likväl när man ser dig blänka,
Jord och himmel till behag,
Kan man nöjsamt det betänka,
Att man haft en vacker dag.

Ode öfver slaget vid Villmanstrand
den 23 Augusti 1741.

Ännu klar vår himmel blänker,
Ännu lefver Sveriges Gud.
Med sin gamla nåd han tänker
På vårt nya vapenljud.
Svenska hjerta! Fäders ifver,
Som min sång enfaldigt drifver!
Kufva ned allt skryt och pock:
Härars Gud till evig ära,
Skall du endast offret bära
Af en slagen fiend's flock.

Ur den mörksta vrå på jorden
Kom ett slägte nylig fram,
Som en öfvermakt i Norden
Sökt med högmod och med skam.
Folk, som än i dvalan pustat,
Om ej Sverige det uppdustat
Eller frälst från egna kif:
Se'n det lärt af Sverige strida,
Har man sett dess konst sig vrida
Mot sin mästarinnas lif.

Slafviskt, under stolta seder,
 Men dock djerft af lagars brott,
 Uppblåst af den nya heder,
 Som det genom Sverige fått,
 Kom det nyss att platt utrota
 Svears namn och Norden hota:
 Du kan vittna't, Villmanstrand!
 Fem mot en sig segren ämna';
 Men måst halfva makten lemna
 Mot en liten väpnad hand.

Wrangel, du vår fiend' mötte,
 Van vid hårda lekars larm;
 Som mot berg mot dig han stötte:
 Himlen stärkte här din arm.
 Tänk, om Lascy'ska förslagen
 Ej haft denna hinderdagen,
 Gud vet hvart de sväfvat hän!
 Nu, när Ryssars hop fick finna,
 Hvem han tänkt att öfvervinna,
 Vändes modet — hem igen.

I, som denna dag beskrifvit
 Med så mycken tapper blod!
 Dygden har på fältet gifvit
 Hvar och en sin ärestod:
 Hvar en svensk ert lof förkunnar,
 Snart er död han er missunnar,
 Och sig önskar samma lott.
 Sälla folk! i många leder

Han I Sveriges forna heder
Med er egen öka fått.

Skryt man, Ryssland! Våra döda
Prisas af ditt fröjderop:
Du fick folk med heder öda,
Fast än mot så liten hop.
Men fast sorgen Sverige sårar,
Vill det dock ej sina tårar
Byta bort mot all din fröjd;
Hvar och en dess suck sig blandar
Med dess tappra bröders andar,
Och får mod af himlens höjd.

Rasa då, du världens plåga,
Och ur munnar af metall
Spruta ut din afgrundslåga,
Eld och svafvel, kras och knall!
Du, som land och kronor skakar,
Drif ihop Slavonske drakar,
Samla svärmen af ditt hot!
Slikt en rättvis sak ej dämpar;
När den Högste med oss kämpar,
Må all verden gå oss mot.

Hysom nu ett enigt sinne,
Alle svenske män som en,
Och med våra barn i minne
Vördom våra fäders ben!
Forna Sverige oss uppmanar

Till den håg, som vägen banar
 För vår efterverld att gå:
 Afgrundsfostrer bland oss sjelfva
 Låt oss bort åt Ryssland hvälfva,
 Att förkrossa båda två.

Bort, att enskild välgång dyrka,
 När på spel en allmän står!
 Enigheten ger den styrka,
 Som ej landsens kraft förmår.
 Då lär Den, som vi åkalla,
 Jemka straffet likt för alla,
 Eller allom hugnad ge.
 Det är tecknet, som betyder
 Lyckligt krig, att slutet pryder
 Sådan början, som vi se.

Ådla fred! Från tysta fjällen,
 Der du till vår saknad bor,
 Ser du elden, hör du smällen,
 Och vår skilnad långsam tror;
 Men du ser ock himlen verka
 I de svaga och dem stärka,
 Som nu dig att vinna gå:
 Än en gång, när bullren vika,
 Lär vår Fredrik och Ulrika
 Dig med fröjd omfamna få.

Starke Gud, som har i händer
 Menskors hjertan, gods och grund,

Monarkiers öden vänder,
Tusen år på liten stund:
Om ej Du oss segren skänker,
Fast vår glaf än modigt blänker,
Går vår glans dock snart förbi:
Du kan blott vår fiend' trycka:
Vid din ära bind vår lycka,
Att hon god och fast må bli.

Till Generalmajor Wrangel vid hans återkomst från ryska fångenskapen.

Juni 1742.

Välkommen, vår Wrangel, ur fiendens hand,
 Från hvilken du räddat ditt fädernesland!
 Välkommen, båd' Gudi och människom tack,
 Båd' skrytande kämpar och Ryssar en skräck!
 Du löper ej kitsligt till krig, som till rof,
 Men ger, när det gäller, din tapperhets prof.
 Du tiger; men talar med dundrande ljud
 Och frälsar vår heder med starkhet af Gud.

Ja, Wrangel, din hjessa bär sällaste krans
 Och sätter sin hvithet mot konungars glans;
 När sjelfva vår fiend' måst vörda ditt mod,
 Hvad bör då ej Sverige, som nyttjat ditt blod?
 Ty tro, fast din dygd att berömmas ej tål,
 Att tiden inristar din heder i stål,
 Och afund, på sanningens urgamla sätt,
 Blir tvungen att lemna din ära sin rätt.

På tacksägelsedagen öfver freden 1743.

Tackom Den, hvars hjelp vi sporde,
När allt hopp var slaget ned!
Många gudar krig oss gjorde,
Men en Enda gaf oss fred.
Du, som dårar nåd kan visa
På ett så otroligt sätt,
Lär oss nu dig rätt att prisa
Och att freden bruka rätt!!!

Drömmar

under riksdagen 1742—1743.

I.

Den 28 Febr. 1743.

I går jag drömde om de dagar,
 Då Sverige var tyranners rof,
 Då menlös blod och brutna lagar
 Till höghet lyfte mången bof;
 Men nu när jag mig vaken ser,
 Så glömmmer jag båd' dröm och mer.

Jag tycktes se vår glans i Norden
 I dag för tre och tretti år,
 Då Stenbock slog en makt till jorden,
 Som öfver oss nu råda får;
 Men nu när jag mig vaken ser,
 Så glömmmer jag båd' dröm och mer.

II.

Den 6 Mars 1743.

Jag drömde om ett val,
 Der jag blef general;
 Men jag lät fara't.
 Nog gick det an i fjor;
 Men raggen och hans mor
 I år må vara't.

III.

Den 17 Mars 1743.

I natt jag om ett dårhus drömde,
 Der hvar en tok sitt vett berömde.
 Och gaf sig ut för den och den.
 Den ena på den andra skälde
 Och öfver honom sökte välde;
 Men tyst! — månn' jag är vaken än?

IV.

Den 20 Mars 1743.

Jag tyckte i en dröm en gång,
 Att tvenne getter på en spång
 Hvarann med hederslystnad mötte.
 De täfla' så med nos mot nos,
 Som Engelsman och som Fransos,
 Tills de hvarann i strömmen stötte.

V.

Om nattens rike jag nyas drömde,
 Der Gud allt pack till trätor dömde;
 Jag såg små djeflar dras och slåss;
 Men ack! i striden ingen dödde.
 Om en den andra strax förödde,
 Hur lyckligt vor' det ej för oss?

1743 om hösten.

Hur tiden all ting dämpar!
Hur riken få sitt slut!
De största riksdagskämpar
Ha likväl dundrat ut.
De, som så stolta varit
I fält och hof,
De ha nu från oss farit.
Gud vare lof!

Kämpavisa.

Våra kämpar de äro så väldig en tropp,
 Som svärd kan bära vid sida,
 Och hvar gång solen i öster går opp,
 Så få de ny lust till att strida.
 Men hatten är krönt med lager, seger och ära.

De kämparne lågo en natt i sin säng,
 De tänkte ej bardalekar sköta;
 Men in kom så saktelig den liten smådräng
 Och väckte dem ur sömnen den söta.
 Men hatten är krönt etc.

Den liten smådräng han sade så här:
 „I raske kämpar alle tillhopa!
 Stolts Sigrid, som kronan bland jungfruer bär,
 Hon mände eder hjälp nu anropa.
 Men hatten är krönt etc.

„Stolts Sigrid, som är den fagraste mö,
 Är instängd i tornet det mörka.
 För hennes skull, jag vet, I gerna velen dö:
 I frälsen henne nu med er styrka.”
 Men hatten är krönt etc.

De kämpar uppsprungo med tappert mod,
 De klädde sig i jernet det hårda.
 „Och om det skall kosta vår röda blod,
 Så sku vi hennes frihet dock vårda!”
 Men hatten är krönt etc.

Der syntes de grefvar af Söderdal,
 De jarlar af Upland så raska,
 Och den, som bak bergen had' sutit med qval,
 Han börja' med glädje att braska.
 Men hatten är krönt etc.

De slogos i dagar, de slogos i två,
 De slogos i ellofva måna'r,
 Och ändtelig månde de seger få:
 Tro mig, de voro inga fånar.
 Men hatten är krönt etc.

De slogos den sista dagen till slut,
 Att vallar och murar sig böjde.
 De togo stolts Sigrid ur tornet ut
 Och på sina axlar upphöjde.
 Men hatten är krönt etc.

Stolts Sigrid blef både blek och röd;
 Hon kunde deras hjälp ej försaka:
 „Tänk, att jag ej visste, att jag var i nöd”,
 Sade hon, „Gud hjelpe mig tillbaka!”
 Men hatten är krönt etc.

Och hören I nu alle, som lyden härpå!
 Den sköna var i kämparnas välde;
 Men ej kunde hon denna hjälpen förstå,
 Sina modiga tårar hon fällde.
 Men hatten är krönt etc.

De förde henne in i den mörka skog.
 Hon bad dem det omaket spara.
 De sade: „här är ju farlighet nog,
 Här sku vi er ära försvara.
 Men hatten är krönt etc.

„Här finnas ju jättar, här finnas ju troll,
 Dem sku vi angripa och döda,
 Och hvem mot er knystar på jordenes boll,
 Skall dränkas i bloden den röda.”
 Men hatten är krönt etc.

Och det var herr Härgrim, den riddare blå,
 Sin fana till krigs lät han sväfva:
 „Och hören, unge kämpar, nu sku vi gå på,
 Så jordens inelfvor sku bäfva!”
 Men hatten är krönt etc.

Der satt en gammal gumma, hon trampades ned;
 De hofmän ej tålte dess tryne.
 „Herr Härgrim, herr Härgrim, förakten icke fred!”
 Sade hon, ty hon var i syne.
 Men hatten är krönt etc.

En urgammal ek stod på högan berg;
 En björk hinte knappt till dess bälte.
 „Se der står en jätte och der står en dvärg!”
 Sade Härgrim, den modige hjelte.
 Men hatten är krönt etc.

Men rätt i detsamma så hördes en låt
 Af björnen, som mumla' i skogen.
 De unga hjeltar blekna' och sade med gråt:
 „Ack, om vi nu sutte på krogen!”
 Men hatten är krönt etc.

En björnunge syntes, han var ej så arg;
 Men kämparne brådt sig undstungo.
 Se'n blef dem hvar ekorn så stor som en varg:
 De tystna', de bäfva', de sprungo.
 Men hatten är krönt etc.

De sprungo från allt, det de sakna ännu,
 Från guld och från skogar så gröna.
 På en väg de kommo, de flydde på sju,
 Och från sig de vräkte den sköna.
 Men hatten är krönt etc.

Den sköna låg svimmad i björnarnas våld,
 Som nosa' på jungfrun så milda.
 Förr var du stolts Sigrid, en jungfru så båld;
 Nu äst du ett rof för de vilda!
 Men hatten är krönt etc.

Men knappt hade kämparne näsan omvänt,
 Förr än de åter började sprätta.
 De redo sig till Hofva, som ingen ting händt,
 Att åter sig i högsäten sätta.
 Men hatten är krönt etc.

De kämpar framstego för konungen med pock,
 Sina slokande hattar de vifta:
 „Sin tjänst här tillbjuder vår modiga flock,
 Om du vill din dotter bortgifta.”
 Men hatten är krönt etc.

Och konungen han vred sina händer med gråt,
 I breda gulltaffeln det knaka':
 „Hur skall jag bortgifta den I så gått åt?
 Skaffa först min dotter tillbaka!”
 Men hatten är krönt etc.

Men just kommo friare till konungens gård,
 De tänkte till stolts jungfrun att orda.
 De sågo henne ligga i björnarnas vård;
 Det verket var svårt att fullborda.
 Men hatten är krönt etc.

De sågo henne ligga i jämmer och qual,
 Och odjuren kring henne spöka,
 Ja, vildgalten grymta' ur djupan dal:
 De visste ej, hvad råd var att söka.
 Men hatten är krönt etc.

Den förste han axlade kappan hvit,
 För vädret hans fjäderbuske flähta'.
 „Morbleu, att jag ej har min huggande plit,
 Och ej är jag klädd till att fäkta!”
 Men hatten är krönt etc.

Den andre han trädde för konungen in,
 Förgyllande hjälm han upphöjde,
 I röda skarlakan, i räf- och mårdskind,
 Den smidiga ryggen han böjde.
 Men hatten är krönt etc.

„Och hör du, gode konung, hvad jag säger dig!
 Min fader han låter dig helsa:
 Om du vill aflåta din dotter till mig,
 Så lofva vi henne att frälsa.”
 Men hatten är krönt etc.

Och konungen han svara' med sorgfullt mod,
 I hermelinslåpan han sig sänkte:
 „Den detta kan göra, den håller jag god.”
 Men ingen på den tredje nu tänkte.
 Men hatten är krönt etc.

Den tredje han for in under björnahopans tand:
 Som lam blefvo vilddjuren spaka.
 Stolts Sigrid, du räckte honom snöhvitan hand,
 Han förde dig i slottet tillbaka.
 Men hatten är krönt etc.

Och konungen sade: „du riddare båld!
Du är visst en gudarnas like.
Min dotter jag gerna vill ge i ditt våld,
Du äst värd att ärfva mitt rike.”
Men hatten är krönt etc.

Men alle I, som lyden på denna här sång,
Låt oss en god önskan nu göra:
Att aldrig våra kämpar må ännu en gång
Få makt att den sköna bortföra!
Men hatten är krönt med lager, seger och ära.

Visor.

Engsövisan,

ur gamla handlingar öfversatt på nu brukeligt språk.

Stolts Ingeborg hon var den fagraste mö,
Som nå'nsin gifvit riddare plågor;
Hon uppföddes hos en frände på en ö,
På Engsön vid Mälarens vågor.
Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och det var hertig Erik, kung Ladulås' son,
Han sade till stolts Ingeborg, sin fränka:
„Jag har min furstinna, om henne är jag mån;
Men eder jag Engsö vill skänka.”
Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Stolts Ingeborg uppstiger från taffelen vid,
Hon tackar hertig Erik, sin frände:
„Här vill jag ogift tillbringa min tid,
Som ingen i verlden mig kände.”
Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Så velen I här ogift tillbringa edra dar,
Min fränka, I veten ej ert bästa:
I kännen herr Håkan, den riddare så rar,
Med honom vill jag eder fästa.”
Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och det var herr Ambjörn, den riddare båld,
 Hans hjerta det skalf och det riste;
 Han hade länge önskat den jungfrun i sitt våld,
 Fast icke stolts Ingeborg det visste.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Stolts Ingeborg gick upp uti höga lofts bur,
 Hon fällde sina modiga tårar:
 „Så skall jag mig gifta emot min natur?
 Nej, aldrig jag herr Håkan utkorar.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Ack, om min frihet skall undergå lag,
 Och jag få en man vid min sida,
 Om jag dock fick välja den efter behag!
 Herr Håkan jag aldrig kan lida.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och det var herr Håkan, den riddare rask,
 Han tacka' hertig Erik så färdig;
 Han steg på sin häst, och sade med brask:
 „Jag är denna lyckan väl värdig.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Herr Ambjörn han kunde ej tåla det bång,
 Han gjordade sin Tyrning vid sida,
 Och upp i förgyllande sadel han språng:
 Han börja' mot herr Håkan att rida.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Och hör du, herr Håkan, hvad jag säger dig:
 Stolts Ingeborg bör du ej vinna;
 Och förr än du tager den jungfrun från mig,
 Förr skall röda hjertebloden rinna.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och hören I nu alle, som lyden härpå:
 Här började splittrorna flyga,
 Och jorden hon skalf under kamparne grå,
 Och huggen de voro så dryga.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

De slogos i timmar, de slogos i tre,
 Och ingen kunde segeren vinna;
 Men ändtelig tumla' herr Håkan på sne',
 Hans röda blod började rinna.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Det fall hertig Erik så illa upptog,
 Han tog på sitt svärd uti vrede:
 „Herr Ambjörn skall dö innan sol går i skog;
 I hofmän, I varen nu rede.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Herr Ambjörn han vände sin häst i den stund,
 Han ville det löftet ej sanna;
 Han flög öfver berg, han sam öfver sund,
 På hinsidan Kolmor'n han stanna'.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Han red sig till Bjelbo, han steg af sin häst,
 Att få fru Ingrid Ylfva rådfråga:
 „Och hören I, fru Ingrid, I råden mig bäst,
 Hvad jag väl härefter skall våga.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och det var fru Ylfva, den högvisa fru,
 Hon var en Sibylla i Norden,
 Hon sade: „herr Ambjörn, så lycklig är du,
 Din släkt skall blomstras på jorden.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Och hörer du, herr Ambjörn Sixtenson:
 All välgång kan jag dig lofva;
 Stolts Ingeborg skall om dig blifva mån,
 Och på hennes arm skall du sofva.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Och Engsö tillika med henne du får:
 Der skall du ditt släkte plantera;
 Så att af din blod i mång' hundra år
 Skall herrskap på Engsö florerå.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Båd' Sparrar och Trollar och Possar och fler,
 På guld och på dygder så rika,
 Och allt bli förnyadt, då verlden der ser
 Gref Carl och grefvinnan Ulrika.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Och hörer du, herr Ambjörn, lägg från dig din glaf,
 Herr Håkan blir af dina vänner:
 Han är icke död af de sår, som du gaf;
 Sitt fel han godvilligt erkänner.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och det var herr Ambjörn, han gladdes med fog,
 Han tackade fru Ingrid med ära,
 Han skickade två svenner norr öfver skog,
 Hans bud till hertig Erik att bära.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Hell, säll, hertig Erik, I sitten i fred,
 Herr Ambjörn sin helsning eder sänder:
 Han hoppas, att I ären honom ej vred,
 Ej heller något örlig upptänder.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och det var hertig Erik, jag säger för sann,
 Han kunde ej herr Ambjörn umbära:
 Han var Sveriges drots och en ypperlig man,
 Som värd var belöning och ära.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„I sägen herr Ambjörn min helsning med Gud,
 Hans vänskap jag högt månde skatta;
 Men sjelf må han skaffa sig den unga brud:
 Jag vill mig dermed ej befatta.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Herr Ambjörn han ville ej ha bättre svar,
 Till Engsö hans häst mände svinga:
 „Stolts Ingeborg har hvarken mor eller far;
 Dock vill jag henne ej tvinga!”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Herr Ambjörn han axlade kappan grön,
 Till jungfruburen mände han uppstiga:
 „I sitten i fred, stolts Ingeborg så skön,
 Min kärlek kan jag er ej förtiga.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Jag har mina suckar upptäckt med behag
 För källor och skuggrika lundar:
 Jag kan utan eder ej trifvas en dag,
 Eder hand är allt hvad jag åstundar.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Stolts Ingeborg hon virkade det röda guld,
 Hon rodnade på kinden den sköna:
 „Herr Ambjörn, I hafven städs varit mig huld;
 Men skall jag så dyrt eder löna?
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Jag ärnade på Engsö, så fri för besvär
 Och utan att min frihet bortspela,
 Bland hundrade holmar och fagra skär,
 Mina dagar i högtider dela.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

„Men efter I mig från herr Håkan har frälst,
 Och efter jag er oro kan lindra,
 Och efter jag vill äga er allrahelst;
 Så vill jag eder önskan ej hindra.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och det var herr Ambjörn, hans hjerta fick ro,
 Han gick för hertig Erik med gamman:
 „Och hören I, min herre, jag är eder tro,
 Fästen mig med eder fränka tillsamman.”
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och hertigen svarade med vänligt tal:
 „Din önskan vi gerna tillstådje.”
 Och bröllopet stod i höga lofts sal,
 Och Engsö blef uppfylldt af glädje.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Kung Birger var sjelf tillstädes den gång,
 Och drottning Margreta den rara,
 Och Vesterås biskop och riddare mång',
 Och fruar och jungfrur så klara.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Från Aspön och Fogdön och rundt om den trakt
 Förgyllande bartser här blänkte;
 Man tror ock att sjelf herr Håkan med prakt
 Sin sorg uti dryckeshornet dränkte.
 Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Och solen gick ned öfver Fagerön,
Och Granfjärden stod som en spegel,
Och jorden bar frukter och himlen var skön,
Och stranden var prydder med segel.
Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Så hafve vi nu qvådit på gammal sägn
Om dem, som nu stoftet bepryder:
Vår Herre välsigne och tage i sitt hägn
Det herrskap, som Engsön nu lyder.
Till Hofva är stolt, men Engsön har tusende nöjen.

Herdeqväde.

En Celadon gaf fröjderop,
 Då han med sin herdinna
 Fann på ett skrin uti en grop:
 „Nu skall du bli grefvinna!
 Och jag så stor och mäktig man,
 Att ingen själ tør knysta!
 Min sann, det går ej längre an
 Att krypa i det tysta.

„Till nästa riksdag låter jag
 Mitt sköldemärke sväfva,
 Då skall jag göra dunderslag,
 Att hus och berg sku bäfva.
 Farväl, min hjord och tysta fält,
 I träd och gamla stubbar,
 Farväl, mitt bo och usla tält,
 Gemena tomtegubbar!

„Jag är ej mer er Celadon,
 Nej, annat mån I veta;
 Hans nåd, herr Celadondrion,

Vill jag härefter heta.
 Min nymf, hvad säger du derom?
 Du plär mig vara trogen.
 Kom, Melicerta, kära kom!
 Nu är vår lycka mogen."

"Ack, Celadon! hvem skulle trott",
 Sad' nymfen Melicerta,
 „Så mycket buller skulle bott
 I ett så stilla hjerta!
 Betänk vårt lugn och sälla bo,
 Gack i dig sjelf tillbaka.
 Monarker sucka för vår ro,
 Men få den sällan smaka."

„Nå, Melicerta, kära du,
 Hvad vill ditt prat betyda?
 Du blir ju strax en mäktig fru,
 Kom, kom, du måste lyda.
 Men ett jag ber: när man oss spör,
 Hvi verlden oss betager?
 Så säg, att jag det tvungen gör,
 Och att du mig bedrager."

„Du vet, att sådant bör en man
 Städs på sin hustru skylla:
 Det står en flicka bättre an

Sin hederslystnad fylla.
 Säg du, när folket hör derpå:
 Vår ringhet gör dig smärta;
 Då vill jag sorgligt svara så:
 Betänk dig, Melicerta!"

„Jag tjänar dig, min Celadon,
 I allt hvad dig behagar;
 Men, stackars karl, som ej är mån
 Om våra sälla dagar!
 Vi lefva ju ett kungligt lif
 I våra tysta krokar:
 Vi le åt stolta tidsfördrif
 Och högvälborna tokar.

„Du räknar visst för ingen ting
 Att fri och älskad vara!
 Hör, alla lunder rundt omkring
 På våra toner svara!
 Ej skakar onåd våra trån
 Och grumlar våra brunnar;
 För oss ej böjas falska knän,
 Ej heller smicker-munnar.

„Vårt namn är tyst, och slätt och rätt:
 Men då kan det bäst vaktas.
 Den oss föraktar, ack, hur lätt

Kan den af oss föraktas!
 Vår dag är från bekymmer fri,
 Vår natt är full med nöje.
 De storas fall gå vi förbi
 Med ett föraktligt löje.

„I vårt palats man slipper fram
 För kjortlar och drabanter;
 Vi höra skrik af våra lam,
 Men ej af supplikanter.
 För höga miner, skarpa ord,
 Stå vi ej städs på nålar.
 Vi dränka alla tungors mord
 I våra nektarskålar.

„Vår mjölk och smultron stå oss bi,
 När rangen gör oss kränka;
 Partiers vrede stilla vi,
 När gröna ärter vanka.
 I kamp med ägg vi dömma rätt,
 Hvem mer är fast i stolen:
 Sanct Niklas eller Mahomet,
 Jordklotet eller solen.”

„Ack, Melicerta, tig! jag dör,
 Der intet högre vankar.
 En själ i stoft mig ömkan gör

Med så gemena tankar.
Nej, hit med min beredda katt,
Han skall dukater hysa!
Här upp, mitt skrin, med all din skatt!
Jag vill i heder lysa."

Vår Celadon slog locket opp,
Det gick förutan dyrkar;
Men ack! hvar blef vår herdes hopp?
Han fann der fyra fyrkar.
„Jag ser", sad' han, „att bladet vänds;
Min nymf, jag har gjort illa.
Farväl, ers nåd och excellens!
God dag, min herde lilla!"

Herdeqvåde.

Philemon dref ut sina får i en äng,
 Der såg han herdinnan Camilla,
 Han helsade strax som en hurtiger dräng:
 „God dag, min sköna, min lilla!
 Kom, sitt på det gröna så liten en stund,
 Jag vill med dig tala af hjertans grund;
 Jag vet du upptar det ej illa.

„Herdinna! jag känner ett ondt i mitt bröst,
 Som svider, men är mig ett nöje;
 Dess ängslan skänker mig glädje och tröst,
 Dess tårar ä' bättre än löje:
 Jag ville du kände det lika som jag,
 Den svedan gäfve dig tusen behag;
 Ja, kärlek ditt hjerta nu böje!”

„Men säg mig, du herde”, sad' flickan, „vålan!
 Hvad mände det onda väl heta?”
 „Jo, kärlek heter det”, svarade han.
 Hon sad': „det var artigt att veta.
 Det namnet är vackert; men säg mig än mer,
 Hur gör man, hvad är det man känner och ser,
 När plågan sig låter uppreta?”

„Jo, skönsta herdinna, bland fruktan och hot
 Har hjertat mång' tusende lekar:
 Allt konungars nöje är ej deremot
 Mer än som en nåssla mot ekar.
 Man glömmar sig sjelfver, vet ej hvad man gör,
 Och när man sin trängtan ställer sig för,
 Båd' guld och höghet man nekar.

„I hjernan uppstiger en trängande luft,
 Som uti ett ögonblick villar
 Försigtighet, vishet och vett och förnuft;
 All klokhet så ljufligt hon drillar;
 Förståndet det snärjes i nöjsamma garn,
 Den starkaste hjelte är här som ett barn;
 Man är ej det man sig inbillar.

„När den som dig plågar ej är tillståds,
 Farväl då med mod och med minne!
 Fast du uti sällskap båd' glammar och gläds,
 Så trifs du dock icke derinne:
 I enslighet finner du fröjd uti qual,
 Du håller i tankarna hemligt tal
 Med den, som bor i ditt sinne.

„Om du vid en källa, en flod eller elf,
 Dig speglar och ser i det klara,
 Så ser du en skapnad, men icke dig sjelf;
 En annan tycks det dig vara.
 Den skapnaden följer dig nätter och dar,

Han går och han kommer, han flyr och blir kvar,
Att med din skapnad sig para.

„Märk, om ej en herde uti vår bygd
Din blod uti ådrorna rör:
Hans röst, hans qvickhet, hans namn och hans dygd —
Du rodnar hvar gång du det hör.
Du suckar af innersta hjerta och själ;
Du vet icke hvarför, men suckar likväl,
Och suckan allt hjertat utför.

„Du ville gå öfver båd' dalar och berg,
Blott till att få se den dig plågar;
Men när du får se'n, så skiftar du färg,
Att bida du näppligen vågar.
Du blygs och du törs icke möta hans syn,
Du flyr honom litet, men vill dock ej sky'n;
Så tappert tillbaka du tågar.

„Du tar dig ett stormodigt anletes skick,
Att visa du är lika nöjder;
Men märker dock efter till ringaste prick,
Till hvem den andre är böjder;
Och talar han till dig, så blir du helt stam;
Nog blir du vältalig, men får det ej fram:
På kindren din mening blir röjder.”

„Allt nog”, sad' herdinnan, „jag vet och förstår;
Är detta det onda du menar?
Jag känner det hundra gånger hvart år

I bröstet som pilar och stenar.

Nå, så kan jag säga! — — är det vara kär?
Du känner väl Damon? Just honom det är,
Som jag mig så hemligt förenar."

Ack, stackars Philemon, hur' blef du bestört,
När flickan det ordet utsade?
Du rodna' i ögonen liksom en mört,
Och hufvud i bröstet nedlade:
Din kärlek förlorade all sin latin,
Du tänkte här segra, men mödan var din,
En annan belöningen hade.

För Damon, som då låg och sof under träd,
Skull' du dig den gången så smycka.
Så rasar vårt öde; du sådde din säd,
En annan den skulle upprycka:
Ett bi gör väl honung, men smakar den minst;
Så gå vi till spel för en annan mans vinst,
Till hofs för en annan mans lycka.

Iris och Damon.

IRIS.

Foglar i de mörka lunder
 Glädjas med sin fria sång,
 Fiskar i de djupsta grunder
 Spritta, leka utan tvång:
 Allt med mig sig tycks förena
 Till vår frihet, lek och lust;
 Damon, hvi skall du allena
 Gå i tvång och suck och pust?

DAMON.

Iris, om du bara kände,
 Hur det är att vara slaf!
 Kunglig prakt är blott elände
 Mot en enda glans deraf:
 Hela världen mot min plåga
 Åger ingen lika fröjd,
 Lif och lycka för min låga
 Vågar jag — och dör förnöjd.

IRIS.

Vett och ro och verklig lycka
 Är vår frihets tidsfördrif;

Men när tvång och qual oss trycka,
 Hvertill tjenar då vårt lif?
 Kan en tråldom fågnad heta?
 Obegripligt hvad jag hör!
 Kan man få den orsak veta,
 Som en slik förvirring gör?

DAMON.

Jo, det är en viss herdinna,
 Skön som englar, hård som berg;
 I dess ögon plår jag finna
 Dödens bud i himlafärg.
 Minsta blick hon mig ej visar,
 Som mig lif och sällhet spår;
 Men min plåga det dock lisar,
 När jag henne vörda får.

IRIS.

Säg, hvem är det hårda stycket?
 Äfven mig hon gör förtret.

DAMON.

Den jag skyller allt för mycket;
 Ty mitt qual hon än ej vet.

IRIS.

Säg! Jag vill ditt bistånd vara.

DAMON.

Sköna Iris, det är du.

IRIS.

Ack! hvad vill du, jag skall svara?

DAMON.

IRIS.

Kan jag hoppas?

Ack! rätt nu.

Visa.

Om jag med min qvinna
Kan den lyckan vinna,
I en vrå att bo;
Fast vi då ej stoja,
Skall likväl vår koja
Bli ett slott af ro.

Blott en liten saga
Skall oss mer behaga,
Ån de storas ord:
Litet Hjelmargädda,
Litet bär och grädda,
Mer än kungars bord.

Fast vi ej se kungen,
Slippa vi med pungen
Till krediten fly;
Fast vi ej ha baler,
Få dock ej rivaler
Våra hufvu'n bry.

Visa.

Ack, kära min Malin, var inte så brå' på gröten!
 Låt andra ha lyckan och omak att stå för stöten:
 När andra bli stora och göra sig namn,
 Så kunna vi segla så sakta i hamn
 Och taga, och taga hvarannan i famn.

Här slipper du krusa för Pål och för Per, och niga;
 Här kan du få tala hvad hjertat begär, och tiga;
 Här kunna vi dristigt slå näfven i bord,
 Och truga hvarannan med kärliga ord,
 Och säga, och säga: för mig äst du gjord.

Vi bruka vår frihet förutan att be och våga;
 Vi lefva som prinsar, och allt det vi se vi äga;
 Jord, himmel och nöje det tryter oss ej,
 Och du äger mej och jag äger dej,
 Och vill du, och vill du ha mera så säj!

Slå tvånget vid örat och högfärden med dess syster,
 Och kläd dig och pläga dig bäst som du vill och lyster;

Här är jag din herre, och du är min fru,
Hvem kan så väl sofva från sju och till tu
Och älska, och älska, som jag och som du?

Kom, brukom vår frihet, ty lyckan är dyr att köpa!
Hon kostar vår sällhet, ändock hon är yr att löpa.
Er tjenare, Höghet, er tjenare, Nåd!
Sjelf skall ni få koka och supa ert såd,
Om Malin, om Malin vill följa mitt råd.

**Enslig lefnad lycklig i sällskap med
den man älskar.**

Skuggrika vrå, min tillflykt och nöje,
Sorlande bäck, mitt sällskap i ro!
Purpradt elände, sorgtvingadt löje
Få ej hos oss i stillheten bo.
I våra tal vi aldrig falskhet röje,
Hvad vi vilje, få vi tro.

Här vill jag tyst min lefnad frambringa,
Nöjd med mig sjelf, från verldsbullret gömd.
Här skall ej lyckan samvetet tvinga,
Svek ej bli upphöjdt, oskuld ej dömd.
Ack, favorit, hur du mig här syns ringa!
Gerna jag af dig är glömd.

Men, mina källor, grottor och dalar!
Er felas än att göra mig nöjd;
Hjertat mig städs två ögon omtalar,
Som tycks fått glans af stjernornas höjd:
Iris gör er till mer än kungars salar,
Om hon dela vill vår fröjd.

Nattens beröm.

Du tysta natt, du ljufva dvala,
 Då knappt ett enda lif sig rör,
 Då jag kan med mig sjelf få tala,
 Och ingen deraf missbruk gör!
 Den matta måne då utbreder
 Sin täckhet på det höga blå,
 Och genom blomstrad skog mig leder
 De vägar, som till hofs ej gå.

Långt från allt brak af jordens makter,
 Jag slipper höra tungors mord;
 Af källors sorl och foglars takter
 Jag får så milda vänskapsord.
 Hvad kan i sådant nöje fela?
 Dock jo! jag kommer ett ihåg:
 Ack, om jag fick det med mig dela
 Och min herdinna hos mig-såg!

Lyckligt att lefva okänd.

Säll den, som ingen efterfrågar,
 Och ej är känd:
 Om ej hans glans blir högt upptänd,
 Så blir hans ro af falska lågar
 Dock aldrig bränd.

Gud vet, I hjeltar och I kungar,
 Hvad lön I fått!
 Ert lof bland oss är ganska smått:
 Ert största verk af minsta ungar
 Nu lider spott.

Kom hit, du som i lyckans strålar
 Var högst berömd!
 Kom också du, som lefde gömd!
 Er begges heder lika prålar:
 Ty han är glömd.

Så kom då, stilla gömda lefnad,
 Och blif min ro!
 Om Iris är af samma tro,
 Skall sinnets ro med kroppens trefnad
 Få sammanbo.

Stilla lefnads sällhet.

Kom, stilla lefnad, blif min fröjd!
 Jag vill ur stora världen vika
 Och skåda från min vrå förnöjd,
 Hur andra efter lyckan fika:
 Jag utan lycka lycklig är,
 Sjelf glad och ingen till besvär.

Jag hatar att med list och mynt
 Mig kall och namn och trældom köpa;
 Jag låter andra oförsynt
 Mot äran fram till ära löpa:
 Jag vill ej lära att bli stor;
 Ty jag den konsten farlig tror.

Jag har ej någon ro deraf,
 Att andre ödmjukt för mig buga:
 Jag, ingens herre, ingens slaf,
 Ej trugas vill och ingen truga.
 Min vän, så stor, så fri, som jag,
 Just därför är mig bäst i lag.

Beständighet i alla skiften.

Allting må som böljor hastigt flyta,
 Allting må bli rök och dunst,
 Allting må sitt stånd och färgor byta:
 Hjertan, höghet, nåd och gunst;
 Haf och himmel må
 Skifta då och då,
 Flyga må den ej sin lycka bär,
 Krypa må ock den, som är jordens vän:
 Jag är ändå alltid den jag är.

Ondt och godt vill jag i verlden hålla,
 Taga tiden, som han är.
 Lyckan må mig tusen sorger vålla,
 Eller ge hvad jag begär;
 Iris må mig ock
 Gifva hot och poek,
 Jag är alltid ändå lika kär!
 Hon må ändra sig och bekymra mig:
 Jag är ändå alltid den jag är.

Ja, jag är den, som jag städse blifver:
 Trogen, redlig, nöjd och glad;
 Och om man mig till betalning gifver

Samma tro i samma grad:

Äck, då trotsar jag

Alla hjertelag,

Att så käckt som jag gå i gevär!

Men om det ej sker . . . nå, hvad är det mer?

Jag är ändå alltid den jag är.

Det närvarande onda alltid det svåraste.

I ditt tysta bo,
 Bland så menlös ro,
 Dig, min vän, jag lycklig skattar:
 Du vet ej af larm,
 Jag måst' bo med harm
 I en verld, som sinnet mattar.
 Högmod och elände
 Gå här sammanspände,
 I hvar vrå står här en fälla:
 Från min morgonstund,
 Till min aftonblund,
 Hör jag alltid någon gnälla.

En går lik en tjur,
 En som räf på lur,
 En med smickertal mig plågar;
 Alltid knorr och pust,
 Alltid folk i dust,
 Alltid går man mellan lågar!
 Himlen oss nu agar
 Med så mulna dagar,

Att det snart till domen lider:

Tänk, för femton år,

I vår ungdoms vår,

Ack, hvad olikhet på tider!

Lyckligt att kunna glömma förra tiders nöjen.

Olyckligt är ha lifligt minne
Af förra tiders nöjsamhet.
Du glömskans natt! kom, hölj mitt sinne,
Att jag, hvad nu är, endast vet!
Den intet saknar, snart är nöjd:
Det minsta nöje gör hans fröjd.

Kom, kära glömska, lär oss tycka,
Att nu vår himmel visst är blid,
Att tomma hjernor anstår lycka,
Att nu är rätta hjeltars tid,
Att aldrig Stockholm större fans
I sällhet, skönhet, ro och glans.

På elden med de sanna skrifter,
Som tala om de forna dar!
Hugg alla runor bort af grifter,
Att allting nu sin början tar!
Ja, Cloris, glöm vår förra ro!
Hon är en dröm. Låt oss det tro!

Klagan öfver kölden.

Skall aldrig vintern taga slut?
Kom, ljufva sol, igen,
Om du har strålar än,
Och drif all köld ifrån oss ut!
Låt källors sorl och foglars sång
Få lätta min förtret,
Att ej min enslighet
Må bli för lång!
Men tänk, om ock din värma drefve bort
Ett hjertas köld och is,
Hur då hvar årstid skulle vara kort,
Och som ett paradis!

Vårvisa.

Bort med höga ting!
 Låt man månans ring
 Öfver vårt begrepp sig vända!
 Kom, du ljufva vår,
 Som nu råda får,
 Och på vintren gör en ända!
 Gumma, dräng och piga,
 Oxe, ko och qviga,
 Kalf och lam i glädje hoppa;
 Tuppen, med sin fru
 Har förgätit nu,
 Att han en gång skall bli soppa.

Se! hur stuten går
 Och med hornen slår,
 Geten krummar sig för bocken;
 Tackan, yr och vill,
 Uppfylld af April,
 Roar all den ludna flocken;
 Men, min Marjo lilla,
 Oxen bölar illa,
 Männ' man fodret honom nekar?
 Tänk, om det var allt

Om vår boskap svallt?
Tro mig, det blef andra lekar!

Dock, min Marjo, kom!
Bästa egendom
Är du mig i nöd och nöje.
Har jag dig och bröd,
Femton kalvars död
Vill jag då se an med löje;
Femti höns och flera,
Tretti gäss och mera,
Skulle jag för dig ej akta:
Sjelfva katten vet
Med hvad kärlighet
Mina ögon dig betrakta.

Öfver en fogel.

Du lilla fogel, hör,
 Säg hvad det är, som rör
 Din glada tunga?
 Är du ditt Stockholm qvitt?
 Får du på landet fritt
 Om frihet sjunga?

Men kanske, täcka djur,
 Du aldrig var i bur;
 Ty vill jag fråga:
 Om du ej sinnet än
 Har fäst vid någon vän,
 Som gör dig plåga?

Du lönar mig ej svar;
 Att ingen sorg du har
 Det kan jag dömma.
 Ack, om jag glad, som du,
 Fick alltid, liksom nu,
 All världen glömma!

Visa.

Jag ser mig om,
 Men saknar dock det bästa:
 Kom, frihet, kom,
 Och håll min sällhet qvar!
 Slit af de tåg,
 Som mina sinnen fästa,
 Och gif min håg
 De förra sälla dar:
 Då du var min hjeltinna
 Och kunde kärlek vinna!
 Kom, frihet, statt mig bi!
 Dock, ej så hårdt;
 Jag vill mig först besinna —
 Gack, frihet, bort,
 Jag vill i tråldom bli!

En kunglig makt,
 Som gör palats af kojor,
 Har mindre prakt,
 Än mina tråldoms-nät.
 En gudahand
 Har smidt mig mina bojor,
 Och, slaf i band,

Jag nyttjar majestät.
 Du arma marmorhjerter,
 Som aldrig känt min smärta,
 Ditt lif beklagar jag!

Din blod är bläck,
 Men bläck förutan svärta:
 Din ro är skräck,
 Och natt är all din dag.

I blomsterfält!
 I flytande kristaller!
 I gröna tält,
 Som sol och skugga ge!
 Ack, hvad behag
 På er från himlen faller,
 Som fån hvar dag
 Min Iris' ögon se!
 Men dock, hvar är mitt minne?
 Jag ser ju i mitt sinne
 Dess målning hvar minut.
 Min Iris är
 Med kropp och själ derinne;
 Och dör hon der,
 Så är jag död förut.

Vår Coridon,
 Som är med möda vorden
 Sin faders son,
 Men ej sin hustrus man;

Sjöng denna tro
I går för hela jorden,
Men annan ro
I dag hans sinne fann:
Åt Philis han nu unnar
Ett hjerta, som förkunnar,
Att det har glömt sin vän.
Ack, täcka kön,
Tro icke alla munnar!
Med samma lön
Betala dem igen!

Cupido i arrest.

Min kärlek utan styrsel
Har flugit världen om;
Han var just i sin yrsel,
När en Belinda kom.
Små englar henne vakta;
Till dem sad' hon så saktat:
Tag karlen i förvar!
Då blef min kärlek qvar.

Den sköna fjettrar gjorde,
Och lille guden log;
Af förvett han dock sporde,
Hvad hon sig företog:
Du skall ju fången vara,
Sad' hon, hvart vill du fara?
I blinken, som en pil,
Bortflög han hundra mil.

Men se'n den skalken farit
Omkring från land till land
Och allt för galen varit,

Blef han dock satt i band.
En domstol strax tillreddes,
Till döden fången leddes:
Han dog med ärbart namn
Uti en vacker famn.

Visa.

Fromma själ och ljumma hjerta,
 Du blir ej som jag förtärd!
 Fri från kärlek, fri från smärta,
 Lefver du en stilla verd.
 Ingen oro plår dig tvinga,
 Men du mister mycket godt;
 Ty om plågan är dig ringa,
 Så är ock ditt nöje smått.

Jag vill älska, jag vill plågas;
 Sad' en Tirsis, ganska kår:
 Hvad kan ej för Cloris vågas?
 Hon är allt hvad jag begär.
 Verlden bullrar, folket strider:
 Jag är i min stillhet nöjd;
 Men när Cloris litet lider,
 Mister jag båd' mod och fröjd.

När de skönsta munnar ljuga,
 Sjunger jag en liten ton;
 När de granna bussar truga,
 Ber jag smultron om pardon;
 När med skryt all höghet vinnes,

Tar jag mig en liten blund:
 Men när Cloris trumpen finnes,
 Sörjer jag af hjertans grund.

När mot favoriter knotas,
 Knotar jag mot snåla mygg;
 När de starka jättar hotas,
 Hvilas jag i skuggan trygg;
 När en utländsk makt blir slagen,
 Skär jag roligt mina ar:
 Men har Cloris ondt i magen,
 Får jag hetsig feber strax.

När man sig till riksdag reder,
 Åter jag mitt smör och bröd;
 När man rifts om tjänst och heder,
 Steker jag min fisk på glöd;
 När en hvar till ära klifver,
 Dricker jag vår skål i mjöd:
 Men när Cloris ängslig blifver,
 Är jag som jag vore död.

Ja, stor sak i hela jorden,
 Blott att Cloris älskar mig!
 Tänk, om hon nu sad' de orden:
 Tirsis, hör! jag älskar dig. —
 Rätt som han de orden sade,
 Helsa' Cloris på sin vän,
 Och dertill de orden lade:
 Cloris älskar dig igen.

Ack, sad' han, nu har jag vunnit,
Men jag vet ej hur det är:
Se'n jag nu min längtan funnit,
Är jag icke mer så kär.
Cloris är väl min herdinna,
Men mig sjelf förstår jag ej;
Söka är långt mer, än finna —
Kära Cloris, gif mig nej!

Derför, herde, skall du veta
Arten af vårt sinnelag:
När vi önska, sucka, leta,
Har vår trängtan allt behag;
Men se'n hon oss är i händer,
Kallnar lusten, som du ser;
Hopp och fruktan återvänder,
Och man tänker strax på mer.

Visa.

Kulna höst, med regn och töcken,
 Bara backar, torra trän,
 Ängar magra som en öken,
 Tomma fält och foglaskrän,
 Isbelupna kärr och hagar,
 Mörka gång och hala stig,
 Långa nätter, korta dagar,
 Sägen! skall jag gifta mig?

Horn, som krönt så många paanor,
 Torde äfven kröna min;
 Hustruns knorr samt hot och bannor
 Värre är än sjelfva hin.
 Skall jag tåla sura miner,
 Buller, härm och ordakrig,
 Vaggegoods, som illa hviner?
 Nej! jag vill ej gifta mig.

Tyst likväl: i kalla sängar,
 Roligt är att ha kamrat.
 Vacker flicka, vackra pengar,
 Vackra gods, samt hof och stat,
 Vackra barn, som ropa pappa —

Ack, hvad fägnad innerlig!
Kyssa, ta i famn och klappa.
Jag tror väl jag gifter mig.

Men ännu ett ord i laget!
Tänk, om jag då råkar på
En, som är af förra slaget;
Huru ville det då gå?
Får jag ock af sista stycket,
Och jag skulle enkling bli:
Männ' tro då mig hulpe mycket
Giftermål och frieri?

Så står jag bland tvenne lågar:
Dock, jag tror jag låter bli?
Men, storsak, jag tror jag vågar?
Lyckan står dem djerfvom bi.
Flickor, kom! . . . nej, blif man ute!
Ack, hvart skall man vända sig!
Sist jag stadnar i det slute':
Gud vet om jag gifter mig.

Öfver ödet.

Ödet är min enda ro,
 Som mig kan från griller vända.
 Jag kan sofva sött och tro,
 Hvad mig händer skall mig hända:
 Åra, bröd och mer dertill
 Kommer liksom ödet vill.

Mången trålar; men, stor sak!
 Jag vill sofva på mitt öra.
 Blir jag doktor eller vrak,
 Skall det ej mitt sinne röra;
 Ty jag flyr till ödets djup
 Och der tar jag mig en sup.

Hör, min gosse, sök en fru,
 Som dig svarar „ja” på stunden;
 Lit på ödet; tro man du,
 Det förstår sin sak af grunden!
 Men om hon se'n kröner dig,
 Skyll på ödet, ej på mig.

Ödet är mitt kära gull,
 Som skall mina fel förgylla:

Om jag än mig dricker full,
Kan jag det på ödet skylla;
Om jag blir af kärlek svag,
Skyller jag på ödets lag.

Nog vet jag hvad ödet är:
Ödet är en liten fälla;
Då vi rättor komma när,
Strax plär locket igensmälla;
Men om vi gå tyst omkring,
Är vårt öde ingen ting.

Detta är en hemlighet,
Som jag mig blott förbehåller.
Lycklig jag, om ingen vet,
Att jag sjelf mitt öde våller:
Då tror världen, att jag gjort
Allt hvad jag här göra bort.

Visa.

Än är jag här, än är jag der,
 Ingen förstår mitt sinne;
 Men dock fins en, ehvar hon är,
 Som ej går ur mitt minne.

Hemlig och kall, förutan vän,
 Endast mig sjelf jag frågar:
 Vänskap har aldrig brytt mig än,
 Kärlek mig aldrig plågar.

Slughet och köld jag möta kan,
 Men ej förakt och löje.
 Dela mitt hjerta med en an,
 Är mitt förnämsta nöje.

Ingen får om mitt sinne rå;
 Frihet jag städs vill smaka.
 Ack, om jag finge i kloster gå,
 Men likväl med en maka!

Visa.

Skatan sitter på kyrkotorn,
Och gåsen läggs i en gryta;
Och den som har sitt hjertekorn,
Behöfver dermed ej skryta.

Lilla vän, kom tag i ring,
Och dansa golfvet i splitter;
Gör inte narr af hjertesting:
Jag känner bäst hvar det sitter.

Hiss upp segel, nu ha vi vind,
Jag vågar alltid på skutan!
Hvar tar sin, så tar jag min,
Och stackare den, som blir utan.

Hafvet svallar och skeppet far,
Från Göteborg till China;
Och den sin vän i tankar har,
Kan inte rasa och flina.

Foglen sjunger i grönan lund,
Och qvisten börjar att bära:

Jag tänker på hvar rolig stund,
Som jag lär få med min kära!

Sätt dig neder i bara snön,
Så fryser du ej om pannan;
Och om min engel ej vore skön,
Så toge jag säkert en annan.

Visa.

Venus vill jaga
I dag på denna trakt;
Ty sku vi taga
Vår del i hennes jagt.
Låt oss alla jaga .
I dag på denna trakt.

Låt oss nu ställa
Vårt skall med vett och tro;
Allt sku vi fälla:
Men till nytt lif och ro.
Låt oss alla ställa
Vårt skall med vett och tro.

Björnen tycks mumla
Vid Venus' ljufva skott;
Men han lär tumla,
Om han rätt pilen fått.
Låt oss alla mumla
Vid Venus' ljufva skott.

Hjorten vill rasa
Vid kärlekpilens sår;

Men det lär masa,
Om hjertat rätt det får.
Låt oss alla rasa
Vid kärlekspilens sår.

Haren plär spritta
Vid kärleksskottets glöd;
Ty stilla sitta
Kan han ej för sin död.
Låt oss alla spritta
Vid kärleksskottets glöd.

Räfven plär blinka,
Då skottet hjertat rör;
Men fåfängt svinka:
Ty slughet intet gör.
Låt oss alla blinka,
Då skottet hjertat rör.

Lärkan plär sjunga,
Då kärlek lägger an;
Men med en slunga
Han henne råka kan.
Låt oss alla sjunga,
Då kärlek lägger an.

Ugglan plär skrika
Mot kärlekspilens hot;
Men hon får fika
Till Venus efter bot.

Låt oss alla skrika
 Mot kärlekspilens hot.

Kom, låt oss fänga
 Den lilla gud i nät;
 Han plär så många
 Bedra på galna fjät.
 Låt oss alla fänga
 Den lilla gud i nät.

Kom, låt oss sigta
 Till måls på Venus' son;
 Han skall få plikta
 För allt sitt våld och rån.
 Låt oss alla sigta
 Till måls på Venus' son.

Kom, låt oss locka
 I donor Venus' pilt,
 Se'n får man plocka
 Ett så skalkaktigt vildt.
 Låt oss alla locka
 I donor Venus' pilt.

Kom, låt oss knipa
 Cupido i en sax;
 Får han oss gripa,
 Gör han så med oss strax.
 Låt oss alla knipa
 Cupido i en sax.

Kom, låt oss narra
Cupido i en räfvagrop;
Men se — vi darra,
Han skrämmar allihop!
Låt oss alla narra
Cupido i en räfvagrop.

Kom, låt oss klappa
På skall för Venus' pilt,
Att ej borttappa
I skogen sådant vildt.
Låt oss alla klappa
På skall för Venus' pilt.

**En ung frus afsked till sin man, vid
hans afresa till arméen.**

Åter Mars sin blix utsänder
I våra länder;
Åter Mars sin blix utsänder,
Tusen slags död!
Himmel, utsträck dina händer!
Den jag älskar, är i nöd.

Eld och död, fiendtlig våda,
Tycks mig re'n skåda;
Eld och död, fiendtlig våda,
Ser jag mig när:
Minsta skott min död skall båda,
Om det rör den jag har kär.

Fiend's arm, skall du dig våga
Två hjertan plåga?
Fiend's arm, skall du dig våga
I kärleks land?
Nej, fall ned för sådan låga,
Som ej släcks af dödlig hand.

Afgrunds malm, som allt vill mörda,
 Släck ut din börda!
 Afgrunds malm, som allt vill mörda,
 Blygs vid hvar skott!
 Vet, du bör ett hjerta vörda,
 Som så helig eld har fått.

Äran dig, min Tirsis, kallar
 Till sina vallar,
 Äran dig, min Tirsis, kallar:
 Men tänk på mig!
 All min blod i vågor svallar,
 Att jag ej kan följa dig.

Äran allt hos dig uppväger:
 Följ då dess läger!
 Äran allt hos dig uppväger:
 Följ då din pligt!
 Men vet: hvad hos mig du äger,
 Har mot äran lika vikt!

Visa.

Kära Bacchus, öppna din tunna!
 Af dina flaskor låt mig få rus!
 Till mitt sista kan du mig unna
 Att i ett vinfat bygga mitt hus.
 Kära Bacchus, öppna din tunna!
 Af dina flaskor låt mig få rus!

Skönsta Venus, gör mig ej smärta,
 Du som all världen plär göra nöjd!
 Hvarför tog du plats i mitt hjerta,
 När du ej bragte seger och fröjd?
 Skönsta Venus, gör mig ej smärta,
 Du som all världen plär göra nöjd!

Hvem i världen vill mig försvara?
 Bacchus och Venus dras om mitt skinn.
 Dock för begge kan jag ju vara:
 När en går ut, den andra går in.
 Hvem i världen vill mig försvara?
 Bacchus och Venus dras om mitt skinn.

Visa.

Stolta ärelystna',
 Vagga nu din rang!
 Titlar böra tystna
 För vårt glas och klang.
 Tvåra matadorer,
 Söfven in er min,
 Från små glada chorer
 Och ett godt glas vin.

Mars med blix och dunder,
 Lägg nu ned ditt pock!
 Du bör duka under
 För en bacchisk flock.
 Din trumpet bör tiga
 Mot en liten air,
 Som oss lär att kriga
 Blott med lustgevär.

Phœbus, om du grälar,
 Lägg dig ned och sof!
 Ingen hjerna trålar
 I vår glädjes hof.
 Men om dig den lotten

Fägnar, att bli kvar:
Skall du få Calotten
Och ett godt försvar.

Lilla gud! din heder
Aldrig utestängs;
Men i qväll, jag beder,
Packa dig till sängs.
Bort med allt, som qväljer,
Från vår sälla disk!
Kärlek i buteljer
Håller bäst sig frisk.

Dock, herr Bacchus sjelfver!
Tro ej, blott för dig
Att vårt hjerta hvälfver,
När det roar sig.
Litet vi dig prisa:
Men var dermed nöjd!
Adolf och Lovisa
Är vår största fröjd.

Visa.

Den jag haft så hjertlig kär,
 Tänk att hon otrogen är:
 Hit med glas och med buteljer,
 Eljest jag till döds mig qväljer.
 Vänta, vänta,
 Mina vänner, vänta!

Efter den otacksam var,
 Som jag i mitt hjerta bar,
 Vill jag skänka hvem jag finner
 All den eld, som hos mig brinner.
 Vänta, vänta,
 Mina vänner, vänta!

Efter allt mig öfverger,
 Vill jag ha slätt intet mer:
 Guld och gods och hvad jag äger
 Kastar jag i Näckens läger.
 Vänta, vänta,
 Mina vänner, vänta!

Lyckan vill ej hålla spel;
 Ty blir enslighet min del:

Tysta skogar, mörka lundar,
Blott ert sällskap jag åstundar!

Vänta, vänta,
Mina vänner, vänta!

Bacchus, tack för hvar den qväll
Dina safter gjort mig säll:
Far nu väl, slå glasen sönder!
Jag vill dricka mjölk med bönder. .

Vänta, vänta,
Mina vänner, vänta!

I små gudar, som mig gjort
Tusen plågor, skynden fort!
Hjelp mig ned till Charons bölja,
Mina suckar att bortskölja!

Vänta, vänta,
Mina vänner, vänta!

Bort med er, I läckra fat!
Aldrig smakar jag mer mat:
Hjertat har allt nog att smälta,
Magen må till döden svälta.

Vänta, vänta,
Mina vänner, vänta!

Hjertans vän! som du är kall,
Vill jag ock för dig bli all:
Vagnen fram, jag vill mig vända
Från dig bort till världens ända.

Vänta, vänta,
Mina vänner, vänta!

Nej, så mycket ondt jag hör,
Att jag strax så gerna dör:
Hit med testamentets lista,
Hit med svepning, hit med kista!
Vänta, vänta,
Mina vänner, vänta!

Bordvisa.

Ett litet lag med glada tankar,
 I frihets makt,
 Är mycket mer, än allt som vankar
 I största prakt.

En liten glans af Bacchi läger,
 En liten sång,
 I sinnesro, långt öfverväger
 All världens bång.

Tänk, om ock lilla gudens heder
 Sin plats kan få,
 Och hjertat har hvad det tillbeder,
 Hvad felar då?

Men hvem skall då i laget råda
 Af dessa två?
 Vår andre far dem valde båda:
 Jag äfvenså.

Ordensvisa.

Många äro gräsligt heta
Utom Orden, att få veta,
 Hvad vår Orden innebär!
Hvad är derför värdt att väja?
 Jag vill säja,
 Hvilka Ordens regler är'.

Fara kring i alla länder
Och med helga svärd i händer
 Söka krig och styriold;
Spärr på alla banor rida,
 Alltid strida,
 Skaffa rätt och styra våld.

Skydda faderlösa vaggor,
Rädda mör från gubbars faggor,
 Lägga mången ungkarl ned;
Slå från hvar en vacker fröken
 Troll och spöken,
 Efter gamla kämpars sed.

Unga, fromma enkor frälsa;
 Hjelpa hvar en fru till helsa,
 Som af kärlekssting är sjuk;
 Slåss med jättar, ormar, drakar;
 Skifta makar,
 Efter gamla kämpars bruk.

Dock, på det ej någon svager
 Sig på detta tal bedrager,
 Vill jag lägga ett dertill:
 Att vår Orden alltid känner
 Två slags vänner;
 Tro nu begge, som du vill.

Den som städs har lust att gnaga,
 Gerna må han Orden taga
 För en art af Don Quichotte:
 Derom är vår Orden ömmer,
 När han drömmar,
 Eller när han sofver godt.

Tvåra ögon, trumpna syner,
 Näsor, som man bittert bryner,
 Fantasiers sorgedans,
 Mjeltekrig i hjertegården —
 Sku från Orden
 Ha en evig expectans.

Friska hjertan, milda löjen,
Glada tungor, rena nöjen,
Hurtigt mod på riddarvis,
Sku vår Orden städse pryda,
Och betyda
Avazu och Wallasis.

Calottvisa.

All ångslan jag försakar
 Och all melancholi.
 Bort allt, som gräligt smakar
 Af tvär filosofi!
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag fågnas allt för gerna
 Inunder min Calott.

Då ärolust sig qväljer
 Med blix och dunderdon:
 Till tidsfördrif jag väljer
 En liten air och ton.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag sjunger allt för gerna
 Inunder min Calott.

Föräldrar allt från Eva,
 Stor tack i alla land,
 För det så många lefva,
 Och min person derbland!
 Tack, kära födslostjerna,

För denna sälla lott!
 Jag lefver allt för gerna
 Inunder min Calott.

Jag var i nådigt minne
 På Venua' lotteri,
 Jag fick ett böjligt sinne
 Och kärleksfantasi.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag älskar allt för gerna
 Inunder min Calott.

När Bacchus på sin tunna
 Var gifmild i sitt hus,
 Då täcktes han mig unna
 Den gäfvat att få rus.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag super allt för gerna
 Inunder min Calott.

Min säng är mig tillegnad,
 Som bäst bland vänners tal;
 Vi mötas åt med fägnad
 Och skiljas åt med qual.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag sofver allt för gerna
 Inunder min Calott.

Vid bordet vill jag dväljas,
 Det är min sympathi.
 Der kan man aldrig qväljas
 Och aldrig gammal bli.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag äter allt för gerna
 Inunder min Calott.

När hela världen grillar,
 Allting med fruktan ser;
 Och mycket sig imbillar:
 Jag i mitt sinne ler.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag skrattar allt för gerna
 Inunder min Calott.

Som ganska sällan vankar,
 Hvad verklig sällhet är:
 Så roas jag af tankar,
 I fantasier kär.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag drömmer allt för gerna
 Inunder min Calott.

Fly sällskap är rätt illa,
 Och sörja äfven så:
 Dock vill jag i mitt stilla

Min kärlek tänka på.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag suekar allt för gerna
 Inunder min Calott.

Bland ruter, klöfver, spader
 Och hjertes är min fröjd.
 Bland Todos och Calader
 Tycks jag mig vara nöjd.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag spelar allt för gerna
 Inunder min Calott.

En sprittning hjertat känner
 Af qvicka ögonkast;
 Som nåsslor små det bränner,
 Som lim det hänger fast.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!
 Jag kittlas allt för gerna
 Inunder min Calott.

Hvem kan sig alltid styra,
 När bloden är i brand?
 All klokhet har sin yra,
 Hvert hjerta sina band.
 Tack, kära födslostjerna,
 För denna sälla lott!

Jag klappar allt för gerna
Inunder min Calott.

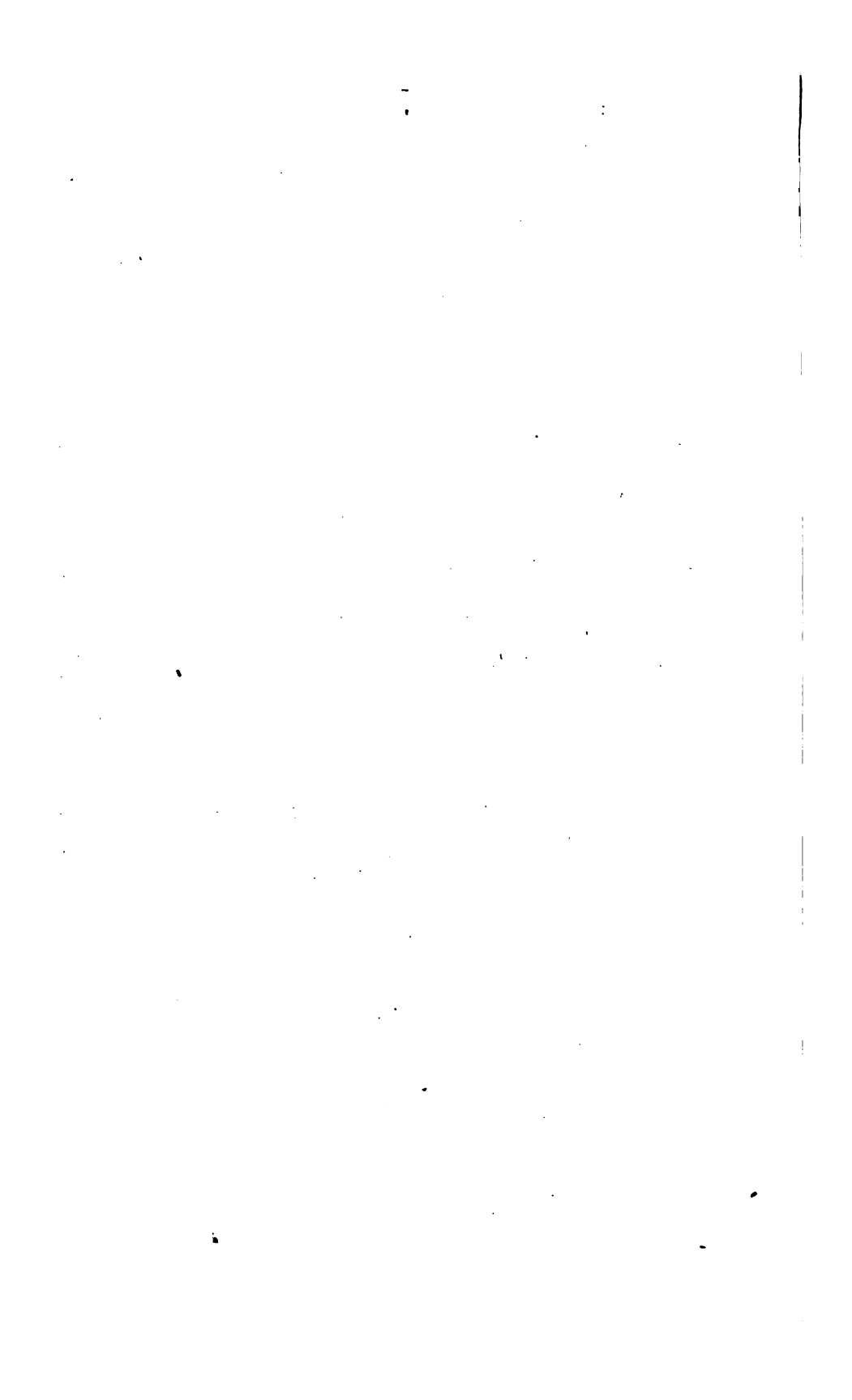
Min väg med blomsterkransar
Jag ville banad se.
Hvart lif anställe dansar,
Och hela världen le!
Tack, kära födslostjerna,
För denna sälla lott!
Jag leker allt för gerna
Inunder min Calott.

April-verk

om

vår herrliga tid.

1740.

April-verk om vår herrliga tid.

Stor sak i forna dagar
Och i den gyllne tid;
Vår ålder mig behagar,
Han är mig skön och blid:
Om själen ej har styrka,
Så blir dock kroppen fet,
Och världen får nu dyrka
En ädel veklighet.

Låt gamla knarrar skryta
Med mången möglad sak;
Låt misantroper ryta
Mot all vår nya smak:
Jag tackar kärlekslagen,
Samt far min och hans fru,
Som så har passat dagen,
Att jag är födder nu.

Ack, mina dumma fäder!
Om I dock hadn sett
Vår lefnad, mat och kläder,
Vår höga smak och vett:
Jag tror, I skullen blygas

Och på ert plumpa vis
 I magen öfvertygas
 Om våra paradis.

Jag vet ej hvart de gamla,
 Som er för gamla ta;
 Nej, vi ä' rätt de gamla,
 Den äran få vi ha.
 Vår verld sig nu beropar
 På ålder, klet och stolt;
 I voren unge glopar,
 Då verlden gick i kolt.

I lefden som i dvala,
 Enfaldigt, fromt och frött:
 Knappt vissten I omtala
 Det kära mitt och ditt.
 Er rang, er plats, ert bästa,
 Allt lät'n I gå förbi,
 Och hvar en var er nästa,
 Som skapad var som I.

Men att man så förliktes,
 Förtjenar näppligt tack:
 På gods ej mycket sniktes,
 Der mest var fattigt pack;
 Der kunde ro ej fela:
 Ty den om intet rår,
 Har ingen ting att dela
 Och sällan tråtor får.

Der blott förtjensten lyste,
 Der var strax ädlig hjälm;
 Och den blott skrymtan hyste,
 Den var hos er en skälm.
 Den blott till dygd var födder,
 Den var af kungligt blod,
 Och fast han kom från slödder,
 Så togs han dock för god.

Er vänskap gick som tjuren
 Den dumma stråten fram:
 Männ' vår har den naturen?
 Nej, bort med sådan skam!
 Vi ändra tro och sinne
 Tolf-gånger på ett år:
 I dag är man ur minne,
 Der man haft nåd i går.

Att fint och höfligt drillas,
 Att byta färg och hamn;
 Det hölls bland er för illa,
 Allt nämndes-vid sitt namn:
 En klok fick heta kloker,
 Fastän han godsint var;
 En toker hette toker,
 Fastän han purpur bar.

I lag med slika dumma
 En ringa spis man fick,
 Der must och mjöd och mumma

Var deras bästa drick;
 Knappt kunde man en frossa
 Af deras rätter få,
 Och knappt med drycken lossa
 Förståndet ur sin vrå.

Slikt gaf så grofva lemmar,
 Så hårda manketag,
 Att våra granna klemmar
 Skull' dö af minsta slag.
 Det var liksom en rasan,
 När sådan buss blef vred:
 Mig tycks jag ser med fasan
 Min far i tolfte led.

I alla elementer
 Han trefs och tog qvarter;
 Hans bästa komplimenter
 Vor' plumpa bondmaner.
 Hans kärlek var det samma;
 Hans klapp och smek i mjugg'
 Vor' snart så allvarsamma,
 Som våra hjeltars hugg.

Ja, fast jag går tillbaka
 Till den som aflat Seth,
 Jag tror, att han sin maka
 Har älskat liksom nätt;
 Han visste ej att lefva:
 I sanning, när han kysst

Min stackars fru mor Eva,
 Det lär ej skett så tyst.

Ack, dumma slägtregister!
 Ju mer jag på er ser,
 Ju mera blir jag bister,
 Jag gråter och jag ler:
 Jag ser på edra kläder,
 Hur dumt en tröja skars,
 Och hur det gröfsta läder
 Af sjelfva prinsar bars.

Kom, säg mig, hustru Brita,
 Herr Erik Wases mor,
 Hvad tyg en fru skall slita,
 När hon skall synas stor?
 Der står hon som en krycka,
 Och vet ej minsta råd:
 Månn' det ej var en lycka,
 Att hon ej het „ers nåd“?

Nej, nu fins det som skapar
Habile, galant, poli,
 Och mer, som gamla knapar
 Skull' ta för trolleri.
 Hör på vår glans och heder:
 Jag ser med allt behag
 Vår vän Lysanders seder,
 Hans lefnad natt och dag.

När han om midnatt söfves
 Från spel och dans och sus,
 Månn' då ej sömn behöfves
 Till dagens högsta ljus?
 Då väcks han upp af drängen,
 Som nyss fått dager se,
 Och simmer matt ur sängen,
 Att ta sitt goda thé.

Se'n plär hans omsorg blifva
 En stund i hemligt råd,
 Hvar han skall bäst fördrifva
 Sin dag i ro och nåd.
 Se'n denna sorg är sluten,
 Är allt hans qual förbi;
 Mer blir ej hjernan bruten:
 Hans dag är sedan fri.

Vår stolta goddagssälle
 Då klär sig mångaleds,
 Och skrämmar stackars Pelle,
 Om allt ej står tillreds.
 Hans rock ej någon jäfvar,
 Som *mode* och *goût* förstår,
 Och kring om axlen sväfvar
 Ett konstladt, pudradt hår.

För porten man framdrifver
 Ett rullande palats,
 Dit herren varsamt klifver

Och tar en myndig plats.
 Två kampar gå och vörda
 En pelsad buses hand,
 Och bakpå står en börda
 Af pack med röda band.

Ack, middag, som nu nalkas,
 Du rör min fina smak!
 Båd' håg och tunga svalkas
 Af mången artig sak;
 Knappt vet man hvad man äter,
 Och magen, ögats tok,
 Åt hjernan lydigt mäter
 Sin kraft att vara klok.

Men se, der tog min sköna
 Hvad sämst på fatet fans!
 Kom åt, min vän, det gröna
 Med *jambon de Mayence!*
 Det vinet har sin heder,
 Försök det *à la glace!*
 Än punschen då, jag beder,
 Har den nu fått sitt pass?

När nu Lysander hinner
 En timma öfver tre,
 Han näppligt sig påminner
 Dem han har lofvat se:
 I vägen han intager
 Ett mäktigt kaffehus,

Der mången sitter svager
 Utaf sitt gårdagärus.

God dag, min toker lilla,
 Lysander, söta bror!
 Hur slapp du sist Camilla?
 Du vet hvar Cloris bor?
 Ån hon med ögonbrynen?
 Vet hut, du dumma själ!
 Hur ser jag ut i synen?
 Nej, bussar, marsch, farväl!

Se'n far han till Donzella,
 Sin största fröjd och skatt,
 Hos hvilken högst plår gälla
 En galonerad hatt;
 Der hvisslar lilla sprätten
 En framdel af en *air*,
 Och gnolar den menuetten,
 Som ny vid hofvet är.

Bland tusen smickerpilar
 Och kärleks tungomål,
 En stund så hastigt ilar,
 Som samvet' hos en snål.
 Vår vän måst ut att åka;
 Han stannar vid ett bord,
 Der mynt och läppar språka,
 Men folket knappt ett ord.

Bland myndiga Spaniorer
 I all djupsinnighet,
Honneurer, matadörer,
Cinq, solo, todos, bete;
Surcoup, remise och mera
 Gör här ett särskildt språk,
 Som väl skall' bringa flera,
 Än mormors mor, i bråk.

Lysanders blod här jäser
 Af lycka, med och mot,
 Och i hans syn man läser
 Båd' hemlig fröjd och knot;
 Slikt plär han dock bortskölja
 Med aftonmålets must;
 Men håll — jag tröttnar följa
 Vår vän i all dess lust.

Till könet jag mig vänder:
 Florinda, kära kom!
 Hvad månn' de gamla fränder
 Skull' dig väl tyckas om?
 De skulle på dig gapa
 Och undra hvad natur
 I verlden nu kan skapa
 Så snälla, täcka djur.

Jag vill ditt lif omtala:
 Dock nej — hvad är det mer?
 En sådan ljufelig dvala

Du sjelf ej vet och ser.
 Den intet har att göra,
 Är mest i sagor rar:
 Hvad skall jag då omröra? —
 En dag är alla dar!

Du klär dig stolt och snäller,
 Se'n du har vaknat sent;
 Och för din spegel ställer
 Din samvetsfråga rent.
 Se'n gör du middagssvängen,
 Och reser staden kring;
 Se'n spel, se'n mat, se'n sängen:
 Det är ju ingen ting?

Så går i glada lekar
 Ditt lif med glans förbi;
 Ditt kön ock icke nekar
 Ditt rykte evigt bli:
 Med kabinettscymbaler
 Blir hvar och en bekant —
 Brunetten har rivaler,
 Grisetten sin galant!

Ja, oförlikligt qvicka
 Man Evas döttrar ser!
 Man ser ju mången flicka
 Så god soldat, som fler?
 Och mången fru förblinda
 En djupsint ministère?

Fastän . . . du vet, Florinda,
Hur fåfång klokhet är!

Du kan i sällskap blänka
Med ganska dunkla ljus,
Du slipper djupt att tänka,
Förnuft får der ej hus:
Man talar blott om väder,
Visiter, krämpor, mat,
Om giftas och om kläder,
Och allt i sqvallerprat.

Äck, säll är denna tiden!
Allt har nytt lif och mod;
Man ser ju kärleksstriden
I sextiåra blod?
Hur gummans ålder myser
Åt alla flickors bruk!
Hur gubbens brånad lyser
Uti en ung peruk!

Så qvick är också kraften
Af våra lärdas vett;
Den gamla visdomssaften
Var grof och dracks med svett:
All mjölken i sin maga
Det snåla snillet drog —
Nu plä' vi gräddan taga,
Och dermed ha vi nog.

Till höjden kan man svinga
 Hos oss med ringa flit,
 Man lyser nu med ringa:
 Med namn och blott kredit.
 Man är ej det man säger:
 En dräng är herren lik;
 Fast man en fyrk ej äger,
 Så syns man likväl rik.

Ett ädelt högmod kittlar
 Båd' mans och qvinnas håg.
 Tillförne utan titlar
 Man i sin koja låg:
 Då skull' man folket truga
 Till tjenst med pock och bön;
 Nu drar den minsta fluga
 Till hofs för rang och lön.

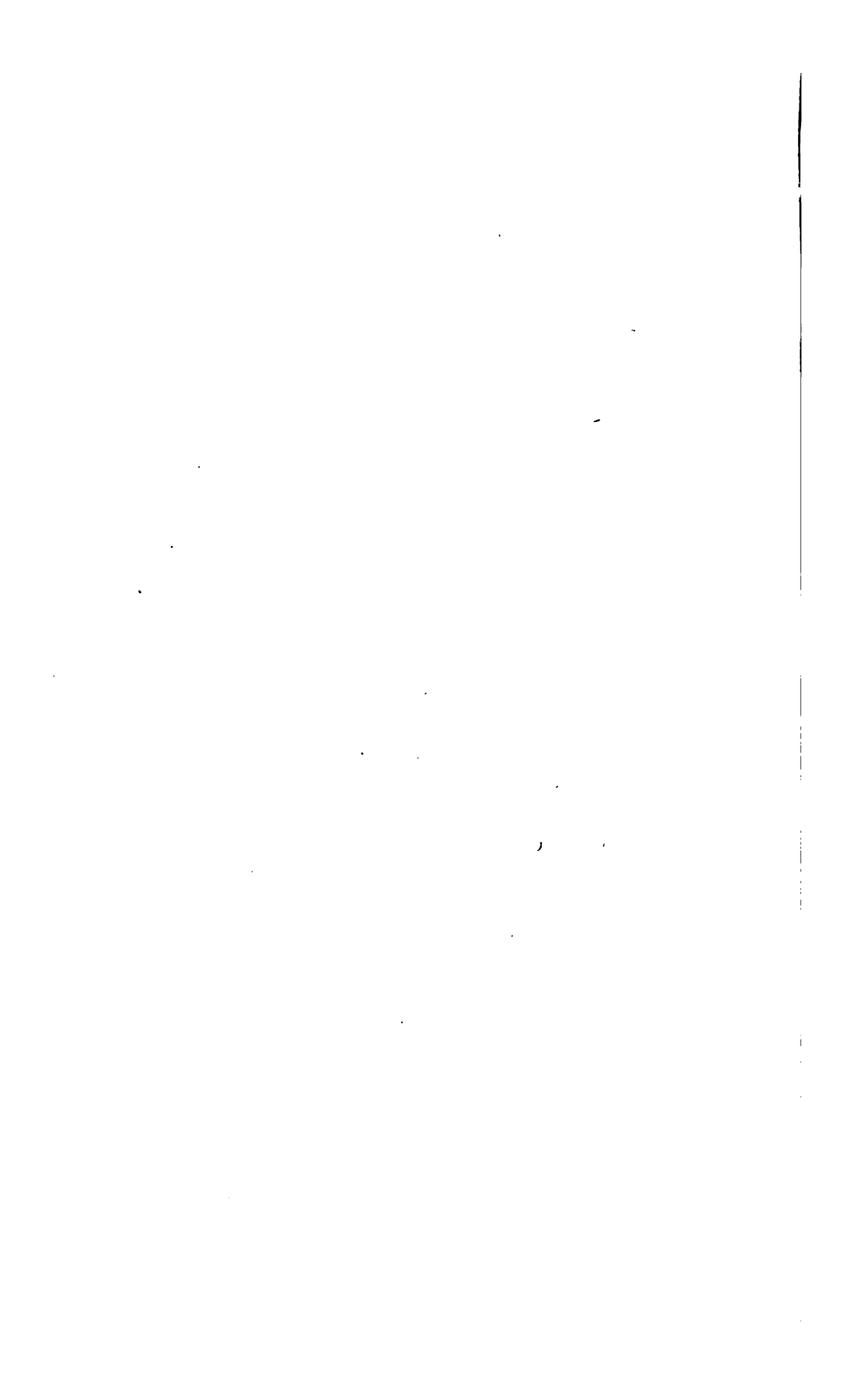
Ja, allt har annat väsen,
 Än i de gamlas drägt;
 Vårt lif bland blomstergräsen,
 Som källan, skyndar täckt.
 Man lefver som man finner,
 Bland nöjen tusenfaldt;
 Man dör så godt man hinner,
 Och dermed är det allt.

Se så, I gamle drakar,
 Tan nu ert pris igen;
 Här sen I edra makar

Och edra öfvermän!
Allt det I kunnen skryta,
Det är af edra barn:
Med er att vilja byta,
Det vore guld mot skarn.

Förr skull' man mig få stoppa
Ett dygn bland fäders ben,
Förr skull' man mig få doppa
I hamnen vid Athen,
Der dygd och sorgligt snille
Inpintes gamla hjon,
Än jag nu bland dem ville
Uppfräjda min person.

Förr blir kung Månses kapp
Min Cloes triumfant,
Förr skall man mig få klappa .
Med drottning Karins vant,
Än jag vill nå'nsin stöka
De gamlas mörka bo,
Att i de tider söka
Min sällhet och min ro.

Hoflif.

Bordvisa under Konungens och Drottningens vistande på Drottningholm.

1751.

Låt skönhet skjuta låga,
Låt Mars få göra gny!
Statister må sig plåga;
Parnassen må sig bry.

Låt hvar på sällhet grunda:
Hos oss man re'n är säll.
Hvad vett och konst åstunda,
Är blott en rolig qväll.

Så sättom nu å sida
Hvad hjertats ro betar!
Man lefver blott, så vida
Man glada stunder har.

Hvar droppa vi här smaka,
Bland nöjda tidsfördrif,

Drar några dar tillbaka
Ur strömmen af vårt lif.

Men fast vi allt ej ägde,
Som världen efterfar;
Den sällhet dock uppvägte:
Att se vårt gudapar!

På en bergskulle vid Drottningholm.

1751.

Jag ser Lovisa på ett berg,
 Och all naturen för dess fötter!
 All jorden, i sin blomsterfärg,
 Är glad i gräs, i löf och rötter;
 Den minsta matk betar sin fröjd,
 Att vår gudinnas fotspår vörda,
 Och sjelfva himlen blänker nöjd,
 Att se så dyrbar jordens börda.
 Från kullen trappvis ned i rad
 I skuggan dess herdinnor sitta,
 Bland papiljoner, örter, blad;
 Och rundt om herdars hjertan spritta.
 Bredvid står hela rikets far,
 Som forna tiders bruk uppgräver,
 Att bättre ge oss sälla dar.
 Apelles' hand allt detta kräver:
 Min pensel jag bortlägga må!
 Ej svara präktigste palatser
 Mot minsta busken af de platser,
 Der Adolf och Lovisa gå.

Visa på Bostället *.

1751.

Allt, hvad hjertat sätter främst,
 Har här slagit läger,
 Allt, hvad jorden bär förnämst,
 Och hvad bäst hon äger!
 Här stod fordom paradiset;
 Ej Versailles, ej Paris
 Denna plats uppväger.

Menlöst nöjes ljufva makt,
 Kom, håll ögon vakna!
 Kanske, midt i hofvets prakt,
 Vi dig en gång sakna.
 Kom, du Bacchi klara sak!
 Och små sanningar med smak —
 Fast de vore nakna!

Här ha vi den rätta tron,
 Och rätt sällhet prisa.

* Så kallades Malmviks sätesgård, der konungen och drottningen om sommaren år 1751 mycket vistades.

Vi vår sats med glas och ton
Mot papister visa.
De ha hvar en sin patron;
Vi ha två för hvar person,
Adolf och Lovisa.

På Lindön om aftonen,den 21 Juli 1751.

Kom, Fauner, Satyrer, som skogen bebo,
Med alla de Nymfer, som göra er ro!
Kom, Gnomer ur jorden och Silber ur skyn!
Här skun I få mätta er nyfikna syn:
Här under vår himmel I sen vår monark,
Vår drottning, som helgar den vildaste mark,
De äta på gräsvall, som herdar den tid,
Då världen var menlös och rättvis och blid.
Så ser du med fågnad, min fädernebygd,
Ett par, som uppväcker din urgamla dygd.
Hur kan man bli sömnig? Man ser ju hvar dag,
Hur' fröknarna klä' sig så bittid' som jag.

**Nicopompi visa öfver aftonmåltiden
vid Rörby-torpet,**

den 23 Juli 1751.

Låt kungligheten sofva
Från tvång och trötta fjät!
Jag vill allena lofva
Personligt majestät.
Det gör af vilda marken
En matsal åt monarken,
I gräset ned på jord
Ett alla gudars bord.

Der var det Venus blänkte
Nyss i sin aftonfärg,
Och Herkol henne skänkte
En thrön af krossadt berg.
Der såg hon mörka dalen
Bli liksom himlasalen,
En större glädjeplats,
Än präktigste palats.

Hon såg Minervas nöje
Att endast vara mild,
I barnaro och löje

Liksom en englabild;
 Och Mars med Jofurs hjerta,
 Långt öfver svaghets smärta,
 Långt från förfärlig strid,
 Liksom gudinnan blid.

All verlden att behaga
 Var blott Dianas mod.
 Hon nändes ej att jaga,
 Ej se det minsta blod.
 Deraf blef Meleager
 Ej hungrig eller mager;
 Apollo gaf åt Pan
 Parnass och lagerbla'n.

Sitt välde Morpheus glömde,
 Hans aftonkraft försvann.
 Kanhända någon drömde,
 Men Herkol, stackars man!
 Du kände dock en plåga:
 Från Venus kom en låga;
 Du skrek, att berg och dal
 Förskräcktes af ditt qual.

Du har väl nog förtjenster,
 Men — tyst, ursäkta mig! —
 Cupido sköt åt venster,
 Det var ej ämnadt dig.
 Han kände i sin ficka
 Lorgnetten sönderspricka,

Och som han ej kan se,
Plä' nog olyckor ske.

På Mars och sin gudinna
Vulcanus ögat sköt;
Men ingen kunde finna,
Han någon ting förtröt.
Kort sagdt: oss blef tillegnad
En öfverjordisk fägnad,
Och Momus sjelf, omstöpt,
Till en Cupido döpt.

I tvenne gudasinnen,
Som öfver kronor blänt!
Ej går ur våra minnen
Den fröjd, I oss nu skänkt.
Vår rang oss nu förlåter,
Att vi bli menskor åter;
Men med en evig tro:
Det är en gudaro!

Visa om färden till Bostället.

1751.

Kung Frode och drottning Edla de gingo sig en gång
Ifrån sina gyllene salar.

Det nöje, som blundar i årones tvång,
Plä'r vakna i skogar och dalar.

I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

De gingo så många förnöjsamma fjät,

Som andra Guds vänner plä' göra:
Och dygden fick synas i sitt majestät,
Ty rangen låg och sof på sitt öra.

I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Och det var konung Frode, han såg der en sak:

En bondvagn der stod med all heder;
Han körde honom fram, den hästen gick så spak,
Han hade icke lärt sig hofseder.
I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Och det var drottning Edla, hon framgick så vig:

„I tärnor och smådrängar flera!

I stigen här upp uti vagnen med mig,
 Så skun I få med mig triumfera".
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Kung Frode han förde den tömmen så käckt,
 Dock allt för dem frommom och spakom;
 Och englar och sylfer med fröjd och respekt
 De dansa' båd framför och bakom.
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Och hören I nu alla, som lyden här uppå:
 Kung Frode han lyktade köra;
 Der stod en gammal bonde båd' skäggig och grå,
 Till honom den vagnen månd' höra.
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Kung Frode han sade: „du syns mig betryckt;"
 Han gaf honom guld det röda.
 Och gubben blef liksom till himmelen ryckt,
 Han utgöt sitt hjerta det blöda.
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

„Och hör du, gode konung, hvad jag säger dig:
 I våra små kojor man så talar,
 Att mången behåller nötkärnan för sig;
 Men du, liksom jag, vi få skalar."
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Och kungen och drottningen de vandrade allt fram,
 Der stod sig en sexton års fänta,

Hon sade: „Hennes nåde! jag är ännu ett lam,
 Jag kan väl på gumsarne vänta”.
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Och alla så fingo de silfver och guld,
 Och alla så voro de nöjda;
 Ty Frode var nådig och Edla var huld,
 Att stockar och stenar sig fröjda'.
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Och fram bättre stod sig ett Boställe godt,
 Der ingick båd' konung och drottning;
 På blixten så blef det ett tempel, ett slott,
 En glädjens och sällhetens våning.
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Och det var den herre med sin dyrbara fru,
 De satte sig i vagn att hemfara;
 Men tomtgubben slet vagnsremmen i tu,
 Ty han ville ha dem der qvara.
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Men hör, du gode tomtgubbe, vet deremot,
 Din seger var denna gång mager;
 Ty konung och drottning de kunna gå till fot,
 De vandra båd' i mörker och dager.
 I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Men det var en fröken, hon kunde ej så gå,
 Hon stötte sig på knäet det mjuka:

Du lilla gud, jag ber dig, lägg något deruppå,
Att ej slika lemmar bli sjuka!
I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

Du läkte så hastigt den sjuka vagnsrem,
Vårt herrskap kom lyckligt tillbaka.
Hvem går väl på jorden, som sent kommer hem
Till ro med en älskligare maka?
I hafven det väl hört, att gudarne vandrat på jorden.

På Drottningens namnsdag,

den 26 Aug. 1751.

Pastoral.

Marjo satt i grönan lund,
Sina lam att beta,
Tog på språka med sin hund,
Och sig sjelf utleta:
„Rörelser af många slag
Känner jag hos mig i dag,
Hvad det är, det vet ej jag:
Himlen må det veta.

„Himlen får i dag ny glans,
Blomstren nya lukter,
Källan får nytt sorl, ny dans,
Träden nya frukter:
Jag är glad i all min kropp,
Kalfven går sitt polska lopp,
Tackan gör små spanska hopp,
Gumsen gör små fukter.

„Säkert är i dag en fest,
Och en af de bästa:

Jag skall, om jag bjuds till gäst,
 Blommor på mig fästa;
 Eller kanske sjelf jag gör
 Någon måltid, som sig bör;
 Med söt grädda och färskt smör
 Fägnar jag min nästa."

Under detta Marjos prat
 Satt ej Pelle stilla;
 Han kröp fram och var ej lat:
 „Hör, min Marjo lilla!
 Jag vet hvilken dag det är,
 Vår gudinnas namn han bär:
 Den är mera sjuk, än kär,
 Som i dag mår illa.

„Men som du nu är så glad,
 Liksom jag och flera,
 Och ett visst „jag vet ej hvad”
 Tycks hos oss regera;
 Låt oss ge hvarann vår hand!
 Dagen fröjdar väl vårt land,
 Men med lilla gudens band
 Fröjdar han dess mera!"

„Ack!" sad' Marjo . . . „dock väl an!
 Du tycks trohet visa,

Du är kär — så blif min man,
Låt oss dagen prisa!"
Se'n fick Pelle dubbel fröjd:
Marjo blef ock dubbelt nöjd;
Allting sjöng i himmelshöjd:
Fägne Gud Lovisa!

Bref till H. M. Konungen.

Allernådigste herre!

När jag nu från min vrå din Boställs-lefnad skådar,
Så är det liksom du mitt förra lif mig bådar:

Mig tycks jag ser den tid, då jag var allas ro,

Så väl på kungens trön, som i hvar bondes bo.

Jag ser när i hvar dörr man kunde nyckeln glömma,

Och guld och ädelsten på flacka fältet gömma:

Man kunde bygga hus på folkets ord och namn,

Och hvar en sofva trygg uti den andras famn.

Jag ärnar mig nu fram att mig i världen visa

Och se den gyllne tid af Adolf och Lovisa.

Jag vet, i Stockholm är mig svårt att få kvarter;

Men dock . . . jag bjuder till: jag far nu dit, som fler.

Välkommen, min monark, nu snart till hufvudstaden:

Dig väntar allt ditt folk och hjertan hela raden;

Dig väntar riksens klot, dess nyckel, spira, svärd:

Kom, tag den kronan an, som blott din dygd är värd!

Jag förblifver med trohet, kärlek och vörndnad evinnerliga

Min nådigste herres

Ur ett litet torp i
en mörk dal den

underdånigsta tjenarinna

30 Augusti 1751.

Den Gamla Svenska Ärligheten.

Bref till H. M. Drottningen.

Min nådigsta drottning och älskeliga fränka!

Hvar själ har fått sin del i ödets dygdelottnings.
 Jag var ifrån vårt hus den första svenska drottning:
 Du är den fjerde nu och tre du för dig ser,
 Men öfvergår båd' dem och många hundra fler.
 Jag hör af dem, som hit i Charons fartyg föras,
 Att intet är så stort, som ej af dig kan göras:
 Om du ej drottning vor', du vore dock ett rön
 Af dygd, af smak, af vett, ett mönster för ditt kön.
 Jag hör ock, att nu snart man dig med kronan sirar:
 Den dagen, kan du tro, jag i min sällhet firar;
 Jag bjuder då till gäst, på nektar, sång och fröjd,
 Hjeltinnor, hjeltar, allt, som hint vår glädjeshöjd.
 Ulrika lär en dans åt Titus då ej neka,
 Jag ser då Herkules med Gustaf Adolf leka,
 Ulysses tömmer visst ett glas af rågad mål,
 Carl Gustaf svara lär och Cæsar med din skål.
 Jag tror du ej med lust din landsbygdsstillhet lemnar;
 Men himlen stora fält åt stora sinnen ämnar:

Så skynda dig nu dit, tag kronan af dess hand,
Och fågna många år din Adolf och ditt land!

Önskar

Min högtälskeliga fränkas
trogna tjenarinna

Beatrix af Brandenburg,

De Elyseiske parker den
30 Augusti 1751.

Fordom drottning i Sverige,
konung Erik den XII:s gemål.

Bordvisa under Konungens och Drottningens vistande på Svartsjö.

1752.

Sällhet, hvar skall man dig få?

Sällan du dig skänker.

Männ' der prakt och välde rå?

Männ' der lyckan blänker?

Nej, der utan höghets bång,

Bland en menlös glädjesång,

Hjertat ledigt, utan tvång,

Yttrar hvad det tänker.

Vida verld, med all din prakt,

Du vår ro ej smakar!

Dygd och kärlek hålla vakt

Utan torn och drakar.

Sjelfva sten må här bli nöjd:

Låt oss alla med all fröjd

Fägna oss till himmelshöjd

Af två dyra makar!

Öfver Drottningens resa till Upsala

att der möta Konungen vid hans återkomst från Finland.

1752.

Allt, hvad vagnar hastigt svingar:
 Junos spann med granna vingar,
 Eller Venus' hvita par,
 Skynde hit att pris förvärfva!
 Ty Minerva
 Er i natt af nöden har.

Dock — låt komma rätta kampar!
 Hvert ett hjerta vägen trampar,
 Till att hjälpa vagnen fort.
 Alla gudar borde köra,
 Till att föra
 Sådan skatt till sådan ort.

Dygd och Kärlek vilja råkas:
 Kan väl då nog hastigt åkas?
 Nej, att skynda sig är bäst:
 Hvem, som all sin pligt ej glömmer,
 Eller drömmer,
 Tror jag ville vara häst.

Öfver Hofvets ankomst till Ulriksdal.

Våren 1753.

Bort, städer och buller och griller och qual,
 Och febrar, som alla bedröfva!
 Välkommen, du grönska, du ljufliga dal,
 Der jag mina lam nu får öfva!
 Här är det, som sinnet får ledigt sin gång,
 Och der, som i stället för snufvor och tvång,
 Små gudar få luften uppfylla.

Så blif nu en boning, du blomstrande bygd,
 För helsa, för nöjen och lekar,
 För herdarnes qväden och gudarnes dygd,
 Som oss sitt beskydd ej förnekar!
 Var, himmel, i sommar en jordenes vän!
 Gif sällhet med gräset, och glöm icke den,
 Som än icke fått sin herdinna!

Visa om Pepparen.

Till Lofön kom fordom en blå matador,*
 Från verldenes ända, der pepparen gror;
 Men aldrig förgäter jag den pepparn.

Han kom med all frukt, som det landet framger,
 Markattor, morianer och peppar och mer;
 Men aldrig förgäter jag den pepparn.

Från konungen sändes med ärter ett fat:
 Jag tänkte det var Guds välsignade mat;
 Men aldrig förgäter jag den pepparn.

Hvad smådrängen frambar, det sväljde jag ned:
 Jag drog efter andan, blef drucken och vred;
 Men aldrig förgäter jag den pepparn.

Jag önskar ej ha synd! Då jag sväljde det in,
 Jag sad': „Ryk för tusan med brännaren din!”
 Men aldrig förgäter jag den pepparn.

* Öfverstelöjtnanten Dalberg, som om sommaren 1753 hemkom till Sverige från Surinam.

Jag satt ibland fröknar: dess mer blef jag tänd;
På nådig befallning blef halsen uppbränd;
Men aldrig förgäter jag den pepparn.

Jag satt hos en engel i kjortel så fin:
I stället för hjelpa, hon log åt mitt grin;
Men aldrig förgäter jag den pepparn.

Så kom då med sprutor, och klämta, jag ber!
Hos mig brinner sot intill hjertroten ner!
Men aldrig förgäter jag den pepparn.

Nej! tacka vill jag eld uti hjertat att få:
Två ögon må bränna, så mycket de förmå;
Men aldrig förgäter jag den pepparn.

Till Hoffröken * * * vid hennes resa till
Loka.

1761.

Så res nu lyckligt, vackra barn,
Med pilar, bågar, band och garn,
Att helsokällan bruka;
Allt väl!
Ty hvar en har sin sjuka.
Ni förstår mig väl.

Förträfflig verkan Loka har
När hon ser skönhet blott och bar,
Som plaskar liksom änder,
Allt väl!
Och väter mer än händer.
Ni förstår mig väl.

Det bör bli sundt i högsta grad,
Att som Diana gå i bad;
Men låt dock ej få höras,
Allt väl!
Att Acteoner göras.
Ni förstår mig väl.

Gammal Visa *.

Går som: „Herr Lager han tjente i konungens gård” etc.
(Öfver Konungens och Drottningens resa till Loka år 1762.)

Kung Adils han tog drottning Edla vid hand,
Och gick ned till bron:
„Nu vele vi segla till Helsones land.”
„Blif då frisk!” sade hon.
Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
Jag följer väl med.

De segla i dagar, de segla i tre:
„I varen vid mod;
Vi skulle i natt väl hamnen få se,
Bara vind' vore god.”
Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
Jag följer väl med.

Den tredje natt ej afkläddes en trä':
Läs en saga ännu!
Men allting insomnar, som hörde derpå,
Samt vår nådiga fru.
Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
Jag följer väl med.

* Den trycktes i Örebro i vanligt visformat.

Och det var den fjerde qvällen försann —

Knäfla vanterna fort!

Giga ner! — nu gå konung och drottning i land

På föresagd ort.

Jag vändar det kosta mig rödaste guld:

Jag följer väl med.

Men flottan blef efter; det blåste från strand:

Hon stadna' ej der;

Både furstar och herrar kommo tropptals i land:

Nu ha vi alla här!

Jag vändar det kosta mig rödaste guld:

Jag följer väl med.

Hvar hofman han axlade kappan sin;

Han hade ingen mer.

Du får gå som vargen i samma skinn,

Tills ömsningen sker!

Jag vändar det kosta mig rödaste guld:

Jag följer väl med.

Se'n restes på vagn öfver dalar och berg:

Det gick som en pil,

Att sig mänd' förundra båd' jätte och dvärg:

På en dag fjorton mil.

Jag vändar det kosta mig rödaste guld:

Jag följer väl med.

Till Helsones brunn kom man lyckeligt fram:

Är du törstig, så drick!

Och regnet det hindra, besvär utaf dam,
 Och vattnet bortgick.
 Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
 Jag följer väl med.

Och det var herr Philip, en Cajsa han såg:
 Hon är småtäck, min själ!
 Hon mente, om natten i sin kammar han låg;
 Men det var ej så väl.
 Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
 Jag följer väl med.

Herr Horder han låg der och sof på sin bädd;
 Liten Cajsa gick in;
 Men Horder, som inte var kär, blef så rädd.
 Han skrek som bara hin.
 Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
 Jag följer väl med.

Herr Horder var ej vid små spöken så van:
 Sin bönbok han tog,
 Och gaf alla Cajsor och Lisor åt fan;
 Herr Philip han lög.
 Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
 Jag följer väl med.

Det var Carl hin tjocke, han sad': „med förlof!
 Skicka Cajsa till mig!”
 Nej, käre herr Carl, du åt, drick och sof:
 Det passar bäst för dig.

Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
Jag följer väl med.

Vid brunn man sig roa' som hvar kunde bäst,
Med sömn och med gång,
Med fiske, med jagt, och på vurst och till häst,
Med spel och med sång.
Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
Jag följer väl med.

Och det var kung Adils, han sad': „nu är slut:
Nu är hemresan bäst.”
Den ena var frisk, den andra som förut.
Far nu väl till härnäst!
Jag våndar det kosta mig rödaste guld:
Jag följer väl med.

Öfver jagten på Svartsjö.

1762.

Upp skogar, lundar, parker,
 Att röras af en fröjd,
 Som, värdig för monarker,
 Gör herdars lefnad nöjd!
 Låt denna fröjd bevisa,
 Hur hvart ett löf är sällt,
 När Adolf och Lovisa
 Upplifva skog och fält.

Men darren, falska räfvar,
 Och andra skadedjur:
 En gudakraft här sväfvar,
 Som är mot er natur!
 Mot er sig den förklarar,
 Som ingens ofärd ser;
 Fastän de stackars harar
 Måst ofta dö för er.

Hur' skall en hare frälsas,
 Fast han har mycket brådt?
 Af Gustaf sjelf han helsas,
 Och flera tappra skott!

Det smäller och det dimper: *

Det låter farligt hårdt,
Så att få rim på imper
Är nästan ej så svårt.

Diana, låt oss fira

Den handens färdighet,
Som pryda kan en spira . . .

Det gör dig väl förtret?
Men pass man på att klandra
På sjelfva ödets dom:
Du har nog af oss andra,
Som kunna skjuta bom.

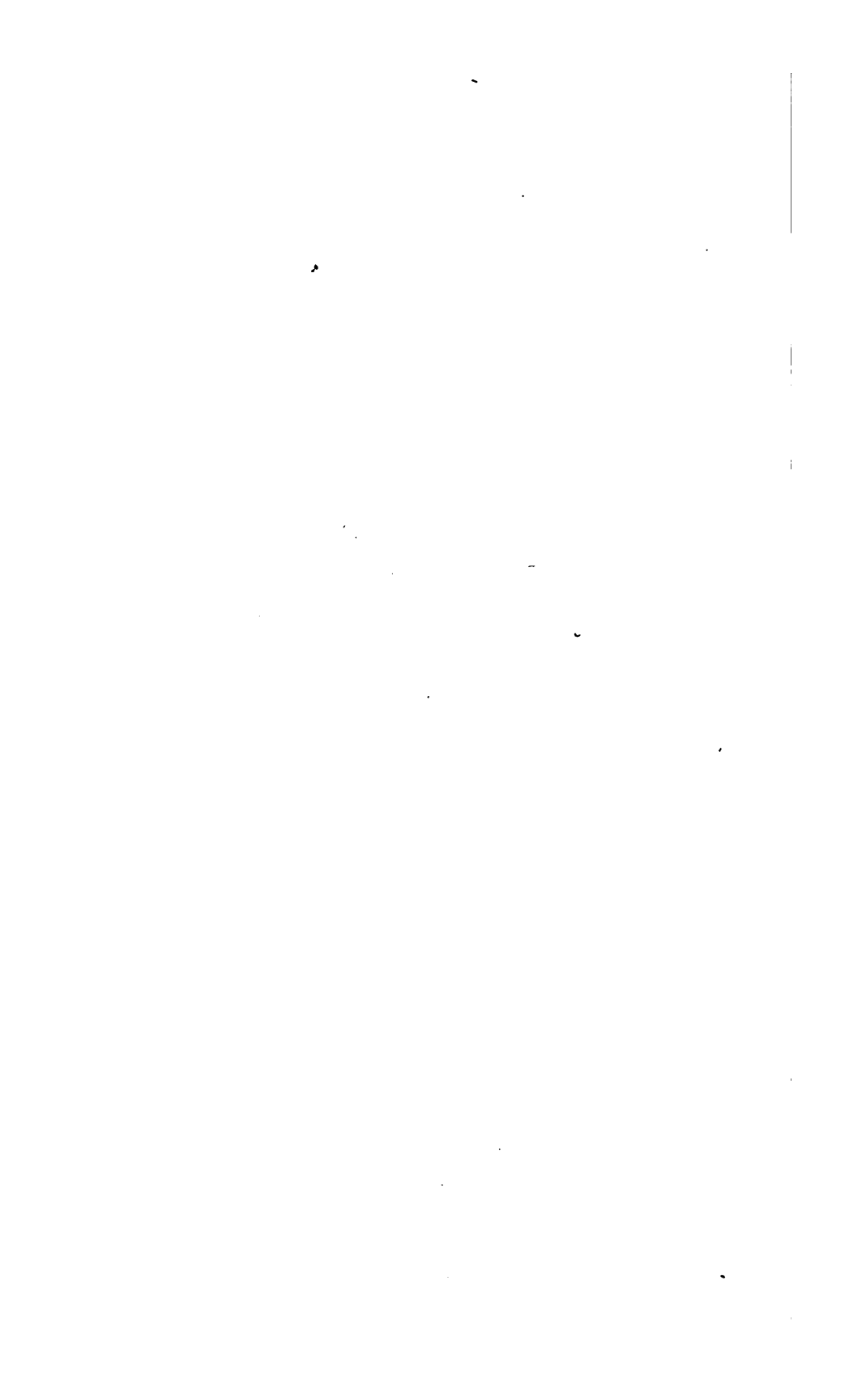
* Kronprinsen, som af Deras Kongl. Majestäter bryddes för det han skjutit, utan att sigta, svarade, det han på jagt blott frågar efter att det smäller och dimper. Anm. i appl. af 1767.

**Då författaren en gång visat sig i
nattrock för Deras Majestäter.**

Om nånsin man en lathund prisat,
Så bör jag ha odödligt lof:
Tänk, jag har mig i nattrock visat
För kungen och hans hela hof.
Dock — detta gick mitt samvet an!
Man bör för Gud och öfverheten
Sig visa i oskyldigheten
Med allraminsta prål man kan.

På ett fönster i China-huset.

Begge könen tycktes föra
Mot hvarann ett häftigt kif,
När Lovisa kom till lif,
Om till hvilket hon skull' höra.
Men Försynen dömde så:
Kroppen kunde få bli qvinna;
Men i själen, som vi finna,
Skulle manligheten rå.

Bröllopsqväden.

Tidens och Kärlekens träta.

Andersmessodagen 1732,

då kammarherren, baron J. M. Baner och fröken
H. U. Ribbing ingingo äkta förbund.

Högst upp i fjäll, der dagen är kort,
Nedsatte sig Tiden att hvila.
Troppar af Ändringar sände han bort,
Som skulle kring jordklotet ila.
Skrynkor i anlet, frätande tand,
Och vingen färdig i flykten,
Glafven och svärd han höll uti hand;
Och kring flögo tusende Rykten.

Somliga bådade konungafall,
Och somliga segrande ständer,
Somliga frihet och riksdaga-skall,
Och somliga trälände länder.
Der lågo riddarepansar i kras,
Der kragar och söndriga skrifter,
Städer och slott, som krossade glas,
Och fänad i helgade grifter.

Rätt som han satt, en mysande pilt
Flög ned ifrån glänsande salen:

Kärlek han heter, och fålas så vildt,
 Att somlige tro han är galen.
 „Se”, sade gubben, „ljuflika gäck,
 Den myndiga resa jag vandrat!
 Se huru jag med välde och skräck
 Det stadiga Sverige förändrat!

„Knappt synes nu den fräjdade Nord,
 De fordom mögnande bjessar,
 Adliga sinnen och bergfasta ord,
 Och segrares lagrade hjessar.
 Så hafver jag lärt svänga min glaf:
 Dygd, starkhet, måste mig vika.
 Fordomdags Svear ä' redan i graf;
 De nya jag skapat olika.”

Kärleken, af slikt skrytande vred,
 Sad': „nej, mina dyrbara bygder
 Bli väl ifrån din frätning i fred,
 Och än lefva Götiska dygder.
 Åldriga stammar ha grenar och saft,
 Och än finns gnistor i mörjan,
 Som skola lysa i brinnande kraft,
 Liksom de lyste i början.”

Kärleken tog guldpielen i hand,
 Som lyste af dyrbara stenar,
 Och sköt dermed två hjertan i brand,
 Som dygden i blodet förenar.
 „Se!” sade han, „det ljuflika par

Skall dig nu lära betänka,
Att vi än ädla Banerer ha kvar,
Och Ribbingar än kunna blänka.

„Barnabarnsbarn i dygdenes tält
Sku bli sina förfäder like:
Då Banerer skimrat i råd och i fält
Och Ribbingar odlat vårt rike.
Hans baner bär dygden i blodvarma bad,
Som skall sjelfva afgrunden skrämma,
Och hos henne gro tre gyllene blad:
Dygd, fågning och ypperlig stämma.

„Rätt på den dag, när dunder och knall,
För fjorton år sedan, förskräckte
Det modiga Sverige med Carls stora fall,
Skall börjas mitt ädlaste slägte.
Bort med all sorg! all börda blif lätt!
Välkomne, I kärliga sängar!
Svenskt ädelmod i ridderlig ätt
Skall nu ge oss hurtiga drängar.”

Tiden blef nöjd af Kärlekens ord;
Ja, gubben bragtes i löje!
Fröjd blef i eld, i vatten och jord,
Och luften ropade nöje.
Tiden dock blef rätt vred på sin glaf;
Att han icke dygderna sårar.
Framledna Svea såg upp ur sin graf;
I glädje fällde hon tårar.

Visa om stolts Agnes och herr Carl.

Vid generaladjutanten, baron Carl Adlerfelts

bröllop med hoffröken Agnes Strömfelt.

Den 10 Okt. 1754.

Stolts Agnes hon satt uti höga lofts bur —

Den älskog vele vi berömma! —

Hon var af så mild och så menlös natur.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Hon sydde på både och trodde på Gud —

Den älskog vele vi berömma! —

Hon mente att giftas var bara stå brud.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Hon mente stå brud var att bära en krans —

Den älskog vele vi berömma! —

Och brudgummar skaffades bara för dans.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Och det var herr Carl, den riddare båld —

Den älskog vele vi berömma! —

Han tänkte: hur får jag det hjertat i våld?

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Herr Carl han tog med sig en engel så qvick —

Den älskog vele vi berömma! —

Med honom han sig för skön Agnes framgick.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„Och hören I, skön Agnes, hvad jag säger er: —

Den älskog vele vi berömma! —

Er hand och ert hjerta är hvad jag omber.”

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Skön Agnes hon lekte med röda guldband: —

Den älskog vele vi berömma! —

„Jag kan ej umbära mitt hjerta och min hand.”

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Det var den lilla engel, han lyddes deruppå —

Den älskog vele vi berömma! —

Han hviskade: „skön Agnes, I sägen icke så.”

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Skön Agnes hon hällde på hufvud och teg —

Den älskog vele vi berömma! —

Hon såg på herr Carl, hennes hjerta det neg.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Och engelen verkade i den fromma själ —

Den älskog vele vi berömma! —

Hon sade: „kanske — låt så vara — farväl.”

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Herr Carl han axlade kappan blå —
 Den älskog vele vi berömma! —
 Han mände så glad inför konungen gå.
 Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„I nådige konung, Gud göre eder säll! —
 Den älskog vele vi berömma! —
 Men gifven mig också skön Agnes i qväll.”
 Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Och konungen svarade nådigt: „välän! —
 Den älskog vele vi berömma! —
 Ty begge så ären I värde hvaran.”
 Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

I konungens gård blef då bröllopet af —
 Den älskog vele vi berömma! —
 Och drottningen dem sin välsignelse gaf.
 Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Och de fagra tärnor de myste åt hvarana —
 Den älskog vele vi berömma! —
 Och englarne dansa', och kärleken braunn.
 Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Och kärleken sad' till stolts Agnes till slut: —
 Den älskog vele vi berömma! —
 „Nu lären I hvad I ej vetat förut.”
 Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Jag önskar er begge så fullt af allt godt —

Den älskog vele vi berömma! —

Som flera Guds barn önska få samma lott!

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Herdeqvåde

vid riksrådet, friherre Anders Johan von Höpkens giftermål med hoffröken Wilhelmina Charl. Ribbing.

Den 10 Nov. 1754.

„Nej, aldrig skall kärlek få tvinga mig mer”,
 Sad' Tirsis i skogen allena;
 „Nu är jag min egen, och allt hvad jag ser
 Sig tycks till mitt nöje förena;
 Jag håller med lammen små lekande tal,
 Så ledig från sorger, så långt ifrån qual;
 Jag spelar små toner så rena.”

Den lille tyrannen, som frihet förstör,
 Stod bakom och log i sitt sinne;
 Han sad' för sig sjelf: „käre Tirsis, jag hör
 Min undergångstid är nu inne;
 Du tror, att man bör nu mitt välde försmå,
 De unga herdinnor sku ensamma gå,
 Med urgamla sagor i minne.

„Nej vet, att jag lagt filosofer i band,
 Som högst upp till himlarna klifvit,
 Och hjeltar, som satt hela världen i brand,
 Och sinnen, som vädret har drifvit.

Jag ler åt förnuftet mot hjertat i krig,
 Ännu ser jag Tirsis i lydnad för mig,
 Som lammen för honom ha blifvit."

Cupido, fördold för all dödlig syn,
 Flög bort till en älsklig herdinna.
 Ack! Philis, då syntes den lifliga hyn,
 Och ögonen började brinna:
 Hvar lock och hvar blomma blef guden ett tält,
 Han förde nu sjelf denna makten i fält,
 Att antingen dö eller vinna.

Den stadige Tirsis herdinnan då såg,
 Han ville helt annat betrakta:
 Hur vädret är vestan då böljan är låg,
 Hur sparfvar på makarne vakta.
 Strax kändes hans hjerta så blödig och fromt,
 Han gick till sin boning, men fann der så tomt:
 Han vände tillbaka så sakta.

"Herdinna, mig tycks denna ängen är skön!"
 "Jag finner", sad' Philis, "detsamma."
 "Men hör på det lammet, förstår ni dess bön?"
 "Det ropår", sad' hon, "på sin mamma."
 "Ert lif, sköna Philis, är lyckligt som mitt;
 Så är det, när hjertat är ledigt och fritt..."
 Då började begge att stamma.

De vände sig tankfulla hvar till sin skog;
 Men kunde allena ej trifvas.

De visste ej hvarför; men kärleken log;
 Ty sådant kan aldrig beskrifvas.
 På Philis såg Tirsis, han kysste dess hand;
 Hon såg på sin herde: de knöto det band,
 Som aldrig mer kunde upprifvas.

„Ack, fåfänga tankar”, sad' Tirsis, „jag haft,
 Som velat mot kärleken truga!
 Han sängleder hjertan med bindande kraft,
 De stoltaste för honom buga.
 Hvem kan väl umbära ett sällskap, en vän?
 Ack! utan att älska och älskas igen,
 Är lifvet så matt som en fluga.”

Den namnlösa lilla, som detta förmått,
 Flög upp med all fågnad och ära:
 Han önskade Tirsis och Philis allt godt,
 Och nymferna blefvo så kära.
 Herdinnorna plockade Philis en krans,
 Och herdarne ropade med dem i dans:
 „Gud låt er densamma få bära!”

Lilla Gudens manifest,

Gifvet Paphos i Cabinetet d. 17 Maj 1755, då baron
Johan Adolf Hamilton förlofvades med hoffröken
Anna Margareta Wrangel.

Vi Cupido, Venus' son,
Kung af all förtrollnings rike,
Och den andre Salomon
Eller Alexanders like,
Hertig öfver lek och lust,
Öfver drömmar, fantasier,
Aningar och sympatier,
Öfver smärta, suck och pust
Och de ljufliga besvärn,
Prins af Paphos och Cithéren
Och så mången vacker kust,
Öfver hela kärlekshären,
Sköna ögon, de, som ha
Pilar, skott, etcetera: . . .
Låte härmed allmänt veta
För hvar hurtig ungersven,
Att oss älsklig vår trovän,
Fröken Anna Margareta
Har sitt öde nu förent
Med den hon sitt hjerta skänker,
Att, om någon fria tänker,

Kommer han i dag försent.
 Det är en af våra svenner,
 Baron Johan Abraham,
 Som så lyckligt råkat fram:
 Och, som desse våre vänner
 Ha förtjent vår höga nåd,
 Vele vi härmed förkunna,
 Att vi dem all sällhet unna,
 Hvert det bär, i råd och dåd,
 Och så mycken lycka önska,
 Som nu jorden på sin grönska
 Fått på blom och knopp förråd!
 Derfor, våre guvernörer
 I hvart hjerta, sinne, smak,
 Hvar i sin beskärda sak,
 Riddare och kommendörer,
 Och små gudar öfverallt!
 Skolen I med hjulpsam anda
 Gå de unga två tillhanda,
 I all ting, som blir befaldt.
 Nu skall först er omsorg vara
 Om allt hvad till bröllop hör,
 Se'n hur paret må sig para,
 Med hvad mer, som hjertan rör;
 Hvar en bör sig munter visa
 Under Adolf och Lovisa:
 Deras tid vår lycka gör.
 Härmed vi beslute detta,
 Hvilket sig att efterrätta
 Hvar en har, som vederbör.

Gammal visa.

På fröken Christina von Ungern Sternbergs bröllopsdag;
den 19 April 1769.

Liten Kerstin hon satt uti höga lofts sal:

Den älskog vele vi berömma;

Hon höll med sitt hjerta ett hemligt tal.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„Mitt lekelam har aldrig svikit mig än,

Den älskog vele vi berömma;

Och sypungen är min trognaste vän.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„Att sitta allena, det är nu så lugnt:

Den älskog vele vi berömma;

Ty världen är falsk och lifvet är tungt.”

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Stolts Kerstin hon virkade guld-bordan rik:

Den älskog vele vi berömma;

Hennes tärna kom springandes in med ett skrik.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„Här kommer en Drake, ett skräckeligt djur —

Den älskog vele vi berömma —

Att borttaga er och er jungfrubur."

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Stolts Kerstin hon sucka' och drog sig på en snedd:

Den älskog vele vi berömma;

„Om stunden är kommen, så är jag beredd."

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Stolts Kerstin hopknäppte de händerna små:

Den älskog vele vi berömma;

„Om riddar Sanct Göran man hit kunde få!

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„Men säg, min gamla amma, hvad du härom tror? —

Den älskog vele vi berömma —

Tänk, om jag nu faller i Drakens klor!"

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Den amman hon var på förtrollningar klok:

Den älskog vele vi berömma;

Hon satte sina brillor och las i sin bok.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„Den Draken är ej den, I sen honom an:

Den älskog vele vi berömma;

Han är nu förtrollad — men kan bli en man.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„Ty om han en fröken kan få i sitt våld:

Den älskog vele vi berömma;

Så blir han, som förr, en riddersman båld."
Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Stolts Kerstin hon axlade kappan röd:
Den älskog vele vi berömma;
Hon gick in för sin farbror, att klaga sin nöd.
Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„Och hören I, min farbror, hvad jag säger er:
Den älskog vele vi berömma;
Mitt hjerta det klappar, då Draken jag ser.
Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

„Han skrämmar mig; men han mig skådar så blidt:
Den älskog vele vi berömma;
Tänk, om jag kan göra'n förtrollningen qvitt!"
Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Och det var hennes farbror, den värdige jarl,
Den älskog vele vi berömma,
Han var af det slaget, som tjent konung Carl.
Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Han sade: „Liten Kerstin, du var vid godt mod;
Den älskog vele vi berömma;
Den Draken, som du, tyeks ha ridderligt blod."
Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Stolts Kerstin med allvar på Draken då såg:
Den älskog vele vi berömma;

Men deraf upptändes än mera hans håg.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

En stråle från honom tillbaka då gick:

Den älskog vele vi berömma;

Jag tror, att stolts Kerstin i hjertat den fick.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Och strax, som en riddare, Draken framsteg:

Den älskog vele vi berömma;

Stolts Kerstin då rodna' och för honom neg.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

De unga tu de mände då handfästa bli:

Den älskog vele vi berömma;

Då var der bekantkap — och rädslan förbi.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

De unga tu så nöjda till brudstolen gå:

Den älskog vele vi berömma;

Och englarne dansa och bönderna så.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Det var den fagra vartid, när allt lifvas opp:

Den älskog vele vi berömma;

Och kärleken log bland den älskliga tropp.

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Och kärleken ombyter tusende skinn:

Den älskog vele vi berömma!

Ho vet, hvem han härnäst i nätet drar in?

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Men himlen förvare vårt värdiga par —

Den älskog vele vi berömma —

Mång' tusende lyckliga nätter och dar!

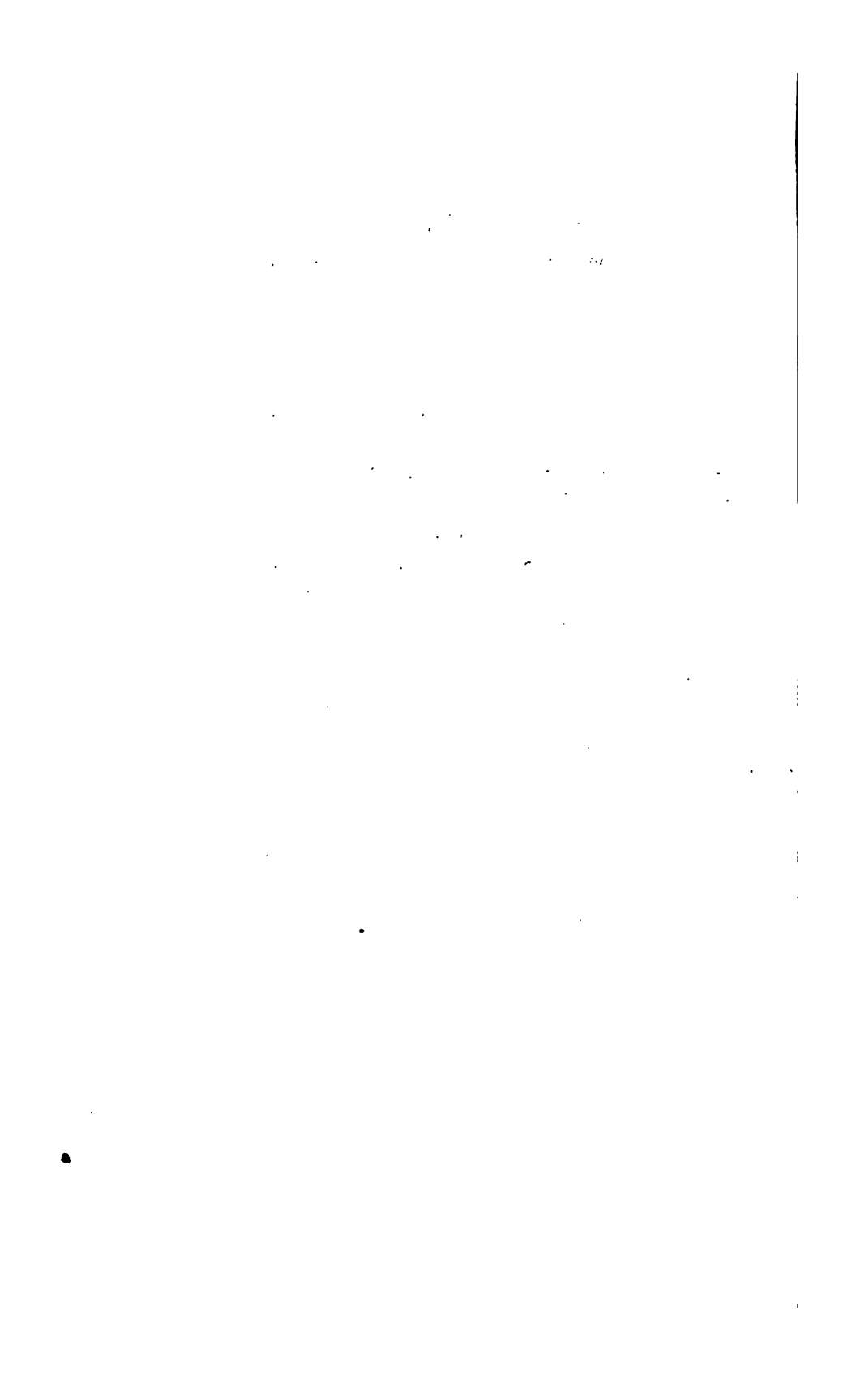
Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Gud låt det få åldras i helsa och fred,

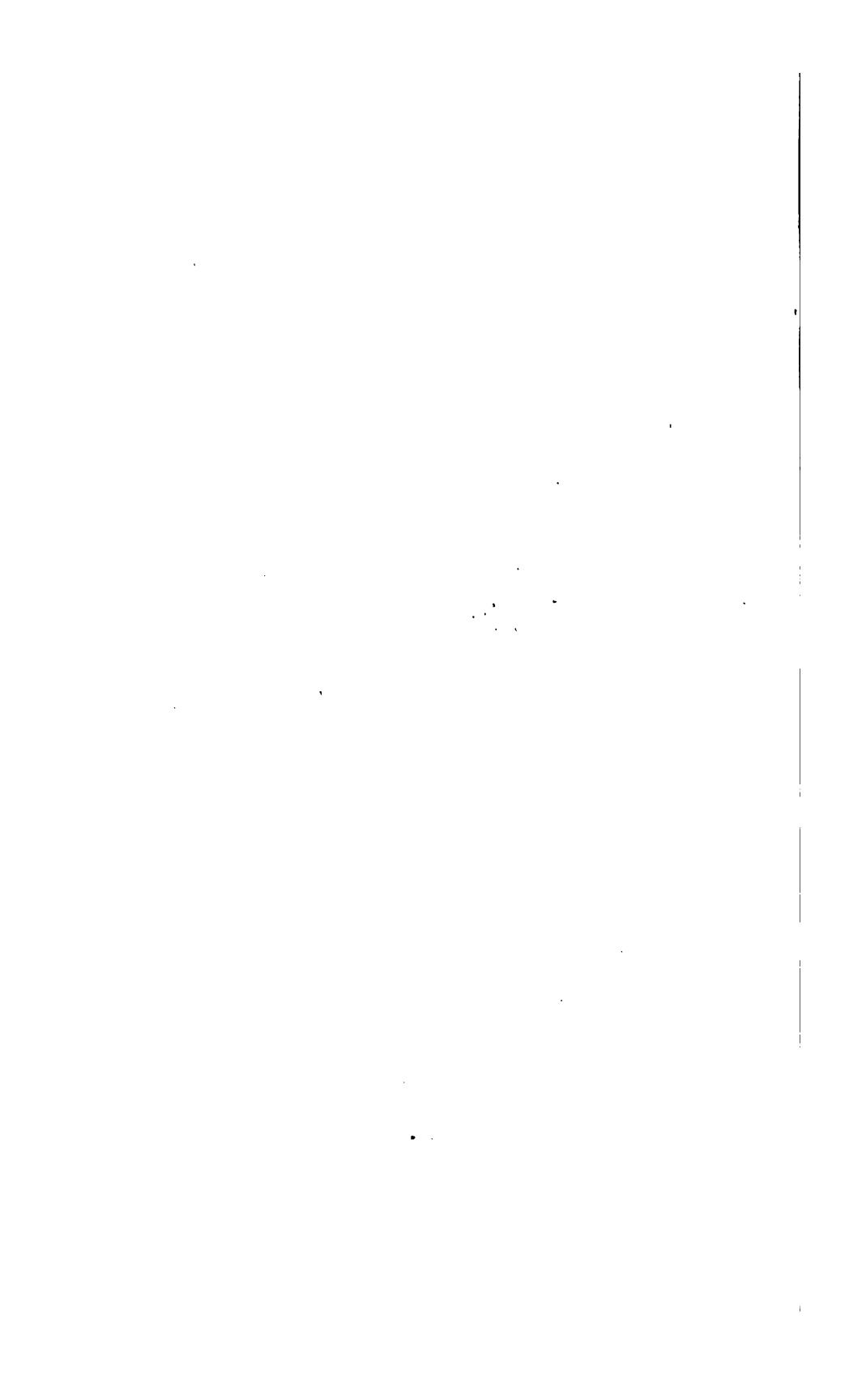
Den älskog vele vi berömma,

Och vagga små Drakar i fjerde led!

Allerkärestan min, jag kan eder aldrig förglömma.

Fabler.

En falsk vän är värre än en uppenbar ovän.

En vildkatt och två snåla räfvar —
Gemena hjon! — min tunga bäfvar
Då jag det packet nämna skall:
De sökte blott att mörda, röfva,
Och bringa fromma djur på fall:
De sade, det var deras kall
Att alltid någon grymhet öfva;
De gjorde sitt förbund en natt,
Att öfver hela nejden jaga.
De sprungo till att taga fatt
Ett stackars rapphöns, trött och matt,
Som strax sin nöd begynte klaga.
En uggle i ett hål der satt,
Hon sad: „kom hit, kom hit, min höna,
Jag skall försvara dig, min sköna!”
„Ja”, tänkte hönan, „detta djur
Är fogel — och af min natur:
Vi äro nästan lika klädda,
Hon lär mig säkert vilja rädda.”
Hon flög ock under hennes skygd
Och tänkte prisa hennes dygd;
Men ack, hur hon sig fann bedragen!

Ty af den styggans näbb och klor
Blef hon så hackad, nederslagen
Och klöst, att hon rätt illa for;
Hon skrek: „min hjertans grannas-mor,
Jag ber er att jag får er slippa!”
„Du dumma fjoll!” sad' vår Xantippa,
„Vill du då hellre vara såld
I en så faslig oväns våld?”
„Ja men”, sad' hönan; „jag nu känner
En gammal sanning alltför klar:
Att värre äro falska vänner,
Än ovän, som är uppenbar.”

Den 6 Juni 1761.

Då Venus passerade genom solen.

Apollo fick en gång från Venus en biljett,
Hvari hon skref: „min vän, låt oss få råkas sjelfva
Från morgon klockan tre till tio, inmot elfva!

Den saken kan gå lätt:

Jag kommer väl till er — ty hvem kan det få veta? —
Det är den tiden just som könet hvila plär . . .

Det könet, som plär allt utleta,

För hvilket ej det minsta hemligt är.”

Apollo log. Han svara’: „min gudiinna!

Er ankomst är mig ganska kär;

Men i ett hof — jag ber er eftersinna! —

Der allting syns och hörs, hvar skall man tysthet finna?”

„Jo”, svara’ Venus, „jag vet råd;

Jag klär mig i salopp, jag tar en stoppad hufva

Och går helt krokig, lik en vördad hennes nåd,

Den åren underkufva;

Jag undrar hvem som då skall känna mig igen?”

„Välän!” gaf han till svar, „välkommen, vackra vän!

Jag väntar er den stund då damer gå att sofva,

Men släpper er ej förr, det kan jag heligt lofva,
 Än de plä' vakna upp; det blir dervid, farväl!"

På sagdan stund vår nåd som gumma tog på vandra:

Men fast hon tvungit sig ihjel,

Var dock gestalten ej som andra!

Förbländad kom hon in i Solens lustpalats:

Det var af ren kristall med guld och med demanter;

Vid porten såg hon först, liksom tolf stånddrabanter,

Tolf himmelstecken stå; se'n på en inre plats,

Dock under samma tak, hon såg den vackra Våren,

Med sköna blomster prydd; bredvid hon Sommarn såg,

Helt bar med krans af ax; derhos, med gläddig håg,

Stod Hösten i sitt rus — kring axlen hängde håren;

Men stackars Vintern frös och för en brasa låg.

När hon sig trodde sett det mesta,

Kom hon in i en sal, der svårt var ögat fästa:

Hon alla Sekler såg från världens första dag,

Af bättre och af sämre slag;

Men vårt var visst ej bland de bästa.

Derpå läts förmaksdörren opp:

Der såg hon Åren sakta skrida,

Och Måna's gång vid deras sida,

Och Veckors traf och Dagars lopp;

Hon såg hvar Timme snabbt sig röra,

Och hvar Minut så fort som pilen i sin fart.

Sängkammarn öppnad blef: se'n kom hon, hin vet hvart! —

Jag har dermed ej mer att göra.

Men hvad jag härvid säga vill,
 Det är, att denna färd, som nu så hemlig gjordes,
 På stunden kring all världen spordes;
 Och om en värld ej räckte till,
 Så blef det väl bekant i flera,
 Båd' der som folk och andra djur regera.
 Till minsta på vår jord var all uppmärksamhet
 Båd' när gudinnan kom och vid besökets ända.
 Ett dödligt öga, som man vet,
 Ej vågar sig mot Phoebi strålar vända;
 Thy bruktes tubers hjälp: det bör till heder lända
 För Klingentjernas vett och Wargentins till pris,
 Att Stockholm här fick se, på mer än menskligt vis,
 Hur gudar taltes vid så nära.
 Men hvem dem gjorde mest med sina ögon ära,
 Var Hon, som med sitt ljus upplifvar land och hof
 Till dygds och vetenskapers lof,
 Som af Apollo dels och dels af vår gudinna
 Har allt det goda fått, men icke deras fel;
 Ack, om hon äfven ett på jorden kunde vinna:
 Jag menar det, som blott är gudars del.
 Kort sagdt: hvartenda lif inunder norra polen
 Bilägrat skåda fick — om icke någon lat,
 Och någon filosof, som nog betraktat solen,
 Och mente nog derom få höra folkets prat.

Så säg då, Venus! hvartill tjente
 Din larf, din politik och din förställda gång?
 Du bara vapen mot dig länte.
 Se ned bland begge kön, hvad qual och sinnestvång

Man har, att synas ett, men just ett annat vara:
 Att visa all den eld, som hör ett hjerta till;
 Just när man sväfvar mest bland papiljoners skara;

Att låtsa lag och rätt försvara,
 Tills man sig underlagt i landet hvad man vill;
 Att under helig dräkt åt himlen låtsa fara,

Just när man stoftet mest tillber.
 Men säg, hvad vinner man med sådan konst och möda?
 Evärdlig skam! Ty, tre mig, hvad som sker,
 Det blir bekant: den ej med ögat ser,
 Han ser med tub och, ännu mer,
 Han hör derom båd' lefvande och döda.

Det är då bäst att vara ända fram
 Och sig ej plåga med intriger!
 Tänk, huru trygga steg uppriktigheten stiger:
 Om hon ej får beröm, får hon dock aldrig skam.

De två källorna.

Två källor nyss om rangen trätte;
Den ena flöt i sakta mak,
Den andra bulrade och sprätte
Och utför bergen for med brak.
„Farväl”, sad’ hon, „min fru, farväl!
Ni har en trög och nedrig själ.”

Se’n tysta källan krafter samlat,
Så blef hon till den största sjö;
Men, se’n den andra fasligt ramlat,
Begynte hon af matthet dö.
Hon blygdes, gömde sig och flöt
Till slut uti sin systers sköt.

Den som vill behaga alla.

I en trädgård stod en lilja,
 Frisk och vit och utan fläck,
 Som var af en hjertlig vilja
 Att af allom synas täck.
 Vid den stolta solens möte
 Gaf hon glans af präktig färg,
 Och i nattens ljufva sköte
 Lukt, som qvickte ben och märg.

Vid Auroras morgonväkter
 Stod hon färdig i en blink,
 Och vid vestanvädrets fläkter
 Gaf hon mången nådig vink.
 Ganska mildt hon syntes buga
 För hvar fjäril, för hvart bi;
 Ja, man tror, den minsta fluga
 Kunde här ock lycklig bli.

När nu detta jordens smycke
 Hölls för kronan i vårt land,
 Vann hon äfven menskans tycke —

Tills hop vissnad' i dess hand.
Söka hjertan till sig draga,
Är väl prof af god natur:
Men den alla vill behaga,
Är dock ett olyckligt djur!

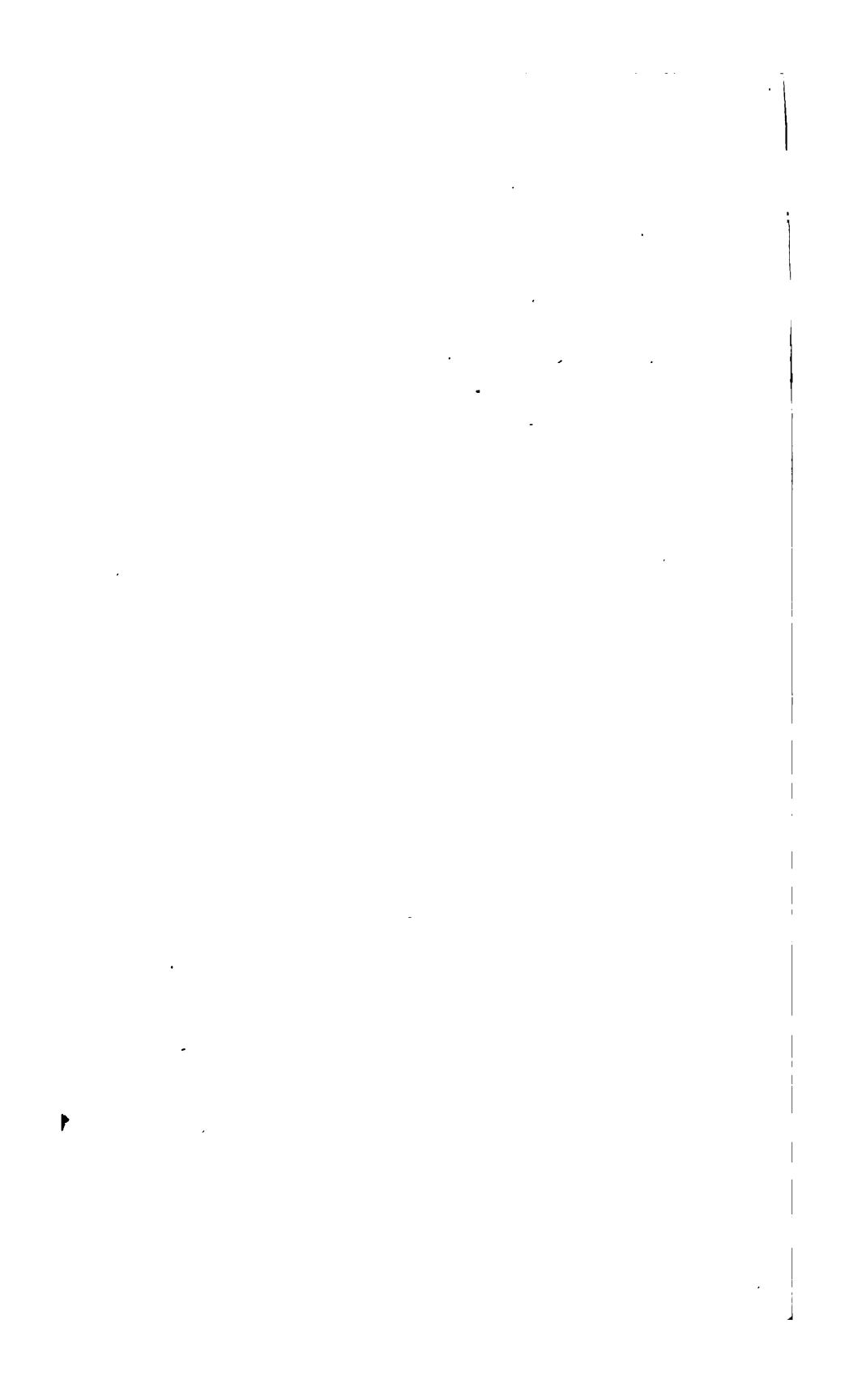
De främmande träden.

Solen såg en gång på jorden
 Några stammar af de träd,
 Som ej trifvas just i Norden,
 Fast de dock sku vara med.
 Folkets smak, som ej besinnar,
 Hur klimatet kan stå bi,
 Vill till Fransmän göra Finnar,
 Stockholms län till Barbari.

Solen sade: „käre söner,
 Visen er beskedlighet,
 Att det kalla landet röner,
 Hvad det ej tillförne vet!"
 „Ja", sad' de, „vi sku bevisa
 Vår utvalda frukt och saft:
 Minsta trädgårdspilt skall prisa
 Edra strålars höga kraft."

Men hvad hände? Solen färdas
 Från oss åtta måna'r bort;
 Våra träd då straxt förhårdas —

Deras växt är ganska kort!
Om af intet vi upplifvas,
Läggs vår hog i dvala nid.
Kungar! om ert land skall trivas,
Läggen handen sjelf dervid.

Blandade Dikter.

Jordiska tings obeständighet.

Jordenes gudar med blixtrande dunder,
Som upp till himlarna svängt med er makt,
Träfflige hjeltar och världenes under!
Hvar är nu all er heder och prakt?

Skönheter, hjertans tyranner och nöjen,
Som kostat kronor, blod; sällhet och lif!
Ej leka nu kring er lustar och löjen,
Ej ger er mull nu suckar och kif.

Allt är förgängligt! Fast dygderna sjelfva
Få pyramider till stjernornas loft,
Otack och tiden dock snart dem omhvälfva:
Svartnande glans! tillväxande stoft!

Hvad är då värdt i de fotspåren vandra?
Kan jag en dag med mitt lif vara nöjd?
Jo, jag har lust att, förgänglig som andra,
Lefva med ro, försvinna med fröjd.

Tankar om ödet.

Nej, ödet skall mig ej i minna tankar qvälja:
 Ej annat öde finns än blott i mitt behag!
 Min vilja kan en väg bland tusen vägar välja,
 Den får hon lof att gå: se, det är ödets lag.
 När jag den vägen går, så går jag ingen annan.
 Se, det är öde nog; det kan ej ändras mer.
 Men om jag vill förut det ödet slå för pannan,
 Så skall det vingla om på slagtarnöts maner.
 Kort sagdt: hvad komma skall, kan aldrig öde heta;
 Men det, som är förbi, det må väl heta så:
 Det förra är ett noll, som ingen själ kan veta,
 Förr än jag sjelf det gör; det andra måste stå!

Stilla lefnads nöjen.

Förnöjligen stunder i stillhetens famn,
 Då säker från stormen jag låg i min hamn!
 Då solen hvar morgon i glädje var ny,
 Och intet fick sömnen om aftonen bry!
 Enfaldiga trygghet i samvet och dygd,
 När hjertat får leka i vänskapens skygd,
 När tungan uppriktigt får visa det fram,
 Och ringhet och ärlighet hålls ej för skam!

Du stolta, du brusande världenes fält,
 Hur kan väl ett sinne på dig vara sällt?
 Du döljer förderfvet i smickrande våg,
 Och skrämmar från räddning en intagen håg.
 I dig ser man lyckan, der faran är störst;
 Man vårdar som sist det, som borde stå först;
 Man talar så sedigt; man tänker så vildt;
 Man älskar så konstigt; man hatar så mildt.

Allsvåldiga Väsen af sanning och ljus!
 Du visar dig blott — och allting är ett grus.
 En stråle från Dig är all seger och fred:

Jag kastar min omsorg, min verld för Dig ned.
Hjelp under en anda, som åtrår din höjd,
Och gillar ej annan än samvetets fröjd!
Fast lifvet bortrinner i fåfångans elf,
Låt nöjet dock evigt bo inom mig sjelf!

Nöjd lefnad.

Äta litet, dricka vatten,
 Roligt sällskap, sömn om natten,
 Käckt arbeta, lägligt bo,
 Stillhet någon stund på dagen:
 Det är lagen
 För min helsa och min ro.

Extractum Protocolli, ur vår Conseil.

Vårt beslut må nu besinnas,
 Hur' en yngling vara bör:
 Han bör tåga, höra, minnas,
 Tänka först, ehvad han gör;
 • Låta äldre folket tala,
 Tills han också tala lär.
 Unga tappar, när de gala,
 Är det bara till besvär.

Resebeskrifning.

Efterverld, som allt bör veta,
 Hvad vi gjort och ännu mer:
 Du, som ej behöfver leta,
 Innan du vår svaghet ser:
 Du, som mogna frukter vinner
 Af vår tids berömda träd —
 Efter du så mycket finner,
 Tag då denna sagan med!

Fyrtisex, den andra Juli,
 Gick vår jakt ur Stockholms hamn;
 Himlahvalfvet bar, helt muli',
 Regn och blåst uti sin famn;
 Båda slag det med oss delte
 Ständigt från den vestra vägg,
 Så att vädret häftigt spelte
 Midt i styrmans korta skägg.

Men en motvind kan ej qvälja
 Den, som nyss sin frihet fått.
 Se'n ej staden fick oss dvälja,
 Gick allt lätt och syntes godt,
 Så att sjelfva Kalfudds-krogen,

Der ej mer förfriskning fans,
 Än i sjelfva vilda skogen,
 Öfvergick all Stockholms glans.

Sant är det, jag något ryser,
 När jag än vårt väder minns;
 Men allting, som värde hyser,
 Sällan utan svårhet vinns.
 Klara sol, som plå'r bestråla
 Hela världen året om,
 Värm mig upp, att rätt afmåla,
 När det stora regnet kom!

Mälarn bar en temlig börda
 I en kunglig roddar-jakt:
 Björköfjärden tycktes vörda
 Fjorton årors jemna makt;
 Men hvad halv oss denna prakten?
 Himlen oss med regn begöt,
 Så att vattnet öfver jakten,
 Liksom under henne, flöt.

Noachs ark af heder lyste;
 Vår var ock ej så gemen:
 Arken åtta hjon blott hyste,
 Men här voro trettien.
 Alla vinklar voro fulla
 Med Guds lån, och bordet bar
 Tvenne fröknar, som väl rulla',
 Men dock kunde ligga qvar.

Nog fick man den frihet smaka,
 Som var långt från hofvets tvång:
 En fick sofva, en fick vaka,
 En fick båda på en gång;
 Än man spelte, än man tumla'
 Ur sin säng med stilla mod;
 Men all equipagen mumla'
 Öfver denna syndaflod.

Ej var nog, att man sig blötte:
 Segelleden var oss ny,
 Att vårt skepp på reflar stötte;
 Men här fick väl mer oss bry.
 Tänk, att vädergudens välde
 Masten för oss sönderslog:
 Jag blef rädd, och Netta skälde,
 Styrman svor och båtsman log.

Dock, all motgång har sin ända,
 Liksom lyckans falska våg;
 Allt i fröjd sig börja' vända,
 När man ändtligt Engsö såg.
 Allt blef fullt af lek och löje:
 Lätt blef då till stranden styrdt.
 Bättre smakar aldrig nöje,
 Än när det förtjenas dyrt.

Engsönöjen.

Som källan borttrinner
 På blomstrande fält,
 Vår tid här försvinner
 Bland nöjen så snällt.
 När riksdunder lossas,
 När krigshärar slåss,
 När jättarne krossas,
 Det rör dock ej oss.

Längst bort från de strålar,
 Som blinda vår värld,
 Der stoltheten prälar,
 Bland ångslan och flärd,
 Vårt sinne vi föda
 Med sanning och tro,
 Och kroppen vi möda
 Med rothuggningsro.

Att hofvet betrakta
 Man lär af vår sjö,
 Som hastigt och sakta

Kringhvärfver vår ö:
När himlen bepryder
Hans lugn och hans glas,
Han snarast betyder
Storm, buller och ras.

Afsked från Engsön.

(Verserna voro lagda i en liten korg, skuren af en körsbärssten.)

Uti den minsta korg
 Den allrastörsta sorg
 Jag här frambringar:
 Att jag skall resa bort!
 Ack, hur vår tid är kort
 På nöjets vingar!

Bland Engsö ro och sång
 Har mig all verdens bång
 Som drömmar varit:
 Bland tusenfaldt behag
 En vecka som en dag
 Har här bortfarit.

Dock, svaghet, bort din kos!
 Här bör ju för hvar ros
 Bland törnen trälas.
 All sorg sin förmån har:
 Den, som från Engsö far,
 Kan lära själas.

Till grefvinnan Piper på hennes födelsedag.

Herr Carl och fru Kerstin de taltes en dag:

Deraf blef en dotter till allas behag.

Fram, fram, små englar allesammans; att vagga den lilla!

Små Kärlekar hoppade lindan omkring,

Med ris och med socker, i par och i ring.

Fram, fram etc.

De stjernkloke satte då glasögon på:

De sade så mycket, ty de kunde spå.

Fram, fram etc.

„Och först blir hon älskad af qvinnor och män,

Och kallas, hvar endaste dag, lilla vän.

Fram, fram etc.

„Och se'n skall hon föras långt bort öfver Bält;

I främmande länder blir barnet så snällt.

Fram, fram etc.

„Hon skall slippa genom båd' jättar och troll,

Och se'n komma hem i sitt goda behåll.

Fram, fram etc.

„Och se'n blir den lilla så stor som en an:

Ett älskeligt barn får en älskelig man.

Fram, fram etc.

„De liflösa dockor de slängas i vrå;

Men lefvande framkrypa, täcka och små.

Fram, fram etc.

„Så skall hon ock allom till fägnad och ro

I Stockholm, i Skåne, i Vestmanland bo.

Fram, fram etc.

„Hon skall ock ha hos sig en trogen poet,

Som qväder så gerna dess nativitet.”

Fram, fram etc.

Och hören I alle, som barnet ha sett:

Jag tror, denna spådom allt hittills har skett.

Fram, fram etc.

Hvad mera härefter den lilla skall ske,

Det tecknar sig väl, men jag kan det ej se.

Fram, fram etc.

Jag önskar den lilla så mycket slags godt,

Som könet eländiga verser har fått.

Fram, fram etc.

Att hon med sin maka mer sällhet ernår,

Än en stackars visa uppräknar förmår.

Fram, fram, små englar allesammans, att vagga den lilla!

Inpromptu.

Den största pest i världen är,
 Den tror jag är att vara kär.
 Tänk, hvilken möda, sorg och låt,
 Bland hinder och försåt!
 Man stundom ingen fara skyr,
 Och stundom för sin skugga flyr —
 Men alltid är man dock i hjernan yr.

Ack, hjertans ljufva fantasi,
 Hur du är mängd med jealousy,
 Med glädje, sorg, med fruktan, hopp
 Och tusen tankars lopp!
 Som bälgen hos vår svarta smed,
 Går hjertat här båd' upp och ned.
 Jag önskar alla er få bli i fred.

**Till ett fruntimmer, som ville följa
arméen till Finland.**

Cloris föddes denna dagen:
Hon är af ett tappert mod,
Båd' till nål och värja god.
Nu är hon dock högt bedragen,
Som den fågnad är betagen,
Att utgjuta Ryssars blod.

Stygga kjortel, syndapläga!
Skall då Cloris vara klädd
Som en flicka, späd och rädd?
Andre kämpar lifvet våga
På ett fält bland dån och låga:
Hon skall nöta't på en bädd.

Trösta er dock, Cloris lilla!
Vintern kommer oss nu på —
Låt oss kriga i en vrå!
Slagta mycket folk är illa;
Intet krig är till att gilla,
Som sker mer än mellan två.

Förklaring öfver ordet „Kruka”.

När Celadon en gång
 Fick, efter suck och tvång,
 Sin Philis skåda,
 Han stackars, i sitt qval,
 En liten frihet stal
 I menlös våda.

Men nymfen blef så vred,
 Hon lofvad' med en ed,
 Det aldrig glömma;
 Och herden skrämsel tog,
 Han i den tjocka skog
 Sig ville gömma.

„Hvarthän?” sad' hon, „blif qvar!
 Männ' du i hjertat har
 Den finska sjuka?
 Kom hit på Floras bädd;
 Den utan skäl blir rädd
 Är rätt en — Kruka.”

Behaglighetens hemvist.

När Behagligheten kom
Från det ljus, som evigt brunnit,
 För hon hela världen om,
Tills hon Iris' ögon funnit.
 Der hon är — och tror nu der,
 Tror nu der,
Att hon qvar i himlen är.

Pindariskt ode.

Du, som himlens hvalf bestrålar
 Med din vagn, ditt stolta spann,
 Som af guld och strimmor prälar
 Och all världen lysa kan:
 Kom, Apollo, med din tropp,
 Dina nio sånggudinnor,
 Alla konstens mästarinnor,
 Stanna här ditt höga lopp!

Dock, hvi blir jag kvar i stoftet?
 Jag uppsvingar liksom du
 Till det högsta himlaloftet.
 Se, der är jag redan nu
 Midt i Karlavagnens prakt:
 Vintergatan för mig skälfver,
 Under mina fötter hvälfver
 Båd' Saturnus och hans vakt.

Liksom barnet kastar knäcken,
 Aktar jag som ingenting
 Många stjernor och den fläcken,
 Som man kallar jordens ring.
 För min tappra skaldesång
 Som ett aspelöf han bäfvar,

När jag uppåt himlen sväfvar
Och på honom gör ett språng.

Jag ser himmelstecknen svinga:
Vädars, Oxes, Tvillings dans;
Kräfte, Lejon hurtigt springa;
Jungfrun visar mig sin glans;
Våg och Skorpion och Skytt,
Stenbock, Vattuman och Fiskar,
Allt min skaldekonst uppfriskar
För ett ämne, stort och nytt.

Hvad jag denna dag omtalar,
Och som redan händt i går,
Skakar så, att berg och dalar
Brista må i suck och tår.
Icarus, din höga färd,
Phaeton, din stolta körsel,
Är för tankar; syn och hörsel
Ej mot denna nycken värd.

Hisna nu, hvar jordisk anda!
För min vers, i hvilkens brak
Blixt och dunder sig inblanda
Högst upp under världens tak.
Hos mig sjelf af bara skräck
Hjertat ned i magen sitter:
Tänk, en solfjär gick i splitter,
Som var ny och alltför täck!

Jupiter och Europa.

När Jupiter sin kärlekslåga
 Fram för Europas fötter bar,
 Förtäljde han sin hjertans plåga;
 Men flickan obeveklig var.
 Han sad': „du vet jag är en gud,
 Jag kan dig göra till gudinna“;
 Men flickan, som en ann' herdinna,
 Var nöjd att bli en herdes brud.

Af alla djur han ömsa' kläder:
 Än blef han katt, än blef han mård,
 Än blef han svan, än blef han tjäder;
 Europa var allt lika hård.
 Men ox-skapnad seger vann:
 Den vackra vid hans hvithet stanna,
 Och när hon rätt besåg hans panna,
 Sad' hon: „kom hit! Du går väl an“.

**Till en fröken, som ville lära sig
skrifva vers.**

Min nådiga fröken Cœli Rosa!
 Poeternas konst är mycket gloriosa.
 Om min fröken den lära vill,
 Använder jag gerna min suada dertill.
 Första konsten är att plocka tillhoppa,
 Och ur alla labyrinth sammanpsopa,
 Karbunkler, ametister, rosor och violer,
 Och alla de fagra ord och kaprioler,
 Som kunna utsmycka en poesi,
 Och visa, hvad lärdom der är uti.
 Stor sak, om de ej passa sig med materien!
 Glosan bör fram, fast saken skall åt Siberien.
 Men man kan väl så vrida sin sak,
 Att man får i en glosa, som gör stort brak.
 Pro secundo är elegansen,
 Att hvar och en rad har rimmet i svansen.
 Framför allt bör rimmet ha respekt,
 Fast tanken än skulle som en groda bli fläckt;
 Till exempel, emot excellenser
 Ha vi föga annat rim än reverenser.
 Men förr än rimmet skall tryta det minsta stoft,
 Förr klifver jag upp till himmelens loft.

Ja, fick jag ej annat rim emot Charlotta,
Så half det intet, jag drog fram en — råtta.
När man såled's fått sköna ord och rim,
Så har poesien sitt fulla estime.
Ju mindre läsaren meningen fattar,
Ju högre han sublimiteten skattar:
Han skyller på sig och ej på oss,
Han tror sig sjelf vara ett *bos*.
Min fröken kan derföre fritt poetisera,
Och fast mer i det artificio excellera,
Ån hundra personer af den tropp,
Som vill upp för Pindi kulle i galopp,
Men får ej hos Muserna accés.
Jag önskar en hurtig och god succès!

Ansökan af Auctors dräng Petter,
som blifvit värfvad till soldat.

Hög- och nådgunstige herr major!
 Min poetiska konst är icke stor;
 Af Salig Gubben, den fromma man,
 Har jag lärt det lilla jag kan;
 Men i en öfverhängande fara
 Kan man till allting tjenlig vara:
 Bileams åsna vältalig blef,
 När man henne med slängar dref.
 Jag beder med denna poetiska sång,
 Att jag slipper värfvarne denna gång!
 I krigstjenst mycket nödigt jag går,
 Jag vill ej ha en tjenst, som jag inte förstår:
 Aldrig har jag varit i bataljer,
 Utom mot hundar och racaljer.
 Mot fienden kunde jag väl också gå;
 Men hvad mig våller, kan jag ej förstå:
 Jag får i bröstet liksom en kläck,
 Jag vill inte tro att det är af skräck;
 Ty, utan att skryta, uppå min bädd,
 All natten i mörkret är jag ej rädd;
 I köket har jag ofta känt os,
 Dock har jag aldrig lupit min kos;

Och när jag i skogen för gästen flydde,
Så mente jag, det var en varg, som mig brydde.
Men likväl är jag af födseln beskärd
Att ha en afsky för eld och svärd.
Om ej min husbonde nu försvarar mig,
Inte försvarar jag honom i krig:
I fred och ro vill jag honom parera,
Och derom vill jag hos herr majoren supplicera.
Jag ger honom därför mång' tusen tack,
Och önskar honom lycka mot ryss och kossack,
Item en lyckelig resa med gamman,
Ju förr ju heller: Amen, Amen.

Petter.

Öfver stadslefvnet.

Sälla parker, täcka lundar
 I det ljufva Stockholms sköt,
 Der herdinnors trogna hundar
 Känna deras herdars nöt!
 Der all qvickhet af naturen
 Spelar på de glada torg,
 Och der menskan, liksom djuren,
 Aldrig vet af minsta sorg.

Marken blomsterströdd vi finna,
 Hvaraf lukten är så skön.
 Under fönstren källor rinna
 Med ett sakta sorl och dån.
 Skogen pryder våra hamnar,
 Der uppstämmes foglars sång;
 Nymfer i Satyrers famnar
 Finna der ej dagen lång.

Från de rum, der saften talar
 Af ett brändt och mältadt korn,
 Hörs de ljufva näktergalar
 Bland ett ljud af herdars horn.
 Ja, på sjelfva sömnens timmar,

När man glömt den klara sol,
Gamle Pan ur grottan stimmar
Med sin kära krog-fiol.

Våra fält, så släta, mjuka,
Hvila kärleksmatta ben.
Hjernor, hjertan, yra, sjuka,
Få här luften tyst och ren.
Här blir aldrig vänskapsbandet
Rifvet löst af split och krig.
Du gemena ro på landet,
Far nu väl och skäms och tig!

Ex tempore.

Vissa fruar ville veta,
 Hur min hjerna skapad är,
 Om hon en gång öppnas lär;
 Men derhos kan mig förtreta,
 Att ej någon vill utleta,
 Hvad mitt hjerta helst begär.

Frieri med svar.

Frieri.

Kom, blif min fru, jag blir din herre,
 Din sällhet skall då bli min fröjd;
 När du blir glad, så blir jag nöjd,
 Men blir du ond, så blir jag värre.

Svar.

Ja men, det vill jag gerna lida,
 Jag gör med nöje hvad du vill;
 Men hotar du, så slår jag till,
 Och slår jag till, så lär det svida.

Öfver en man, som sålde sin fästmö.

Det hjerta lyckligt är,
 Som kärlek och besvär
 Ej mera qväljer,
 Än att han, till en skärm
 För kreditorers svärm,
 Sin fästmö säljer.

Öfver en fröken, som gerna ville dö.

I Maj en blomma vissna vill,
 Och ej sin skördetid förbida:
 Att världen blåser af och till
 Med falskhet, kan hon inte lida;
 Men den förhoppning ha vi än:
 Om vid den flod, som själar tvättar,
 Hon möte får af vissa sprättar,
 Så vänder hon till oss igen.

Inpromptu.

Förnuft med Dumhet stod i strid,
 Och Sanning ville mäkla frid;
 Men i förtreten
 Uppväckte Dumhet split och hat,
 Och saken vann dess advokat,
 Pluraliteten.

Öfver en ung herre, som skröt öfver att
 vara Bel-Esprit.

Jag må nu för poeters flock
 Förskräckas i mitt hjerta:
 Mot mig med stort esprit och pock
 De allt sitt papper svärta;
 Men när de söka mitt förfång,
 La faridondaine, faridondon,
 De kapunera poesi, biribi,
 A la façon de Barbarie, mon ami.

Sagan om Hästen.

Utgifven 1740.

*Athenæ quum florerent æquis legibus,
Procæ Libertas Civitatem miscuit,
Frenumque soluit pristinum Licentia.*

— — — — —
Æsopus talem tum Fabellam retulit.

Phædr. Fab. III.

Förspråk.

Då denna saga först föll utgifvaren under händerna, fann han henne intet alldeles värdig att se dagsljuset; men när han besinnade hennes korthet och det tålmod, hvarmed det allmänna ofta bemöter skrifter om mindre ämne, än ett så ädelt djur, som här omtalas, så var han mindre grannräknad. Håsten är ett kreatur, som med sin hurtighet gifvit ursprung till alla de ridderligheter, som öfversvämt verlden: de tappra bedrifter, som i sagor läsas, de värlösa älskeligheters beskydd, de ryktbara kampar, tornerspel och ringränningar, de blänkande sinnebilder och vördade vapen, som genom vidlyftiga anor blifvit odödligheten invigde, ha till större delen att tacka vår häst för sin lycka. Jag nekar icke, att jag ju för detta kreatur har ett särdeles tycke. Homerus, den förgudade fadren för poeter, talar derom på detta sätt:

Man ser en modig häst, ur slitna betslet fri,
Med stolthet göra spe af präktigt slaveri:
Inunder snabba språng det vida fält försvinner,
Han öfver berg och dal ej minsta motstånd finner.
När i sin älskogsbrunet han vädrar sitt begär,
Så krossas eller vinns allt hvad hans hinder är.
Han vet med snälla fjät den gen'sta vägen följa
Till släckning af sin törst uti den sunda bölja:

Der stillas hetsighet i mera kyligt mod,
 Och hettan spädes ut i mindre glödgd blod;
 I strida strömmens kraft han utan skräck sig slänger,
 På halsen hurtig man för vestanvädret svänger:
 Han gnäggjar i sin lust mot ekots fröjdesvar.
 I rädslan för hans kraft till botten Necken far.

Virgilius, den odödlige skalden, som än intet haft
 sin öfverman och kanske intet sin like, sätter vår häst
 i ännu vackrare dag:

En stolt och hetsig häst, när långt ifrån han hör
 Krigsluren, vapenbrak och folk, som folk förstör,
 Uppreser örat qvickt, af ifver strax han flämtar,
 Och smickrar ädelt mod med lek, som intet skämtar:
 Han sparkar jorden upp med anabb och kittalig fot
 Och mödar ryttarns hand med höga satsers hot.
 Hvar ställning i hans kropp förnäma ämnens delar,
 Och kring en frodig hals hans man med stolthet spelar.
 Hans hof en senig fot mot fältet väpnad gör,
 Och för hans bång och språng man jordens darran hör.
 Af tapperhet och kraft hans runda bringa jäser,
 Och ur en hurtig nos han tjocka molnen fräser:
 Hans gnäggen långa dån i höga luften ger,
 Och ögats djerfva eld ger blixtran hvart han ser.
 Så snart han tygeln får, hvarom han sig bemödar,
 Inrusar'n som en blixst bland mord och tusen dödar.

Lucanus talar mycket lifligt om hästen sålunda:

När hela nejden fylls af folkets gny och brak,
 En öfvermodig häst, som stått i fängsel spak,
 Af ifver fradgar, slår, gör språng och betalet biter,
 Tills han sig ändtlig lös med dubbla krafter sliter:
 Hans vighet rödjer bort allt stängsel utan nåd,
 Och ritar fältet ut med ädelt öfverdåd.

Den store engelske poeten Pope, hvars rykte trot-sar tiderna, gör på ett ställe sådan beskrifning:

Sitt mod en kittslig häst i hvar en åder bär,
 En liflig ögats eld det vida fält förtär,
 Han ängar, bäckar, berg tycks redan öfverilat,
 Försummat tusen språng, när han en blink sig hvilat.

Men ingen af alla dessa afmålningar är så hög, som den vi se i Jobs boks 39:e kapitel, dit man vill visa läsaren och bedja honom döma, om icke ett så afskil-dradt kreatur väl kan tjena till sinnebild och liknelse af större saker. I denna saga finner man intet så höga och starka drag: tvärtom är skriftsättet lågt och enfal-digt; men ämnet uppfyller den bristen.

Sagan om Hästen.

Det var en gång en häst, som var på skjuts och blef rätt illa åtgången. Ja men . . . jag vill rätt säga rent ut: det var vår Grälle. Han släpades en gång på skjuts, och blef så obarmhertigt medfaren, fattig kräk, att blodet stod ut genom mun och ljumskar, och han ville störta på stunden. En ärlig man från Svedjenäs i Öfverbors socken fick se honom under största jemmern, medan han stod och flåsade, och kände igen honom. Hästen hade hört till hans släkt och varit en den hederligaste fåle i häradet. „En evig otack skolen I få”, sade gubben till den sloken, som hade ridit honom så illa; „det är omenskligt att så plåga kreatur; eller hvarföre han I flängt förbi rätta ombytet? Hvad han I i sinne?” — Den andre rodnade i synen och sväljde. „Det är mitt ök”, sade han, „jag rår ju göra med mitt hors hvad jag vill? Jag köpte't på en kyrkemarknad öfver tjugo mil härifrån.” — „Hå, hå”, sade gubben, „är du af det slags folket? Nu vet jag hvad du är: det var aldrig ditt ök: jag känner hagen, der hästen är van att gå i vall, och jag såg honom der i går; så, så, junker, vi sku talas vid.” Den andre hoppade i det samma upp i sadeln och ville sin kos; men gubben fick honom i benet och slängde honom öfver på andra sidan,

att han föll i backen som en mjölsäck. Dock, han kom strax upp igen och in öfver en gärdesgård; der förbannade han gubben med många blodiga eder och sprang till skogs; men gubben tog hästen och lofvade ett löfte, att en sådan kamp aldrig skulle bli skjutsmårr, så mycket han rådde.

När den ärlige gubben kom hem, kunde ingen i hela bygden så väl laga om Grållen som han; han visste så väl skaffa honom krafter igen, att han nu intet kunde trifvas utan gubben; derföre fick ock gubben äga honom genom laga aftal. Kreaturet blef så flinkt och fick sådant hull, att det var en glädje, och miste en hel hop små ovanor, som det nyss hade fått: det skyggade stundom, det stegrade sig; man kan tänka, det hade alldeles varit bortskämdt i munnen; men det var nu i så goda händer, att allt blef bättradt. Gubben red dermed till kyrkan, och måste alla tillstå, att ingen bättre och sedigare kyrke-fäle fanns i tolf socknar. Men i det samma dog gubben; det var stor skada: jag suckar der öfver ännu på Grållens vägnar.

Jerker, den äldste sonen, tog då denna goda egendom i vård: han satte sig upp och red; men det hade intet den arten: hästen kände strax, att det intet var den rätta. Jerker var envis och sjelfklok: allt som lunorne togo honom, satte han ett par långa förderfliga sporrar i sidan på kreaturet, att bloden spratt ut. Derpå kunde ej annat följa, än att hästen gjorde en gång ett snedsprång, så att Jerker tumlade i ett dike och bröt af sig lärbenet; aldrig kunde han se'n stiga på Grållen. „Det tänkte jag väl”, sade Ivar, det var Jerkers bror,

som gått och väntat på denna lek; „håll nu till godo, Jerker, du har nog farit vill en stund, att jag intet undrar på kreaturet. Styrbjörn och jag ha nog gått i fruktan, att du skulle rida oss omkull; se här, vi äro alldeles nedstänkte.”

Derpå tillegnade sig Ivar den goda hästen, som gick temligen spak under honom; och i sanning var Ivar intet den sämste ryttare: han lät hästen rita ut, när det skulle vara, och dessemellan gaf han honom sitt rätta foder. Men Ivar var något fallen för skrock: han hängde skator öfver hästen i krubban, att afvärja krank, och gjorde helgedomar af en hop vidskepliga marlockar i manen, hvaraf hästen mådde värre än af gasten; dertill förmante han ock lilla Sigge, sin son. Pilten hade lust att rida: han var redan god buss med Vallacken och färdig i sadeln, innan han nån'sin fick lof att stiga på Grällen; men Styrbjörn, farbror hans, som såg gossens handlag, gick och log, och tänkte göra honom ett spratt. Styrbjörn visste väl hvartill Grällen dugde: han ville äga honom sjelf.

Då Sigge skulle rida, såg Styrbjörn efter doningarne, om allt var i sin riktighet, och smög så oförmärkt en gammal sporre under sadeln. Sigge lilla var intet väl till häst, förrän kampen begynte göra sats på sats, så att hatten flög af ryttaren; han gret och var glad, att han fick stiga af en stund. „Farbror”, sade han, „jag rider på Vallacken så länge, medan I kommen Grällen till gångs; jag vill ömsa om och stundom rida på den ena, stundom på den andra.” „Ja väl, lilla vän”, sade Styrbjörna; „men derföre bör hästen intet vårdslösas och

få oseder: han bör åtminstone känna sin herre; härupp ännu en gång och var karlavulen." Sigge steg till häst igen, gjorde kors för sig, som hans mor hade lärt honom, och klämde till det bästa han kunde; men Styrbjörn gaf Grållen en dryg snärtsläng: vips, dermed var det gjordt! Kampen kände en hop ovanligheter på sig, så att han slog bakut och gjorde så mäktiga språng, att Sigge tumlade långa stycket bort i en dam. Styrbjörn tog sig en trumpen uppsyn och bannades; men log i sitt sinne, och efter den stunden tordes Sigge aldrig upp på Grållen. Han höll sig sedan vid Vallacken, och svor illa på Styrbjörn, som narrat honom.

Men nog kände hästen att han fått husbonde, när han fått Styrbjörn. Det är visst, Styrbjörn var en käck ryttare; men hård, så att röda blodet syntes på spiltbalkarne i de första dagar; gemenligen fick Grållen smaka karbasen och mycket litet hafra. Han gick så agad, stackars kreatur, som en moderlös flicka: icke en otidig krumning en gång, icke ett värdslost steg, förr än han väckte upp sig af sig sjelf, och när Styrbjörn mystrade, stod hvar lem i lydnad. Man skulle aldrig trott, att det var samma häst, som hade vräkt af sig Jerker och Sigge. Emellertid triffes han väl och det skadade honom intet, att han blef strängt hållen. Styrbjörn lät honom temligen skala ut, så att han nog fick visa sin hurtighet för grannarne; men nu kommer jag att tala om vår häst i sin rätta glans: man hade till den tiden intet så stort vetat af honom att säga.

Hilmer var son i huset och förstod ridkonsten i grund; det var en kämpagod ryttare: maken hade man

intet hört talas om; när han satt i sadeln, så måste hvar man tillstå, att man aldrig sett bättre ryttare och aldrig bättre häst. Hilmer arbetade upp munnen på Grällen med en lindrig trens; han trafvade ut honom, så att han höll jemn ordning med sina fötter och hade bogarne lediga. Grällen gick då i helt och kort galopp, till höger och venster, i slapp; i traf och i all slags gång, med sådan behaglighet, att ungdomen kom löpandes från alla byar, att se på, när Hilmer red. Hästen fick lagom och godt foder, god ans, lagom aga, mycken frihet och intet sjelfsväld: det kan skämma den bästa häst. När Hilmer aldrig så litet rörde tygeln, så visste Grällen hvad han mente, och han hade dessutom sådan kärlek för sin Hilmer, att hjertat växte i honom hvar gång han kände hans minsta rörelser. „Så, så, min Grälle stackar!" sade Hilmer stundom och klappade honom under halsen; då fick kreaturet sådant mod, att det krummade sig som en skönhet. När han hörde luren, så reste han upp ett hurtigt hufvud, och man kunde lossa den största murbräcka bredvid örat, utan att han skulle göra den minsta nyck af skrämsel. Hilmer gjorde med honom ett skutt öfver en stor bäck, så att alle skreko till, som sågo derpå, och red in i Garp mossen, dit ingen vågade sig; man kan tänka, der var så farligt, att många af grannarne miste der sina kreatur, och Holger på Ön hade der nyss förut så när förlorat sitt röda sto; men detta var nu så tappert ridet, att hela häradet förundrade sig. Hilmer synte då ut mossen, hvaraf sedan ett godt stycke blef intaget till beteshage för Grällen.

Det kan dömas, huru artig och sedig Grållen var, när Hilmers dotter, en öfvermaga fänta, red honom rätt fint. Blända var en hurtig flicka och satt så tappert i sadeln, att folket omkring kom hoptals att se derpå, och berömde henne: det tyckte fäntan om. Hon klädde sig som en sköldmö och prunkade för åskådarne: alltid skulle Grållen gå i dans under henne: det var intet annat att tala om: hon hängde granna band på honom, bandrosor och tofsar, att han gick helt spanskt och begynte liksom tycka om sig själf; dertill kom ock det goda fodret, som, sanningen att säga, var något öfverflödigt, så att hästen blef smällfet och temligen själfständig; han gjorde med Blända en och annan sats, som kom henne till att hisna och rodna. Hon satt intet som hennes far till häst: könet, kan man tro, gjorde en åtskilnad. Hon lade högra knäet öfver sadelknappen, som var gjord derefter på nya viset: således satt hon väl fastare, än en annan qvinna i sin tvärsadel; men intet så fast som en Hilmer. När då Grållen begynte dansa något för starkt, så blef hon rädd. „Kära min frände”, sade hon till Brage, som mötte henne, „håll i tygeln och tag emot mig; aldrig skall jag mer stiga på det envisa kreaturet.” Hon hoppade derpå Brage i famnen och bad honom behålla hästen; i sanning var det ock i hög tid, ty hon var nästan på vippen att falla, när hon så artigt sprang af. Hon hade se'n större lust att gå bort till Rödsåggen, en gubbe, som satt och band not och roade henne med äfventyr, bondpraktikor och planetböcker. Hon ångrade likväl stundom sedan, när hon såg Brage och hans son rida, att hon skänkt bort Grållen.

Brage var tapper och väl öfvad i alla idrotter: sådan ryttare till sådan häst! Grållen fick intet hvila stort under honom; men han mådde intet dess värre: han fick god skötsel och härligt foder, så att han var rask som en hjort. Ingen var så ringa, ingen så inmurad i hela bygden, som icke visste tala om Brage, och säga hvad Grållen var för en häst. När Brage ville, så var intet dike så bredt, som han icke satte öfver som en blix. Man ville en gång skryta för honom med Vallacken, trotsa honom och stänga honom vägen, att han skulle bli efter; men Brage red omkull Vallacken med ryttaren, som satt på honom, så att alla sex benen stodo i vädret. Han slog vad med Holger på Ön, att han skulle komma till honom i julstuga en qväll, när det hvarken bar eller brast. „Pytt”, sade Holger, „sådana hofmän snacka alltid stora ord.” Brage satte upp tolf silfverkappar, och Holger deremot strandängen, som ligger på Svedjenäslandet och har i forna dar hört dertill; det slog intet felt för Brage: han red inöfver till Holger på isen, fastän Grålle intet var så särdeles bråddad, så att folket, som såg derpå, stod och häpnade. Holger betalte laget, och Brage tog ängen, som sedan intet har kommit Grållen illa till pass.

Men nu vill jag berätta om Frej, Brages son, som fick Grållen af sin far. Det är sannt, att hästen hade bevisat en makalös hurtighet och styrka under Brage; men det hade något kostat på: han var nu så matt, att han behöfde komma på stall. Der lät Frej laga om honom på bästa vis, och hans tjenstehjon sparade ingen flit; men det sägs derhos, att de ock intet sparade fo-

dret nog, liksom i Bländas tid, utan att Grällen fick öfver sin höfva. Han gick, sade man, i ängen innan hon var slagen, så att gräset gick honom till bringan. Vare huru det vill, så blef hästen fet deraf och qvick; men temligen yr, så att han intet gerna ville under sadel. Frej tog likväl rätt på honom och red honom så hurtigt, att det var en lust åt. Det bar så till i de dagarne, att Frej skulle bli måg hos Holger på Ön; men innan dess, kan jag tänka, ville väl svärfadren se, om riddaren var karl för sina sporrar. Holger blänkte på sin Brunte, och de redo kapp' hela tre slag kring fälten flinkt och ifrigt; men huru det gick, så blef Holger efter och Frej vann bruden med all ära och höfvisko. Med allt detta hade ändå hästen af de goda dagarne sina små nycker: han hade stundom ängen och den goda hafreblandningen i hufvudet, när han gick under öfning. „Hå, hå, busser”, tänkte Frej; „vet du ett, så vet jag ett annat; vi sku väl få råd.” Han lät göra sig en art af betsel, som kallades kapon, och då måtte Grällen hålla här, allt efter som Frej ville. Han gick då sedig, stackare, som ett lam, fast han var hurtig som ett lejon. Han blef tillriden med snällhet, och de bästa ryttare hade nöje att se, huru Frej tumlade sin häst. För skänkeln och den minsta hjälp hade Grällen vördnad i hvar blodsdropa, och blef ett prof i sitt slägte af all god gång och skicklighet; kortligen, det var nu ett skönt kreatur, och Frej satt väl till häst. Frej var god hushållare och tälte intet tramp i gräsvallen: Grällen fick derföre intet frihet att gå och gona sig hvar han ville; hans foder blef honom riktigt utmätt: intet mer och in-

tet mindre. Deraf hade han dock god trefnad och beviste mot alla vild-kladdar, huru helsosamt det är att lefva i ordning.

Frej lemnade Grållen åt sin son, den modige Härkuller, som så vida är känd i alla härader. Det var en kämpe till att rida: Grållen fick ingen skörbjugg i lifvet under honom. Han ärnade först rida dust med Holger på Ön, som han fick se till häst; men i det samma fick han höra, att en farlig höp boskap och småkreatur voro inkomne i ärtåkrarne på andra sidan ån från Holmgårdshagen: han sam med Grållen öfver stora Bält-elfven och lät köra ut dem eller ta dem i hus. Han red obeskrifligt och otroligt; sällan lät han upp någon grind: det gick öfver i första språng eller ock grinden omkull, och ingen gärdesgård var så hög, att ju Grållen såg honom under sina fötter. Härkullers frände red på Vallacken. Han sade en gång till Härkuller: „hollah! frände, intet så ifrigt! Låt oss försöka hvem som sitter bäst i sadlen.” „Må göra”, sade Härkuller. De togo hvarannan i hand och redo. De voro armstarke begge; men huru det bar till, så red Härkuller så hvasst, att Vallacken blef bakom, och ryttaren släpade han efter sig tills han damp i backen. Han gaf då Vallacken en annan ryttare, och fränden måste rida på sin gamla Snopp, fast han sedan, då Härkuller var borta, lurade sig till Vallacken igen. Man kan dömma, huru behjertad Härkuller var, när han, till att råka Pelle i Holmgård, som hade gjort åverkan på hans skog, red in på sena qvällen i de tjockaste Holmgårdskärren bland värsta hängfly och bottenlös gyttja, så att Grållen satt

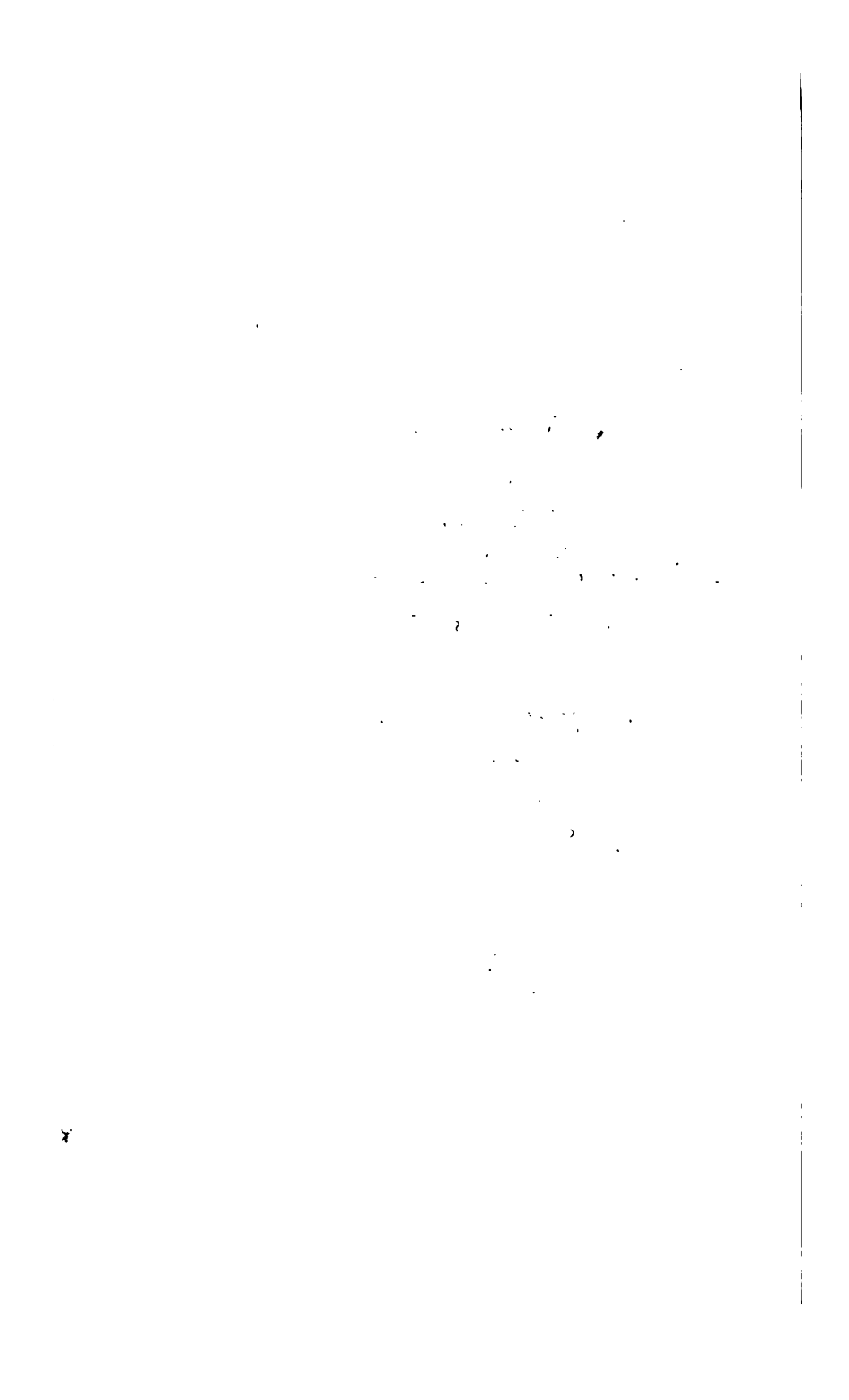
ofta i moraset under buken. Det är sant, att han en gång så när hade sjunkit ned öfver bringan; men ryttaren var käck och kampen hurtig, så att de kommo lyckligen på torra landet in i Portängen. Andra öden, andra farligheter: Härkuller måste bli der öfver hela natten i månskenet; ty han fastnade åter i den djupa qvicksand, som dolde sig i Portbäcken. Hans folk begynte grufva sig hemma och gråta öfver hans frånvaro: der var i gården bara förvirring och ömkan; men grannarne begynte skratta och roa sig åt Härkullers dristighet. „Der ha vi den ryttaren!” sade de, „vi visste väl det skulle ta en sådan ända.” Men saken var intet så alldeles klar: de miste några ohägnakreatur i ett och annat sänke på Svedjenäs egor, och i detsamma kom Härkuller som ett åkslag tillbaka, då ingen väntade honom. Han årnade då roa sig åt dem i sin börd, och känna efter dem, hvad de förmådde. Han gaf hästen sporrarna och drog med sig Holger på Ön i hitt-raste kölden på en egotvist upp i Stengrytet, der knappt något kreatur kunde gå, och tänkte han då syna ut den marken och lägga hållhagarna under gården; men en afton såg han Hilmer komma till sig i en klar sky med gladt ansigte, som bad honom nu hvila sig efter sin möda. „Ditt lopp är fullbordadt”, sade han, „och din ära odödlig; kom nu och smaka med mig de renare nöjen!” Detta vardt sagdt och gjordt, och Grällen miste sin herre. Stackars kreatur, han höll så af sin Härkuller, att när han först saknade honom, det är otroligt, så darrade han som ett asplöf.

Hemsk, utmattad och blodstänkt i så många risp, kom nu hästen hem, och det goda hjonelaget, i hvars händer han råkade, lagade om honom det bästa det kunde. Han fägnade sig väl först i krubban och gjorde språng, så att dagen syntes under fötterna; men han var temligen sadelbruten och borde nu intet alldeles brukas på samma vis som förr: kapsonen blef borttagen, och man satte honom för en vacker kärra, som kallas karriol. I det ståndet var han nu, då jag sist såg honom. Han har tagit sig mer, än man kan tro, och om jag känner Grällen rätt; så kan han väl ännu göra sina modiga språng; men . . . om jag med min enfaldighet i rid- och körsel-konsten får yttra mig öfver Grällens bästa och den nytta och heder han kan ge, så menar jag oförgripeligen det är väl, om han styres med förstånd och grannligheten under sele och redskap, som han väl intet alldeles känner eller är så van vid ännu; men som han genom viss god ordning lätteligen kan vänjas vid. Betslet bör vara allvarsamt, men dock så lindrigt, att det ej förderfvar munnen, och tömmarne i stadiga händer, att hästen förstår och vördar sin ledare. Inga barnsliga näfvar, som vilja köra på skräpp och i kapp, och intet rätta sig efter backarna. Det skrämmar hästen; och karriolen går intet mer på stora kungsvägen, men i krumslinger från det ena diket till det andra. Ingen skrämsel, intet stojande; intet viftande af snärtar och all slags bonad, hvaraf hästen blir yr! Kreaturet kunde få kollern och skena en gång, att kärran stannade bort ur vägen i det värsta moras. Det vore en jemmerlig tillställning, och bättre, att man aldrig hade

åkit! Nej, tömmen bör handteras af viss, trofast arm med uppmärksamhet och ordning, och intet nu den ena, nu den andra, som står bak på eller löper bredevid, rycka deruti, än till en sida, än till en annan, så att hästen intet vet hvad han skall lyda. Bevare oss den heliga enighet från kif om tömmarna af många små kitsliga kuskar! Det är värre, än allt annat ondt: då går åktyget sin gina snedgång på stump och lyckans barmhertighet öfver höjder och dälдер, medan de tömlystne ligga hvarannan i håret. Att bli hemma och sköta god hushållning är väl olika bättre, än ett äfventyrligt flackande, som sällan ger fulla lador och visthus; men det kunde så bära till, att här en gång stode lång och angelägen resa före, resa, som ej kunde undgås för hela gårdens välstånd: bäst att tänka på den i stillhet och sänja och intet förlora redskapen eller utmatta hästen i de onödiga kringel-äcker, som bara gå ut på, att den ena må visa den andra hvad karl han är. Jag vill väl intet tro, att så sker; men jag håller så af Grållen, att jag gerna talar om hvad honom likar. . . . Han bör ha sin riktiga och ordentliga ans; han bör ständigt öfvas och muntras, fastän han icke brukas på resa, så att ingen vårdslöshet gör honom vårdslös, och ingen vanskötsel vantrefven. Alldeles är han för god till att gå i skjuts, eller alltid stå tillreds för folk, som mena de sku så handtera honom som de vilja. Sitt goda och bekanta foder bör han ha af egen mark, som han är van vid, sitt goda hårdvallshö af Svedjenäs egor, som bäst kommer öfverens med hans natur och som nog räcker till, när

det i rättan tid inbergas och med förstånd utdelas. Då slipper man hemta pundtals det långväga fodret, som både tryter, när en svinkande egare behagar, och intet tjänar Grällen: han mår bättre af egen halm, än af det fetaste hö från främmande vall, uppfyllt med blommor och lök och all slags örtekraft. Af sådant blir han bara yr i hufvudet, bortskämd i smaken och ojemn i hull och trefnad: han står då bara och fnyser mot sitt eget, men vill gerna ur vägen, när han får väder af det andra. Skulle det likväl stundom vara oundgängligt i någon oförmodad brist, så bör det med förstånd blandas och omvexlas, att intet kreaturet vänjer sig alltid vid ett och detsamma . . . Här vore mycket att säga om hästen; men jag lemnar hans vårdare mer att tänka, än jag kan säga: husbondfolken, som åtminstone hvar tredje dag se efter honom, lära väl sjelfve finna hvad nödigt är, helst när de äro frie och obundne utomgård och emige sins emellan hemma. Född i en vrå på Svedjenäs kan jag intet annat, än taga del i allt hvad Grällen angår; men ärnar med denna Saga intet mer, än roa barnen för en spiseld om vinterqvällen, när de intet roligare eller nyttigare ha att göra.

Visdoms-Prof,
Eller
HERR
ARNGRIM BERSERKS
Förträffelige Tankar
Öfver
Et Fynd i Jorden
Intet långt från Stockholm.
Utgifne 1739.

Upläggarens Företal.

Jag utgifver detta Värk utan Auctorens samtycke: åtminstone har han så bedt mig säga; ty då ser det för honom hederligare ut. Han hade först tänkt sjelf göra Företalet och deruti bruka det vanliga kringsvepet, at han intet hade gifvit dessa Tankar i dagsljuset, sedan han dem blott för sin egen ro och nytta skul skrifvit, om han intet dertil af sina vänner blifvit öfvertalt; men sedermera har han betänkt sig, i fruktan at man intet skulle tro honom, och gifvit saken ofvanberörde färg. Han är nu härom okunnig. Han undrar huru hans Manuscript kommit i andras händer . . . Jag, som Upläggare, svarar honom, at verlden intet borde beröfvas et så härligt Värk. Dermed måste han nu, stackars man, låta sig nöja. Hvad Dedicationen angår, så vet han ännu intet, hvilket namn han skal ditsätta: än tänker han på det ena, än på det andra. Utkastet kan passa sig, menar han, för alla lika väl. Stor sak, huru sannfärdig tillämpningen är: det kommer intet derpå an, blott at Dedicationen lastar sin Mæcenat med beröm.

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

Högvalborne Herr * * *

Ert högtuplysta förstånd, nådige Herre, Er makalösa oveldighet, och Er oförlikneliga mildhet mot alla vetenskapers dyrkare förtjäna intet mindre, än at jag dem detta mitt arbete upoffrar. Jag förmodar väl, at den styrka, som regerar i dessa tankar, lærer försvara dem från alla illviljares anfall; men så vinna de dock så mycket större heder, om de få hvila sig i skuggan af en sådan gynnares beskydd. Som et folkeslag alt för snart är bortskämdt och förvilladt från sin gamla dygd, trohet och redelighet genom elacka efterdömen hos de höga, hvilka mest synas; så kan det ock aldrig på bättre sätt bli återhulpit, än genom förnåma vägbanare, när de glänsa i vishet, renhet och ädelhet. Bland sådana må jag billigt räkna Er, nådige Herre, som lik et himmelsbloss lysen för de dödliga genom Er fullkomlighet, Er opartiska rättrådighet, Ert hjältemod och tusende sällsynte dygder, så at jag förmodar, at detta

landets Invånare, när de täfla om efterföljden af Edra fotspår, lära återvinna sin forna heder. Orsaken til denna min förmodan är det myckna goda, som jag af Er, nådige Herre, åtnjutit: jag har deraf intet annat kunnat, än för Er hysa en hjertelig vördnad. I början, innan jag hade den äran, at känna Er, var jag, sanningen at säga, mycket litet mon om Er person, jag fann ingen ting märkvärdigt i Ert väsende, jag såg intet annat än vanliga och mycket allmänna egenskaper, så at fast ingen kunde beskylla Er för uppenbar dårskap och odugelighet, så räknade jag Er dock för en Herre bland andra Herrar, blott til at fylla antalet, artig nog i sällskap, fredlig i Er ämbets-stol, höflig mot vänner och bekanta etc. och dermed var det alt. Men sen jag til min lycka af Er begynte röna välgärning på välgärning, så blefvo mig ögonen öppnade: jag såg då hvad jag aldrig sedt förut. Uptag nu därför til en ödmjuk erkänsla denna frukten af mina dryga arbets-timar, och lät mig alltid vara innesluten i Er höga gunst. Jag framhårdar med outhärlig nit

Min nådige Herres och Befordrares

Dabam properanter
ex Museo meo d.
31 Martii 1739.

Ödmjukaste tjänare
ARNGRIM BERSERK.

Hic est aut nusquam quod quærimus.

Horat.

Til en ingång af detta förträffeliga Värk, som kostat mig så otrolig möda, at jag på sex mornar för tankar skul intet kommit ur min säng förr än klockan half 9, ber jag, at den benägne Läsaren behagar taga sitt förnuft fångit, det skadeliga kreaturet, som torde kan ske hindra mig i mitt vackra upsåt, och sätta en fullkomlig tro til alt, hvad jag säger. Det skulle skära mig in i hjertat, om han skulle tänka fritt, och än mer, om han skulle tala mot sådan lärdom, sådan öfvertygelse och sådana ljus som mina. Han kan vara nögd med min trovärdighet och besinna, at jag är en man, som har en oförliknelig insikt i alla mörka saker. Jag berömmar mig aldrig sjelf; dertil har jag alt för mycken ärbarhet och förstånd: men jag har väl dem, som görat i mitt ställe: jag skulle intet framföra många prof af sådana välförtjante loford, förr än den benägne Läsaren skulle slå sig för sitt bröst och säga:

O nimium felix, o terque quaterque beatus

Arngrimius Berserk!

Til exempel, den vidtberömde Herr Barbarides skref mig icke längesedan dessa orden til, som af Græskan äro försvenskade:

Du ljus af Karlevagn, du Borealska stjärna,
 Du lyser Nordens natt och glansen af din hjärna
 Är liksom is på bärg . . .

Herr Donnerwetter, en man, som skaffat sig en
 ofantelig myndighet med sina stolta ord, har under et
 glas vin gjort öfver mig denna Vers, hvilken han skickade mig, så snart han vaknade från sin middags-sömn:

Du grosser Phœbi Sohn, du Pallas-Held in Norden,
 Der Alten Zeiten Licht, der Neuen Zeiten Zier,
 Durch mich begrüsst dich nun in wenig Zeilen hier
 Der Pindus, der Parnass, der Aganippen-Orden. . . .

I et Ängelskt Bref från Grubstreet til Herr Partridge, en mycket Stats-klok Handtvärkare, ser jag denna meningen bland andra til min hjertans fagnad:

. . . Our dear Arngrim Berserk, the mirror & flower of Helicon, is at present indeniably in the highest degree of erudition. . . .

Och Herr D' åla Mode, som jag väl må kalla den hurtigaste af alla mina vänner, har i en Poëme låtit denna Versen inflyta, hvarmed han ingen annan kan ha ment än mig:

Et Toi, sublime Esprit, qui de l'antiquité
 Sait tirer les rideaux, Ta grande renommée
 Va braver les geants. . . .

Jag måste oförgripeligen bekänna, at jag, förutan de brukelige Europæiske Språken, äger Græskan och

Latinen som mitt modersmål, och kan således, utan skryt, intet annat vara än lärd: jag förstår Hebræiska, Persiska, Arabiska, Syriska, Coptiska, Indiska, Sclavoniska och ända til Hottentotiska och Calicutiska, så at, om jag varit tilstäds i den Babyloniska förbistringen, så hade jag för mitt goda hjerta skul säkert blifvit hos och söndersliten, som en allmän tolk och mellanlöpare . . . Men med allt detta vil jag intet skryta. Den milda naturen har begåfvat mig med detta pundet; det är intet mitt eget: jag är likväl en svag människa: jag är ingen Ängel; derföre säger jag alltid til baksynt folk, som berömmar mig, och til hugprydeliga Manna-ämnen, som komma i sin ödmjuka välmening och vilja pryda sina vackra arbeten med mitt namn på andra bladet, den bekanta Versen:

Parcite, Pierides, nobis adscribere laudes:

Laus virtutis opus, nos mala multa premunt.

Det är efter min öfversättning, som jag förmodar är öfvermåttan god:

Pass man på, I Lärdoms-Fäntor,

At af Låford ge mig del:

Låford äro Dygdens räntor,

Och jag har dock många fel.

Jag hade väl tänkt låta sätta min bild näst efter titel-bladet af detta lärda Värk; men som jag tviflat om Koppar-stiekningen så väl kunde göras här inrikes som utrikes, så har jag det intet vågat, medan jag ingen ting så ogärna skulle se, som om mitt ansikte

deruti på något sätt vanstältes. Efterveriden lär väl ändå kunna föreställa sig, huru jag sedt ut, när hon läser mina skrifter. Åtminstone kan jag inbilla mig både ögon och näsor af Xenophon, Plato, Aristoteles, Seneca och alla sådana ålderdomens ljus; fast jag dem aldrig sedt: den, tycks mig, skulle ha en liten hjärna, som intet kunde se i sin inbillning, at Oden varit blek, haft skarpa ögon, krokug näsa och grått skägg, at Starkotter hin gamle haft långt och magert ansikte, svart hår, kort skägg och reslig växt, att Olof Skottkonung varit liten och gulhårad, och at Drottning Margreta haft alla de tecken i ögon och ansikte, som betyda kärlek och äregirighet: . . .

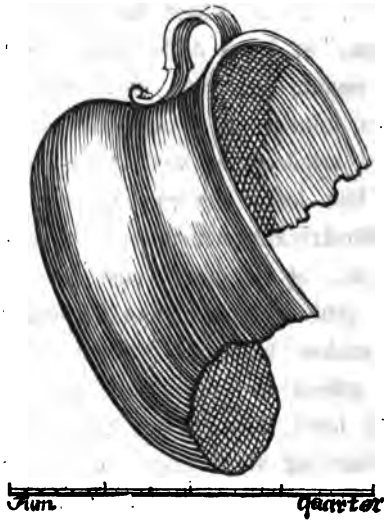
. Här fattas något .
 . artigt, som jag .
 . hade ärnat införa; .
 . men jag har glömt .
 . det så skändeligen, .
 . hvilket högeligen .
 . förtryter mig. .

. . . En påminnelse vil jag ge den gunstige Läsaren, förr än han vidare går in i detta härliga Värk. När han finner häruti något mörkt och otydeligt, så behagar han alltid tro, at derunder är någon stor och högviktig sak förborgad, en pärla i skalet, som jag intet velat lägga så öpen, och som bara jag och mine vänner, denna tidens tecknetydare, begripa: för det folket är intet godt at dra strå: de se en man i pannan

hvad han memor i hjertat, och få de några ord på et papper, när de luta sina hufvuden tilsammans öfver et smalt bord, så veta de, hvad hvar bokstaf betyder. En härlig konst den Character-konsten och den Hieroglyphiska visheten! Ægyptierne voro de första, som rögte denna hemligheten och som inviklade och upletade hela vetenskaper i några strek: derifrån har konsten sedermera utspridt sig til några af våra Caffé-Hus, våra hemliga Tobaks-Cabinetter och våra samqvämsdomare: dessa stora begrep kunna med säkerhet döma, innan de ha ransakat; ty de se strax, hvad et anseende, en liknelse, en möjlighet vil säga, och de förstå halfqvädna visor . . . Eljest kan jag berätta den benägna Läsaren, at jag i detta Värk brukar all försiktighet: här regerar en djup eftertanka, som väl kan synas, i den minsta rad, och min varsamhet utsliter vid hela detta arbete intet mer än en enda penna, så lindrigt och löst löper hon på papperet; ty jag är så rädd för de förskräckeliga Critiquer, hvarpå denna tiden är så fruktbar, at jag ryser, när jag tänker derpå: det är likväl grufveligt, när man besinnar, huru all en stackars människas ära, för hvilken hon sig så länge mödat, kan genom en liten lapp, som löper i tysthet från hand til hand, i evärdeliga tider kullkastas . . . Nej, bättre har jag aktat mig: jag känner styrkan af sådana dvärgar: jag har intet lämnat dem minsta hugg på min välgrundade heder i dessa förträffeliga tankar.

Nu, at komma närmare in i saken, så är detta Fynd gjordt för några år sedan intet långt härifrån, vid en mycket bekant gård: det är af Koppar och til

anseende sådant som denna Ritaing utvisar. NB. Den vise Fornjoter säger väl, at detta Fynd skal ha varit vissa tider i dagsljuset och åter vissa tider förborgadt: at det under vissa Regementen skal ha varit begrafvit; men dess emellan i bruk: att det i några år varit gömdt på första hundralet, sen på det sjunde, sen på det nionde, sen några gånger borta, och framme på det fjortonde och i början af det femtonde, sen i början af det sextonde, sen från 80-talet til 1719 . . .; men jag lämnar alt sådant och håller mig endast vid sagan om dess uppfinnande och sen vi dess uttydning.

. . . Det hände sig en gång vid ofvanbemälte gård, at en liten menlös Flicka gick ut en afton, at söka efter et bortkommit lam: rätt som hon gick i

skogen, fick hon se et stycke ifrån sig liksom en lampas brinna; men ju närmare hon kom dit, ju mer försvann elden, och när hon kom fram på stället, så såg hon ingen ting. Sedan hon strax derpå funnit sitt lam, kom hon hem til sin matmor och berättade hvad hon sedt. Å, sade gumman, det är intet nytt: det se vi hvar afton vissa årstider: det är en drake, som ligger på en skatt: min man har aldrig velat tro mig: nu skal han få se det sjelf . . ., brinner det än . . . ? — Ja. — Kom, min gubbe, så skal du få se draken . . . Lappri, sade gubben, det är liksom mycket en drake som jag . . . Men hvad hände? Samma afton sjuknade gubben och dog . . . Huru kunde jag väl utvidga mina mogna tankar öfver et sådant jättecken och beskrifva drakars art, som i gamla tider gifvit så mycken upmärksamhet här i Norden: huru de angripit stora skepp, huru de uppslukat lefvande människor, huru de legat omkring Jungfru-burar och vaktat Fröknar, huru de blifvit dräpne af tappra kämpar, som Sigurd Fofnisbana, Ragnar Ledbrok &c. jag kunde ock kan ske bevisa, att gubben til äfventyrs fådt sin banesot af denna drake; men jag vil åter komma til gumman igen, som nu var änka. Hon sörgde sin man af alt hjerta och var dessutan i et sådant tilstånd, som behöfde hjelp. En dag sade hon til sin trogne dräng Pelle: hör, min Son, gack ut i morgon i lysningen dit som du vet, at draken syns om qvällarne, och gräf i jorden tils du finner något: det slår mig aldrig felt, at der ju ligger en skatt förborgad; men . . . tyst som muren . . . tala aldrig et ord: nämner du en anda, så är hela värdet skändt: jag

har varit der fyra mernar, jag och dotter min, på fastande maga i min salig mans tid, men fäfangt: vi ha intet kommit oss ihog: det har varit som förtrolladt för oss, at vi intet kunnat tåga : . . . Pelle gick åstad efter befallning och rörde icke en gång läpparna, utan med en tobaks-pipa: han grof der han tyckte likast var, och hade knapt hindt halfannan aln i jorden förr, än han råkade på denna ålderdomens klenod. Jo, visste jag icke det, sade Pelle; men då hölt han redan i detta kostbara Fynd med två finger, at det intet kunde försvinna, fast än han talade; men imedertid påstår änkan, at han hade fädt mycket mer, om han intet sagt de orden. Fyndet blef brakt til gården och kastadt i en vrå, som en ting af ringa värde: ju dyrare saker, ju mer trampas de under fötterna af oförståndigt folk; men som ödet alltid har omvårdnad om de ting, som människor intet förstå sig på; så blef ock jag i detta mål brukad som et synnerligt verktyg til så många tusende dödeligas uplysning: jag kom til all lycka resandes och fick se denna klenoden ofvanpå et skåp: jag frågade, hvarifrån man fädt honom: man sade mig, huru alt var tillgängit och at man ansåg denna saken för en gammal sönnerbruten Koppar-kittel; vid det ordet kunde jag intet annat än le och förundra mig öfver människors förblindelser: huru svaga kreatur, när de intet uplysnas! tänk, om en och annan intet vore understundom, som gäfvade det allmänna vissa begrep och inbillningar om sakerna, huru här då skulle gå til? Man skulle famla efter sanningen i et dunkelt sken af det naturliga ljuset, som så skräckeligen är förmörkadt: man skulle tro

sina ögon, som likväl så mycket bedraga sig, och mena, at det man hade i händerna, vore verkligen sådant som det syns.

. Här har Auctoren

. skrifvit så illa, at

. Upläggaren intet kan

. läsat: skada, at de

. Lärda sku ha det felet.

Jag fick denna dyrbara skatten af änkan så godt som för intet; ty hon hade, stackare, intet större förstånd, än at hon höll honom för en lemning af en Koppar-kittel. Hon var at ursäktat. En enfaldig qvinna har intet lärt at anse sakerna annerledes, än de skönjas för ögonen; men at gamla mogna begrep af mankønet falla i samma svaghet och försvara samma mening, det kan jag intet förlåta: jag tilstår, at en rättmätig galla sprider sig ut i alla mina lemningar vid åhörandet af detta folkets skäl, och det är denna min ifver, som det allmänna nu har at tacka för dessa förträffliga tankar. Vi ha en och annan fornälskare och lärd ibland oss, som intet dristar sig säga ett ord mer, än han tror sig vara aldeles säker om; men sådana beklagar jag af alt hjerta: de vilja vara så visse, så öfvertygade, innan de tro en ting, och de vilja ha så grundade bevis til hvar endaste mening, at de förr aldeles tåga som stöckar, än de töras påstå något, som syna tvifvelaktigt för det allmännas ögon. Ack, svaga och trånga hjärnar! de äro intet födde til lyckeliga gissningar . . . ,

nej, tacka vil jag mig: jag uppfyller med mitt genomträngande vett och omdöme allt, hvad som fattas i säkerhet och bevis, och den, som då säger mig emot, den håller jag af hjertans grund för en stympare, en usling, en skamfläck för hela sin släkt. Jag vil ingen påtvinga min mening: det lär väl den gunstige Läsaren finna; men jag ber honom allenast ha den godheten för mig och tro, at den är en bedragare och långt från ärligheten, som intet menar som jag . . ., jag har et så redeligt hjerta för det allmänna, jag är så nitisk för dess bästa och bär sådan kärlek för dess urgamla heder, at ingen deruti kan öfvergå mig: huru är det då möjligt, at den kan mena Land och Rike väl, eller, kort sagt, vara ärlig, som intet gör et med mig i alla mina tankar? Omöjliga saker! Til exempel:

Alcestes tror fullt och fast, at detta Fyndet är en liten Koppar-kittel: hans skäl är, att det ser just så ut som en Koppar-kittel, at en blind kan känna derpå, at det så är, och at det intet kan vara annat, medan en så tilvärkad ting aldrig annars varit brukelig . . .; men hans skäl voro lätt kullkastade, om jag ville göra mig möda Tekugt bevis! det är en Koppar-kittel för det, at det är en Koppar-kittel . . ., så skal jag då just tro mina ögon och händer? Skal jag intet snarare tro en nplyst mening, en hurtig vilja och de ljus, jag uptänder mig i forna häfder och nya rön . . . Men låt oss gå närmare på kärnan: man känner väl Alcestes: man vet väl, hvem han omgås med och hvem han håller sig till; noscitur ex sociis: sällskapet röjer honom; han är intet så ren i närvarande omständig-

heter . . . ; dessutan vet man väl, at han har varit fördjupad i gäld och skuld . . . : man är ock intet okunnig om det talet, som gådt öfver hela staden om honom och Lysandra . . . , med få ord: jag rår den beskedelige Läsaren, til at intet omgås med en så svart karl som Alcestes.

Philarethus påstår med samma skäl som Alcestes, at detta är et käril af Koppar: af Koppar nekar jag intet, at det är; men at det varit et käril, nekar jag i högsta måtto. Huru skulle en förnuftig människa kunna tro, at en drake, et så dyrlegt och ovanligt djur, skulle ligga och bevara en ting af så ringa värde som et Koppar-käril . . . ? Dessutan, när jag, som har sådan insikt i sakerna, är af en hel annan tanka, så kan Philarethus intet annat vara än en ljugare . . . Himmelen vet, med hvad rätt han för en tid sen vann sin Process . . . ; han gör sig skräckelig högnödig hos höga vederbörande, och man vet, at hans hustru är full af sqvaller. Men ingen ting förtryter mig så högt, som att Phocion försvarar samma mening.

Phocion har varit berömd för mycket förstånd och ärlighet: men nu tillstår jag, at jag förlorat för honom all vänskap och tycke. Så ombytelige äro människor: man vet rätt nu intet, hvem man skall lita på: den man aldramäst tror vara ärlig och beskedelig, den kan snarast kasta om, som Phocion nu gjort i detta mål. Inbillad dygd! aldrig skal jag nu mer tro den, som syns så ren. Jag kan nu intet se Phocion utan rysning och förakt, och jag ger honom alltid en liten mine öfver axeln, när jag går honom förbi.

Den benägne Läsaren lär nu således, med en billig leda för detta folkets meningar, vänta på mitt omdöme om detta Fynd: jag lär knapt behöfva sätta tre bokstäfver på papperet förr, än han ser, hvad det är: det är så handgripeligt, at den dumaste knekt derom skulle kunna öfvertygas . . . , det är . . . ; men jag ber än en gång den gunstige Läsaren, at han behagar vara af min mening . . . , det är en Hjälm. Sådana Hjälmars buro våre gamle Förfäder på hufvuden i fält och bardelekar. Detta kan intet annat vara, än en Hjälm, det syns väl på den ena sidans öfning, der ansiktet sutit, och af ringen, som sitter i nacken, kan man se huru vigt de forna kämpar upknutit sina hår.

Ack, jag vet intet, hvad glänsande höghet jag häldre hade velat haft, än at göra en så lyckelig uttydning! den beskedelige Läsaren lär väl häraf finna min styrka i dylika saker . . . , jag kommer intet ut med allt på en gång. Jag har åtskilliga härliga Värk under händer, som redan sucka efter prässen och dagljuset. Til exempel:

Tänkar öfver de gamlas arm-smiden, ringar och hvarjehanda dyrgripar, in Folio; med mycket lärda Armärkningar, långt flera, än sjelfva Texten: deruti beviser jag, at de gamle sålde bort sina arm-

ringar och köpte sig kläder och föda, när de ingen ting vunnit på sina härfärder.

Afundens Historia på 700 år tillbaka, i 12 Tomer.. Et Värk, som kostat mig otroligt arbete, besynnerligen i de sidsta Tomerna.

Förslag på en outöselig Skattkammare i vårt kära Fädernesland: hämtadt dels ur ålderdomens, dels ur denna nya tidens inrättningar. Denna Boken blir hel liten.

Berättelse om St. Ramborgs Järtecken, som förtjänar at läsas. Deruti ser man undervärk, huru blinde fäddt sin syn, döfve sin hörsel och dumt folk förstånd i de angelägnaste sysslor på några veckor.

Det Florerande Sverige från 1420 til 1520.

Starkotter Aludrängs Saga, som jag på det vänligaste anförtror i vår kära efterverlds händer. Hon innehåller konsten til at vara vid godt mod, fast än man är fattig och sliter ondt.

Sagobrott om Styrbjörn den Starka, som jag uttolkat ur Villrunor, hvilka ingen kan läsa mer än jag och den lärde Reductionius...: han är nu död och jag är den enda...; men det vore för vidlöftigt, at upräkna dem alla; alt nog, at jag berättar, af hvad art de äro. Jag tackar redan alla mina kära Landsmän från den högsta til den lägsta, för den godheten, de behaga visa dessa mina Värk, när det en gång kommer så vida, at de få läsa dem... Dock, jag måste åter vända til mitt Fynd igen: det starkaste skäl, man har emot denna Hjälmen, är dess storlek: man säger, at en

människa, som burit en sådan hufvud-bona, skal åtminstone ha varit 7 alnar lång; men jag ber mina motståndare besinna, at det folk, som nu lefver, skulle synas som små dvärgar emot våra gamla Förfäder, om de skulle stiga up. Här i Norlanden ha tilförene bodt Resar och somt Half-Resar, säger Hervara-Saga p. I. men de små bytingarne i den tiden räknade för en särdeles lycka, at bli Jättarnas svär-föräldrar: Jättarne gifte och til dem sina döttrar, så at allahanda folk blandades tillsammans: deraf äro vi blefne så små... I de äldsta tider voro Jättar intet sällsynte: de voro en tid så många, at jorden syntes dem för liten: de ville högre up, som min favorit Ovidius Naso säger:

Affectasse ferunt regnum coeleste gigantes:

Himlen sägs vara stormad utaf förskräcklige Jättar.

At desse Nasoniske Jättar ha bodd här i Norden, ärnar jag i et särskilt Värk bevisa. Betraktom allenast, jag ber, at Kung Sigurd af Hunaland var så hög, at när han gick i en blommande råg-åker, så räckte icke et ax up til doppskon af hans värja: derom intyga våra Sagoflocker, och af Götriks Saga finne vi storleken af den faselige Grimer, hvilken kung Rolf Götrikson slog ihjäl med svärdet Risanöt... Är det då underligt, at denna vår Hjälms är så stor?...

- . Här felas något, som .
- . jag af min vanliga .
- . försiktighet intet törs .
- . införa. .

Huru Hjälmur brukades af våra fäder vid alla tillfällen både fredeliga och ofredeliga: Brynhilder Baga, Tuur Bondes hustru, satt i brudebänk med hjälm och brynja, säger Herauds Saga, och när kämpar viste sin stolthet, så voro de hjälm-prydda, som läses i Rim-Krönikan p. 62.

Thera *hjälmur* glimade ok thera svärd:

Jak tror the foro i Ryssa färd.

Men hvem det nu varit af de gamla kämpar, som denna Hjälmur tilhört, det kan intet säjas utan en ovanlig förfarenhet i ålderdomens mörker. Hvar och en utom mig skulle här stadna i tvifvelsmål. Här pröfvas nu, hvar till min vetenskap duger . . . , jag trotsar alla Saxoner, Hvitfeldtar, Buræer, Vormier och Peringschöldar i hela verlden, at upptäcka en sådan sak med sådan öfvertygelse som jag. . . .

I Upsala regerade en Konung vid pass år 500, som hette Adil Ottarson, en stor stamfader för Ynglingar, Hårfagar och alla de yppersta Släkter i Norden. Han hade den olyckan, at han intet var sadelfast, utan tumlade af en yr häst och fick deraf sin banesot. Hans Drottning hette Yrsa, en utvald skönhet: hennes föräldrar voro Kung Helge Halfdansson af Ledrom i Danmark, och Aloh Rolf Karlssons Dotter i Halland. Bäst de bygde sit hjonelag ihop, blef hon bortröfvad af något Troll eller Jätte, som den tiden alltid antastade vackra fruentimmer. Jag vil henne för ingen ting på sin döda mull beskylla; men hemma hos sin Fader fick hon en Son, som kallades Rolf Krake, en Prins af stora na-

turs-gåfvor: han påstod, at han ägde rätt til Upsala-Rike, och ville det återtaga med väpnad hand; men i det stället sådde han guld på Fyrisvall, som Sagan säger, det är, at han mot Upsala-Kungen miste många raska kämpar, som på val-platsen lemnade gyllene hjälmar, armringar, ännespän och rika härkläder, hvilka sedan pläckvis upfunnos i jorden, och ha sedermera efter omständigheterna blifvit annorstäds nedgrafne.... bland dessa Rolf Krakes kämpar var nu den, som burit denna Hjälmén.... Mången lærer väl härvid drista sig säga, at jag pratar i vådret och utan visshet; men jag svarar, at den sådant talar emot mig, han visar mycket litet förstånd och liten ärlighet mot sitt Fäderneslands heder.... deremot är jag så billig, at jag hedrar den, hvem han vara må, utan anseende til personen, som håller med mig. Mephostophyles, en gemen person, säger man, i förnåma vilkor, en man, som ofta låtit köpa sig, som rättar sitt samvete efter väderleken etc. är likväl så läraktig och välvillig, at han gillar min mening och äfven förfäktar henne; derföre kan jag intet annat, än älska och ära honom.... Lyckelig den, som så kan återvinna sitt förlorade rykte! Jag ärnar nu skrifva en stolt Panegyricus öfver Herr Mephostophyles och förlikna honom, til hans evärdeliga heder, med et par stora Gudar och en hel hop af de smärre...; men jag går för långt ifrån mitt ämne: den gunstige Läsaren behagade ursäktas, at jag stundom leder honom i det ena rummet af min mogenhet, stundom i det andra: han skulle eljest intet kunna få se dem alla, hvilket skulle bedröfva mig.... Kämpen, som bar denna

märkvärdiga Hjalmen, hette Bo den Digre; han var Visäte Jarls Son af Bornholm och en Dotterson af Kung Haloge på Halogaland, som var af Jätte-släkt: han hade ock stort at påbrå, i anseende til sin Fru Mormoder; ty hon var en Dotter af Grim i Grimsgård, Kung Alf den gamlas Svåger i Bohus-Län, då förtiden Alfhem, en Herre af faslig storlek... Hvem kan nu säja emot sådana sanningar? Ack, huru väl det vore för det allmänna bästa och folkets sammanlefnad, om lyckeliga gissningar kommo ibland oss mer i bruk, om man intet vore så rädd för at döma på en half liknelse, innan man just så noga har ransakat, och om man alltid ville tro en myndig man på dess minsta tycke, utan skärskådande..., då tror jag Landet skulle må väl.

Gamla Rim-Krönikan har väl sin enfaldiga mening p. 18. och säger GUD hafva så skapat Svea-Rike:

At ville Svenske hvarannan tro vara,
 The torffte för utländskom aldrig fara,
 Ok at them thermed nögde,
 Som GUD them tilfögde,
 Ok bevisa hvarandrom tro ok ähra,
 Åh, huru sälle måtte the vara:
 Jak hafver i mange böcker lett
 Ok ofta sjelf med ögon sedt,
 Tha finder jak bade förr ok nu
Afrund och *giri*, badan tu,
 Hafva Sverige fördärfvat sva margalund
 Ok qvällja thet än alla stund.

Men jag går djupare in i saken och påstår, at Riket skulle komma til sitt högsta öde, om man bara aldeles ville bortlägga den onödiga eftertankan i all ting, och hålla det skadeliga förnuftet i tvång och dvala, hvarom jag redan påmint i början af detta förträffeliga Värk. Jag sluter med det bekanta ordspråket:

Mundus vult decipi,

Ergo decipiatur.

Efter falska ljus behagas,

Låt då världen fritt bedragas.

Beskrifning

Om en

R u n - S t e n

Vid Drottningholm, som kan tjäna til uplysning i
Lovöiska Historien.

På.

Den. Dyre.

F R E D R I K S.

Dag.

Den. 18. Julii. a. 1751.

År. Inför.

Hans. Kongl. Maj:ts.

Min. Allernådigste. Herres.

ADOLF. FREDRIKS.

Sveriges. Göthes.

och. Vendes. etc.

Konungs.

Fötter.

Detta. Historiska. Arbete. I. Under-
dånighet. Nedlagdt.

Af.

OLAVO. BJÖRNERO.

Antiquario. Lovöensi.

Företal.

Den tid, då världen än var klen,
Upreste hon en vyrdig Sten,
Den ännu vackra runor pryda.
Jag såg den nyss: Et GUDA-PAR,
Hvaraf vår tid all Sällhet har,
Befalte mig dess skrift uttyda:
Jag känner Oden och hans fru,
De gamla kämpespjut och glafvar,
Jag vördar dem i deras grafvar;
Men, Gudi lof, jag lefver nu!

Dock bör jag ej underlåta at lyda så Nådig befallning, och lämna om detta uråldriga Minnesmärke all möjelig efter rättelse.

Den runsten jag nu ärnar beskrifva är 4 alnar hög och vid 6 til 7 qvarter bred. Han står vid Ladugården på Drottningholm, och har nästan detta anseende:

Runorne, sedan man öfversatt dem på vårt nu brukeliga språk, äro af detta innehåll:

**Igelbjörn. och. Vibjörn. och. Hugbjörn.
reste. stenen. åt. Guba. sin. Fader . . .
onr.**

För en ordning skull menar jag vara tjänligt, at dela denna förklaring i tvänne Flockar:

Den förra *Critisk*:

Den andra *Historisk*.

I den förra lyser en djupsinnig Academisk Lärdom, tjänlig at upodla unga ämnen til Purpur och Harnesk, til Kyrka och Hushållning.

I den senare fins mycken styrka för de bärgfasta Hufvuden, som icke låta förleda sig til minsta ändring i vår Historia, af fruktan, at det torde rubba våra Förfäders urgamla heder.

Första Flock,

Eller

Den Critiska.

Igelbjörn: et människo-namn af villdjur: den faselige *Igel*-kotten och den grymma *Björnen*, som skal äga tolf manna-styrka med förstånd som en Tolfman. *Björn* kallas den, som är faseligen stark, tjock och fet, jämväl den, som ej frågar efter snygghet i kläder eller seder. *Köks-Björn* vil säga så mycket som en Köks-Piga i sin ämbetes ifver. Men så är ock *Björn* en vacker Stjern-ställning på Himmelen: *Ursa Major*, *Ursa Minor*. (vid. Glob. Cœlest. in Biblioth. Reg. Drottningholm). När man nu lägger *Igel* och *Björn* tillsammans, finner man handgripeligen, at *Igel*, et djur med hvassa spjut och taggar, betydte en tropp fotfolk med pikar, liksom de Romares Sköld-padda (*Testudo*) var en tropp med sköldarna öfver hufvuden, och at *Igelbjörn* således var en General af Infanteriet, samt äfven en Prins; ty *Björn* har ofta i Sverige varit et Konunga-namn. (vid. Björners Kämpe-Dater etc.)

Och: et Monosyllabum, at sammanbinda och åtskilja orden: det sammanbinder, til exempel, när en Man säger til sin Hustru: du *och* jag: det åtskiljer orden, at göra dem klara, til exempel, Far *och* Mor; eljest skulle det heta Farmor, hvilket voro en beklagelig olikhet i meningen.

Vibjörn: sammansatt af *Vi* (Lat. *Nos*, Gall. *Nous*, Germ. *Wir* etc.) och *Björn*, et namn, så at denne kallat sig *Vi-Björn*, liksom *Vi* Gustaf, *Vi* Carl med GUDS Nåde, och syns derföre klarligen, at han varit en Konung.

Hugbjörn: en *huggande Björn*, liksom *Huggsvärd*, *Hugg-järn* etc. At *hugga* sig igenom, var et brukeligt ord bland Konung CARL den XII:tes Drabanter. Deraf sluter jag med säkerhet, at Prins *Hugbjörn* varit Capitain-Lieutenant för Drabanterne. När nu Konung *Vibjörn* gådt i fält, har hans Broder *Hugbjörn* tagat förut med Lifvakt, eller ock anført hela Rytteriet, liksom Prins *Igelbjörn* hela Fotfolket. Då man rätt förstår gamla Handlingar, huru kan man då icke upplysa verlden med oskattbara kunskaper?

Reste Stenen: det är, de up-reste detta äro-minne, at det ej låg på sned, som det nu gör eller framdeles mer ärnar göra, så framt ej en Nädig Hand behagar låta ställa det åter på fötter. Af *Resa*, uphöja, kommer det ordet *Rese*, Jätte, et slags faseligen stort folk och bärgboar, som fordom mycket uppehållit sig här i Nordlanden. Sådane hafva funnits til 15 alnars längd, som många våre vittre Häfde teknare intyga. De hafva ätit en sju års gammal Oxe i målet, och deras

grötfat hafva varit som våre största Slupar: när de snar-
kat i sin sömn, har folket i bygden deromkring trodt,
at åskan gådt: förmodeligen finnes ännu många sådane
i våre berg. Jag kan ej annat, än le, då jag hörer
visse djerfve Nylåringar tvifla, om en sådan Nation nån-
sin varit til. Det skulle ej kosta mig många pennedrag,
at aldeles krossa sådane Ignoranter och skadeliga fritän-
kare. Eljest är *Resa* det samma, som fara från en ort
til en annan: til exempel; Det kostar på en gång, at
Resa från Drottningholm.

Stenen: det är, at detta stycke var väckeligen
en sten den tiden det uthöggs, långt för syndaflo-
den, och icke någon annan materia, som sedan blifvit sten.
Det som vid skapelsen var sten, det är sten ännu, och
undergår aldrig förändring: det, som då var träd, är
det ännu: det, som då var lera, är det ännu, likaså
är det med jord och vatten: de nya satser om Petrifi-
cationer, Corruptioner, Circulationer, växters, vattens
och jords ändringar kunna just förarga en god Christen
och förmörka vår gamla, klara och ärofulla Historia. El-
jest är *Sten* et människo-namn, hvaraf Grekerne tagit
Petrus, så at Sanct Pehr bör väckeligen heta Sanct *Sten*.

Ät: är nästan detsamma som *til*: *ät* mig, säger
man, då man åstundar något godt: bland många förvir-
rade säger man, den ena vil *ät* höger, den andra *ät*
vänster. Detta ord måste noga skiljas från et annat *ät*,
som in infinitivo kallas *äta*, Lat. *edere*, *manducare*:
jag *ät*, tu *ät*, han *ät* etc. han *ät* up i fjor det han
skulle lefvat på i år.

Guba eller **Kuba**: Här är en olika läsning af de Lärde, emedan Runan G. och K. skrivas lika. Jag skulle väl vara hågad, at förklara mig för det senare, emedan det tycks betyda en *Mara*, et Spöke, en Trollanda, som öfverfaller många goda Själar i deras söta sömn, hålst när de vändt sina skor införe, då de lagt sig, och vil aldeles qväfva dem, flätandes en lock i deras hår, som kallas *Mar*-tof: denne kan aldrig upvicklas, om icke en Torsdagsmorgon, vid Solens upgång på en korsväg, ej långt från en kyrkogård. Af detta *Kuba* hafva de Romare fådt det ordet Incubus eller *Mara*; ty man måtte veta, alla folkeslag fådt sina språk af Göthiskan, som Noach och hans Söner talat. Således kunde desse Herrar Björnar hafva uprest stenen åt *Mara*, som varit *deras Fader Onder*, det är som qväft deras Fader, sedan han lefvat öfver tu eller trehundra år; icke af glädje öfver et rikt arf, ty sådant kan man ej förmoda af slika Hjältar, utan af bitterhet mot *Mara*, at göra hennes grymhet odödelig och varna andra fromma personer, at de rätt sätta sina skor eller tofflor från sig, då de gå til sängs. Men med alt detta nödgas jag gå til förre meningen och läsa det för *Guba*, som betyder *Gubbe*, hvilket ej allena varit et namn liksom *Fader*, *Broder*, *Son*, etc. utan et tecken at han var äldre, än Sönerne. Ingen ting är då naturligare, än at barnen til *Gubbens* åminnelse upreste en sten.

Sin: Lat. *suus*, *sua*, *suum*. Et Adjectivum, som aldrig kan stå allena, och betyda något: til exempel: En Fröken bannade *sin*. Då vet man ju icke hvad? men om man lägger dertill *sin* Bror eller vän, då är

saken tydelig. Stundom kan dock *sin* stå allena, när man gissar meningen: til exempel: Hvar tar *sin*, så tar jag min.

Fader: Lat. *Pater*, Gall. *Père*, Germ. *Vater*. Et ord, som brukas i anseende til något Barn; ty eljest är ingen *Fader*: Det är icke görligt, om icke en Påfve, en Årke-Biskop eller annan Prelat: til exempel, Heligste *Fader*, Högvördigste *Fader* etc. etc. En beskedlig Capellan lyfter på sin Calott hvar gång han hörer nämnas Högvördige *Fadren*. Ingen kan undra på sådant, utan de, som äro Pusiones & Idiotæ in Historia Ecclesiastica aut puri Atheistæ, för hvilka man bör slå tusende kors för sig: de äro icke värda, at jag dem förlägger.

Det följande ordet **Onr** eller **Ondr** är från de andre något åtskildt med et strek och dertil oläseligt, så at man ej med godt samvete kan tillägga *Gubben*, at hafva varit *onder*. Nil nisi bene de mortuis loquendum; det är: Man bör om de döda ej annat tala, än godt. Han kunde haft sina fel stackars Herre, han som andra, besynnerligen, om han i ålderdomen fäddt en sup förmycket; men at utropa honom för *Onder* på sin grafsten, det skulle icke den hårdaste Frökens hjerta kunna tåla efter den olyckeligaste älskare, fast än hon själf varit orsaken til hans död: mycket mindre tre Söner efter sin Herrfader. Likare är, at Rune-ristaren hetat *Onr* eller *Onar*. Eller ock kan hända man borde läsa *Hondr*, *hund* eller *hundar*, emedan två *hundar* på stenen finnas uthuggne, och således, at Sönerne upsatt stenen åt Gubbens, sin Faders *Hundar*, som utan tvif-

vel varit oförliknelige, så at ingen varg lär i deras tid dristat sig på Lovö-landet. Hvarföre skulle icke desse hundar i gamla dagar så väl kunnat förtjäna en stod, som en Kung Östen *Hlråda* i Norige satt en Racka til at regera öfver et helt Härad? (vid. Sturlesons Heims-Kringla etc.) Dock, vare med alt detta, huru det vil, så kan dock ingen neka *Gubben*, at hafva varit en väldig Jägare, efter hundarne tagit plats i Hans ärominne.

Andra Flock,

Eller

Den Historiska.

Förberedelse.

Sedan vi nu i detta lärda Värk funnit Stenens innehåll och namnens uttydning, återstår oss, at med lika visshet meddela verlden de Personers Historia, som deruti nämnas. Många uplyste hjärnar i vårt kära Fädernesland tycka sig hafva gjordt ganska mycket, då de begynt Svea-Rikes Historia två tusende två hundra år för Christi Födelse, som är hela 150 år efter Syndaflo den (vid. Göransson's Sv. och Göt. Hist. etc.); men jag hoppas kunna visa dem något starkare i samma smak och genom detta Lovö-Monument nämna Konungar, som regerat i Sverige före Syndaflo den. Slutsatsen är ovedersäjelig. At *Vibjörn* varit Konung, kan ingen

tvifla; ty hvem skrifver sig *Vi* in Singulari, utan Konungar? Nu fins ingen Björn bland Sveriges Drottare efter Floden, hvars tvänne Bröder hetat Björn; ty är klart, at han måtte regerat före Floden. Än et skäl: Hans Fader kallades rätt och slätt *Gubbe*, det aldrig någon sådan hög Person händt altsedan människo-släktet dränktes: *ergo*, lefde han förut. Han var ovedersäjeligen en väldig Jägare liksom Nimrod, åtminstone en Öfver-Drott, emedan han regerat på Lov-ön, et gammalt Konunga-säte. Vidare: Stenen ligger kullslagen: hvem kan hafva gjort det utan Syndaflo den? Bärg och stenar äro ju nu i det skick de voro för Noachs tid? Vissa nya kätterska satser vilja inbilla oss, at de kunna undergått någon senare förändring; men jag hoppas, at mina Nädige och Dygd-älskande Läsare icke lemna dem insteg i deras hjertan. Ännu et bevis: På Stenen fins ingen Thorshammar eller Korsmärke, som eljest pryder alla stenar efter Floden. Ergo ser man, at denna uthöggs innan Thor kom hit in i vårt Manheim, hvilket skedde medan Noach ännu lefde, i följe med Magog Japhetsson eller kort därefter.

Således finne vi ögonskenligen detta Genealogiska Schema i Sverige före Syndaflo den:

Gubbe Madursson
regerade år 1550, efter världens skapelse.
Hans Gemål: *Gumma*.

Prins Igelbjörn.	Kung Vibjörn.	Prins Hugbjörn.
General af Infant.	a. m. 1620.	Cap. Lieut. af Drab.
a. m. 1620.	Gem. <i>Grimma</i> .	a. m. 1620.

Alla deras Barn drunknade i Syndaflo den.

Som icke är särdeles roligt.

Konung Gubbe regerade på Lovön redan i Noachs barndom, och var släkt med hans föräldrar, dem han kallade Cousiner i sina bref. Med sin Gemål Gumma hade han tre Söner, dem han ej ville gifva namn förr än de gjort någon berömlig gerning, hvarefter de kunde kallas. Knapt voro de 12, 13 och 14 år förr än de blefvo angripne af en stor hop Björnar, dem de alla öfvervunno; ty fick hvardera det namnet *Björn*; men man kunde ännu ej skilja dem på annat, än deras växt, så att de hette *Stora Björn*, *Mellan Björn* och *Lilla Björn*. När deras Fader besinnade, i hvad farlighet de nu varit, förskref han sig af de störste Engelske Doggar och andre Jagthundar, som ej allena höllo Lovön fri från villdjur i hans lifstid, utan ock gjorde honom til den störste Jägare i Norden. Derpå afsomnade han, och hundarne med; ty en Favorit trifs icke gärna efter sin Herre. Men innan han dog, lät han sina Söner kasta lott om Lovöiska Kronan, och lotten föll på den medlersta, som först i verlden lade *Vi* framför sitt namn och kallade sig *Vibjörn*. De andre blefvo icke afundsjuke; ty den tiden kunde man få en Krona i hvar Hårad. De nöjde sig med höga ämbeten hos sin Bror, från hvilken de ej hade lust at skiljas; ty utan at baktala dem, så var han bland dem den älskligaste. De fingo då sina tjänster och namn af *Igelbjörn* och *Hugbjörn* (vid. Supr.). Sedan de begrafvit sin Fader med anständig heder och på hans sten uthuggit hans Fa-

voriters bilder, lekte deras håg på något märkeligt krigståg.

2 Cap.

Huru grufveliga händelser tyckes vilja afbryta stora verk i deras början.

För Syndaflo den var Mälaren en liten rännel, at man kunde komma öfver på små broar, hvar man behagade. Tåget anstältes åt Sörmanland. På Grims-holm regerade då Konung Grim, som hade en dotter, så skön, så skön, at ingenting var så skönt, om icke hon sjelf. Måkan fans icke i sju Konungariken. Hon hette Grimma, hvaraf man sedan efter Floden fådt namn på små betsel, at tåmja alla kreatur. Henne ville Vibjörn åga til gemål; men det kunde ej ske utan svärd och handkraft. Vibjörn klippte sina hår efter en jåmn tråskål, tog på sig nya skinnklåder och ryckte up med sin hår. Huggbjörn togade förut med de lätta trop-parne och Igelbjörn kom efter med hela styrkan. En morgon, då marschen var begynt och alt folket redan et par mil borta, saknade man Kungen. Man kan tänka huru man blef bestört. Den ena red omkring i skogen hit och dit, den andra gret och ref sig i hufvudet, den tredje svor och satte sig ned, at röka en pipa, man vet ej, om det var tobak eller annat; men alt var få-fångt. Det är likså godt jag lämnar Vibjörn i öde-marken; ty ingen får honom igen: jag torde också för-villa mig sjelf; ty följer jag krigshåren, som lika fullt

framtagar under bägge Prinsarnes anförande; men med dubbel ifver och förtviflan öfver sitt Hufvuds förlust.

3 Cap.

Om Frustuger och Hönshus.

Konung Grim stod högst uppe i en vind, der han hängt spikekorf at torkas, när han fick se Lovöiska Arméen. Han lät slå på trumma, klämta i alla klockor och blåsa i lur, hvarigenom han fick tillsammans en anseelig krigsmagt. Prinsessan satt i sin Jungfrubur i höga lofft, och virkade röda guld, när detta larm begyntes. Der blef et faseligit väsend bland hennes Tärnor och Canarie-Foglar: alla hjertan pickade, allas röster uphögdes, den ena dånade, den andra stupade öfver spinrücken, den tredje glömde både Robe och toflor. Hönshuset var der bredevid vägg om vägg: så bygde man den tiden. Der blef ock et allmänt skrik: min penna är för svag, at utföra all jämmer i den flygelen. Prinsessan, mer förstörd af sina Fröknar, än af fienden, flydde genom en löndegång under jorden hel allena til skogs. Men, ack, I Skönheter, hvad ären I icke utstälte, at falla ur den ena faran i den andra? På et stort bärg låg en ofantelig Jätte och solade sig: han sträckte ut handen och fängade den Sköna, liksom Linnæus en Insect, dock utan at göra henne skada. Han tog henne med sig in i sin kula. Farväl, Prinsessa, jag lämnar Er i säkra händer, och begifver mig til Eder Herrfader i hans betryck.

4 Cap.

**Som är något faseligt; men kan beklageligen icke
hjelpas; dock tager det en god ända.**

Grim försvarade sina Slottsportar et helt dygn, och sköt genom rundtornens gluggar som en Tordön. Ändteligen krossades muren af små hällebärg på slungor, så at fienden kom in; men Grim fäktade lika manligen. Igelbjörn och Hugbjörn måste vika ur sina fördelar. Här vankade hiskeliga hugg: Armar och ben, öron och näsor flögo i luften, och Lovöenserne stodo på språnget, at fly, när de fingo se sin Konung komma ridandes i fullt språng med en ung Skönhet på Sadelknappen. De gjorde då alla et glädjeskri och angrepo Grimanerne så häftigt, at de togo sjelfva Grim til fånga, ärnade på honom skjuta til måls; men Vibjörn ropade med förfärlig röst: Soldat, släpp min Svärfader. Märkeliga ord, dem Cæsar sedan härmade på Pharsaliska fältet! Strax stadnade de af fruktan och kärlek. Vibjörn omfamnade Grim: detsamma gjorde hans vackra följeslagerska, och Grim aftorkade sina tårar, ty han hade gråtit i harmen, då man velat honom bakbinda. Han tog et glas Ratafia och sade: Godtår Vibjörn: jag ger dig min dotter med tre stora byar och en guldkädja. Freden besvors med händerna på en Urne, den man hämtat från Lovön på en ättebacke. Men hvem är väl den Skönheten, som kommit hit ridandes med Kung Vibjörn?

Huru stora Förslager ofta stiga up som en Morgon-Sol; men falla ned som en skinnpåls.

Prinsessan Grimma var i Jättens faggor mer död än lefvandes. Han tröstade henne och gaf henne två vilkor, at välja til nästa morgon: antingen at förvaras i en flaska Spiritus Vini eller slätt och rätt saltorkad med en Ferniss öfver skin och ben at handteras fritt af alla; ty förvaras måste hon, efter hon var et så litet vackert kreatur, det han ville skicka til sin släkt, som en rarhet. Nog kunde du, sade han, få gå sådan som du är i et litet glasskåp; men jag orkar nu mer ej med sådane lekdocker, efter jag är Barnlös. Var nu glad och sof roligt. Prinsessan gret och suckade hela den natten, som var den gudfruktigaste hon haft i hela sin lifstid. Om morgonen sade Jätten: jag vill först gå ut efter ved och göra på eld, sen skall du få säja, min lilla unge, huru du vill bli förvarad. Jätten gick strax utan för kulan med sin yx och högg ned några mastetrån, dem han tog under armen; men i det samma kom en pil flygande, som genombårade det ena ögat. Strax medan han kände derpå med handen, kom en dylik genom det andra, så at han var aldeles blind. I argheten ville han springa dit skotten kommit ifrån, men et bärg tog emot fötterna, at han snafvade och afbröt det ena lårbenet; då skrek han jämmerligen. Den, som gjort denna tappra gärning, var Vibjörn sjelf, som i sin Faders, den väldige Jägarens Hof, lärt sig så förträffeligen skjuta, at hans pil träffade et hufvud-hår ge-

nom en gullring på hundra steg. Han drog nu sitt svärd, som hette Drottningsträle, hvilket bet liksom på järn och sten, som kött och kläde: det rände han in i Jättens hjerta, som strax utblåste sin jordblandade själ, hvaraf et par tallar kullrullade och slogo på taket af kulan, der Prinsessan var instängd. Hon lopp ut i sin förskräckelse. Vibjörn var nögd med sig sjelf; men viste ej ännu, at han räddat sin Fästmö. Han vände sig om och såg den skönaste skapnad i sorg och bäfvan. Han kände igen Prinsessan af hennes Portrait. Älskeliga Grimma, sade han, huru hafven I råkat i denna faselige Jättens händer? Det skedde i går, svarade hon, och i dag var jag ärnad til döden. Men nu til lifvet, sade han; ty Vibjörn ärnar begära Er til sin Gemål. Jag vet ej hvilken Karl, sade hon, jag icke hellre ville äga, än dö i denna bärghskula: huru skal jag då kunna neka Er min hand, som ären min Beskyddare och en så tapper Konung? Aftalet var då gjordt. Han satte henne på sadelknappen och red til slottet, som för detta är sagt.

6 Cap.

Alt för kort; men dess mindre ledsamt.

Konung Grim lagade strax til sin Dotters bröllop, som firades dagen derefter med all möjlig prakt. Brudsången var så skön, at ritningen skickades til Noach och hans Söner och hans Söners Hustrur, som sedan roade sig i Arken, at arbeta på sådana, efter qvällarne voro så långa och de glömt at taga med sig kortlekar.

Bägge Krigshävarne plägades med mjöd och pors-öl, så at glädjen återskallade i alla kringliggande bärg och skogar.

7 Cap.

Som är hjerteligen vackert; men icke synnerligen väl ihopsatt.

När bröllops-fågnaden vid bordet begynt litet slita sig ur de första Ceremoniers bojor, frågade Igelbjörn sin Broder, hvart han tagit vägen, då han skildt sig från sin krigshär. Jag red litet ensam i skogen, sade han, och fick se en Hjort. Jag kastade spjutet efter honom; men träffade icke: han lopp dock icke hastigt undan; jag följde efter: öfver tio eller tolf gånger felade mitt spjut, som högeligen förtröt mig. Då var jag öfver tre mil ifrån mitt folk. Hjorten försvann och natten tilstundade. Utan för en bärgskula stod en Dvärg med myssan i handen, bugade sig djupt och frågade, om jag ville stiga in, at hälsa på min Farfader Madur. I harmen kastade jag spjutet efter honom; men han vek undan, lopp in i bärget och jag följde med. Strax blef bärget tilslutet, och jag fann mig riktigt bärgetagen. Jag kunde ej se. Jag drog ut mitt svärd Drottningstråle, som gifver glans af sig i tjockaste mörker: det ledde mig genom många kringkrokar til en dörr: den slog jag up med knytnäfven och gick fram en lång gång, som var uplyst af matta och ängsliga lampor: alrainnerst var en kammar, dit dörren stod på glänt: der gick jag in: vid et bord satt en mycket gammal Gubbe, hvit som en dufva, hvars skägg låg ned på hans knän: han

hade et ljus för sig och et Manuscript. Välkommen, sade han, min Soneson Vibjörn, jag är din Farfader Madur, efter hvilken en Runa fådt namn: jag vet, at din Fader är död, och at du är hans Efterträdare; jag vet ock hvad du nu har för händer: jag kan säga dig, at du får Grimma och blir med henne ganska lyckelig; men både du och hon och edra barn blifva inemot 40 år härefter borttryckte af en Syndafloed, som skal dränka hela världen, undantagande min frände Noach och hvad honom tilhör. Hans Efterkommande skola då besitta jorden; men af Ert hus blir ingen ting mer bekant i framtiden, än din Faders Runsten: du skal tillika med Gemål och Barn fåfångt söka rädda dig undan vatnet på Qvarnbärget på Lovön: du sluter der dina dagar i Fiskarnes Element. Hvad skal då sedan hända på Lovön, frågade jag min Grand-Pappa. Många Konungaslägter, sade han, skola der bo, som regera öfver Sverige. Först Ynglinga-ätten, som börjar med Oden och lyktar med Anund Jacob: sedan den Stenkilska intil Inge Halstanson: sedan den Sverkerska tillika med Eric den Heliges intil Johan den Fromme och Eric Lespe: sedan den Folkungiska intil Håkan Magnusson, hvarpå följer en villervalla af Utlänningar och Inhemské, til dess Gustaf Vasa och Hans Soneson begynna och bibehålla en ny lyckelig tid, som fortsättes af de Pfaltsiske Carlar, vidtfrägdade Konungar, af hvilka dock den sidste dör barnlös, liksom Hans Efterträdare och Svåger; men om 4134 år härefter skal hvart och et Landsens barn kunna säga, at Adolf Fredrik och Lovisa Ulrica äro af Himmelen utsedde til välsignelse och sällhet för Svea-Rike. Deras

dygd och vett skola uplifva et troget Folk ur sin dvala, och deras Stamm skal blomstras med ära in til verldenes ända! I synnerhet skal Lovön af dem blänka, och Drottningholm blifva et paradis af dess Drottningens goda smak och Dess samlingar af alt det, som kan fäga och uplysa förnuftiga kreatur. Dermed lyktade Gubben och föll i en vanmakt. Jag skänker dig din frihet, sade han, och dermed föll han i aska. Bärget öppnade sig af sig sjelf, och jag gick ut til min häst, på hvilken jag fortsatte min resa, til dess jag råkade den pilten, som fångat min Brud, jag dricker nu hennes skål af alt hjerta. Hela laget klappade ihop händerna, och äfven jag, ovärdig Auctor, när jag detta skrifver: icke för Vibjörn och hans Bruds skull; men i anseende til vårt Dyra Par på Drottningholm, at Spådomen så väl inträffat, liksom han varit sagd i denna stund.

Lef Adolf Fredrik med Lovisa,
Med Dina Barn och med Ditt Land,
Så Säll och Stor, at ödets hand,
Som Under med Dig börjat visa,
Ej nans Dig från oss rycka bort!
Hur länge kan Du Thronen pryda,
At den, som får Din Spira lyda,
Ej alltid finner tiden kort?

8 Cap.

Mycket stympadt och afbryter äfven hela Värket.

Vibjörn och Grimma lefde lyckeligen tillsammans i 36 år, til dess Floden öfversvämmande verlden och bort-

tog alla de Documenter, som handlade om deras regering. Dessa här utgifne 8 Capitel, om tiden för deras giftermål, hafva i Arken blifvit bärgade af de otta personer, som der voro, så at man fådt et Capitel af hvar-dera, hvilka Magog utan tvifvel fört med sig hit til Sverige. Det skulle förtryta Auctoren, om någon tviflade på deras trovärdighet, sedan han så ifrigt efterletat ålderdoms fynd på Lovön, at han fådt en svart fläck i pannan öfver högra ögat.

Programma

**Marcus Tullius Dubbelölianus tillbjuder
sina älskeliga Studerande i Calottinien
hälso och prosperitet!**

Fyra äro Elementerne, fyra äro Himmelens väder, fyra äro Årsens tider, fyra äro Quatuor Species, fyra äro färgorne i en Kortlek. Genom denna introduction, mine älskelige Studerande, I dyrbare kärnar af Landsens frukter, I blommor af våra ägg, I quintessencer af våra välsmakande drycker, bebådar jag Eder et Opus Posthumum, et gyllende Mästerstycke, så höglärdt som kort, af den stora Marcolphus Cornelius Perukius, bördig af Europa, rimvis författadt och med anmärkningar illustrerad af Cajus Furius Naso, Finno-Satagundus, hvilken ärnar det som et Specimen Academicum utgifva och låta publice ventilera nästkommande Torkelsmässodagen, eller den 31 November kl. 8 efter Frukosten. Detta härliga Värk, som väl må kallas det fyrkantiga, lyder sålunda:

En, två, tre, fyra,

Låt oss lustiga vara,

När sorgen kommer, låtom henne bortfara.

Brömsarne brumma,

Katten slår på sin trumma,

Fyra Möss de gå i dans, och hela jorden hon rungar.

Nu ehuruval den berömlige Herr Satagundus ej lär underlåta at quam doctissime utlägga dessa sinnrika ord, så fordrar dock min Philologiska Profession, mina stora framsteg in Etymologicis, och min myckna nedlagda möda i Orthographien, at jag för Eder, mine älskelige Studerande, upprepar hvar rad, hvart ord, med nödig förklaring, och således gör Eder beredda til ofvanbemalte dag och stund.

En, två, tre, fyra. Märkvärdiga ord: Latine: *unus, duo, tres, quatuor*. Gallice: *un, deux, trois, quatre*. Germanice: *Ein, zwei, drei, vier*. Finnice: *yx, kax, kolm, nelm*. Sjelfva naturen har dem hos oss inplantat. Jag lägger bara ned min tumme, och sätter handen i vädret, så är det *en, två, tre, fyra*. Jag lägger bara ned lilla fingret, så är det 1, 2, 3, 4. Jag kryper bara på golvet, så är det 1, 2, 3, 4. Kan någon grundrikare begynnelse up-tänkas til en Poëme? *En, två, tre, fyra!* Hvad kan man icke göra af fyra? Man och Hustru, Dräng och Piga äro fyra, och göra et Hushåll; Brud och Brudgumme, Prästen och Kärleken äro fyra, och göra et Bröllop: så at jag väl ännu en gång må exclamera: *En, två, tre fyra*.

Låt oss lustige vara. Låt oss är ren Svenska, som också på Ängelska heter: *Let us*. Man

brukar det gärna i sällskap; til exempel: Låt oss roa oss, låt oss gå til sängs, etc. *Lustige* är et godt ord, och betyder, at man ej gråter. Vara *lustig* curerar mjältsjukan, och förlänger lifvet; men hvad som öfvergår *lustig*, är at vara *toklustig*. *Vara*, Lat. *esse*, Gall. *être*, et verbum, hvilket man således nogå bör skilja från en *vara*, en marchandise, som är et nomen. Kött och fläsk är en *vara*, salt och strömming är en *vara*, ja ofta heder och ämbete är en *vara*, som köpes och säljes; men detta *vara* är ett ord, som tillägges andra, om det skal förstås, och heter i Indicativo præsentis: jag *är*, tu *är*, han *är* etc., til exempel: Jag *är* och vil *vara*, min Ängel, din bästa Vän.

När sorgen kommer. *När*, Lat. *quando*, Gall. *quand*, det betyder en viss tid; til exempel, Fröken Gloriosa skal stå Brud, så kan man säga: *När?* *Sorgen*, et elakt ord, som är tvärt emot Glädjen: det betecknar Pleureuser, Smäckar, Snip och Valkstycke: Item en Dok, som kan skräma alla fromma själar. *Kommer*, Lat. *venit*; Gall. *vient*; måste läsas med stor förfarenhet, at man ej drar på sidste stafvelsen; ty då låter det som det Fransöska *Commere*, eller det Svenska *komhär*. *Kommer* säger man til dem man vil ha til sig, til exempel: *Kommer til bords I Dänemän*, af Bondgästabudets 1 Cap. *Kom, kom, min Sköna*, säger den trogna Tirsis, i Drängkammar-Sagens 180:de.

Låtom henne bortfara. *Låta*, Lat. *sinnere*; Gall. *laisser*; et verbum, som har många foster, til exempel, *aflåta*, *tillåta*, *förlåta*, *utlåta* etc. Detta

låta bör man granneligen distinguera från et annat *låta*, som är at gifva läte, låta illa eller väl. I ornat stil säger man zirligen: *Hon låter älska sig*: Den kakan *låter* äta sig. *Henne*: Nominativ. *hon*, Genet. *hennes*, Dat. *henna*, Accusat. *henne* etc. Man måste noga erhindra sig, at detta är et Svenskt ord: Ty vore det Tyska, så betydde det en *höna*, och gjorde således en stor afbräck både i Philosophien, i Eloquentien och Köket: *låta hönan bortfara*, särdeles när sorgen kommer, det är sannerligen ingen profit, som kan ses i Beskrifningen om Hönshus, och det 2:dra Cap. Men *henne*, Lat. *illam*, Gall. *elle*, visar allenast, at sorg, Chagrin, hos framledne Herr Cornelius Perukius, denna Poësiens Auctor, icke varit Masculini utan Feminini generis: förmodeligen har han, stackars man, liksom åtskillige andre viri illustres, olyckeligt vis af sin kära Maka fäddt det namnet Cornelius, och därför kallat *sorgen henne*: jag för min del dristar separera mig från en så stor mans tanka, hållandes *sorg* för Masculinum och *frögd* för Femininum, af Kärleks-Grammaticans 3 §. *Bortfara*, verbum, är det samma som at *fara bort* och icke komma så brådt igen. Man kan *fara* til Comedien, *fara* til Staden och komma igen om några timar; men *bortfara* det vil säga något mer. *Ack, Rosenblom, du lilla Sara! ack, lät ditt hjerta ej bortfara!* ropar Lucidor den olycklige i sin Cantiléne om Stallspiltor och döda Skator, pag. 75.

Brömsarne brumma. *Brömsarne* är Pluralis Numerus af *Bröms*, et Insect, som grufveligen plågar menlösa Kreatur, särdeles Bond-skjuts, [både

Kampar, Pigor och Pojkar, som står at läsa i Rotebro-värkets 11:te Tome. Dock hafva nyare Physici utrönt, at *Brömsarne* hafva om Vintren icke stort värde; hvaraf jag slutar, at vår store Auctor componerat denna sin vackra Poësie om Sommaren. *Brumma*, et verbum och icke et nomen, som *Brumma* Kyrka, hålst som icke alle Brömsar höra til *Brumma* Församling. *Brumma* är at göra et groft ljud, liksom en Bas-fiol, en Björn, en gammal ond Käring etc., men detta Brömsarnas *brummande* sker dock i glädje, som strax vidare skal utläggas.

Katten slår på sin trumma. *Katten*, et fyrfota kreatur med hår, ögonen lysande, lång stjert etc. Lat. *Felis*, Gall. *Chat*. Hvad nu detta är för en *Katt*, menar jag mig oförgripeligen kunna gissa: icke kan det vara en Lo-*Katt*, en Le-*Katt*, en Vild-*Katt*, emedan sådant hade bordt rent utsättas: icke eller en *Katt*, som är en skälig aga til sjös, at se af Matros-Historiens 2 Cap., icke eller en Hus-*Katt*, som man stundom kallar en gammal trogen Inspector eller Fogde; utan en ordinarie, en vanlig Hem-*Katt*, en Katt i lu-det skinn, en uppriktig amant af skinkor och färbogar, en Tamerlan, en skräck för det Rättiska släktet. *Slår på sin trumma.* *Slå på* är icke det samma, som at *slå i*: det förre tages gemenligen i ond mening, och det sednare i god: *slå på* en Häst, och *slå i* et glas, är olika nöjsamt. När *slå* säges för sig sjelft, så betyder det *slå gräs*, hvaraf blir hö, som kan ses i Höskullarnas 1 Cap. Men då *slå* läggs til et Accusativum, så föreställer man sig gärna något svidande

och gnällande, som *slå* sin Man, *slå* en Hund etc. *Slå på trumma* brukas både morgon och afton hos tjänstgörande Krigsfolk. Gall. *battre le Tambour*; men *battre la Generale*, det är icke at slå Generalskan, hvilket vore en grof gärning; men at slå allmänt upbåd, at läsa af Trumslagare-Bokens 5 Cap. Här står märkeligen, at *Katten slår på sin trumma*, NB. *sin trumma*; han måste då säkert ha fådt en trumma til skänks af någon bevågen gynnare, en väckelig trumma med kalfskinn, snören och pinnar, sådana som trummor skenbarligen gå här i lifvet; ty icke kan man supponera, att en galant Katt är så ohöflig, så obehövad, och slår på *sin trumma*, eller sin mage bland et så hederligt sällskap, som fyra Möss.

Fyra Möss de gå i dans. *Fyra Möss.*

Poëtens förträffelighet syns i detta fyrkantiga mästarstycke, som bibehåller sitt *fyra* och sin styrka från början til slut. *Fyra Möss* äro fyra små ludna kreatur på fyra ben, lika fyra Råttor, men mindre och nättare. Möss äro ganska rädde för Kattor: deras hjertan klappa för en Katts gestalt; men här syns åter Auctorens oförlikneliga Poësie: *de gå i dans. At gå* är et ord, som betecknar at *man går*: *gå* ut, *gå* in, *gå* til Kyrkan, *gå* på Jagt, *gå* at fria, bemärker en flyttning från det ena stället til det andra. Man måste krypa innan man lærer gå, säger den förträffelige Tractaten om Ammor och dem, som klappa Barnet för Ammans skull, i 10:de Cap. 4 §. Således finner man här, at när man *går*, så bör det ske på två ben. De fyra Möss hafva således här på två ben *gått* i

dans. At gå i dans vil icke säga, at man bara går och drar fötterna efter sig, utan at man väckeligen dansar.

Dans, Lat. *Saltatio*, Gall. *La Danse*, är en kropps-rörelse efter Musique, som bemärker glädje; ty at dansa och gråta vore liksom underligt, som at gråta och skratta på en gång. Dansa och gråta kan likväl ske vid en trumme-dans mellan några hundrade man: derföre torde någon malitiosus härvid göra den uttydning; som skulle Katten slagit på trumma vid Mössens gatulopp; men jag kan försäkra, at det ej varit Auctorens mening. At de ej gråtit, kan bevisas af de orden, *låt oss lustige vara*; således hafva de lustige dansat efter Kattens trumma på två ben; men man vet ej derföre hvilken dans: mången torde gissa på en Pålska, mången på Menuet, mången på Strasburgska, mången på la Boudeuse, mången på den gamla Brancula; men jag håller hel säkert före, at det varit la queue du Chat, och at samma contra-dans efter den stupden behållit namnet. Ack, du härliga ransakning i de Lärds Handlingar! Hvad du gifver anledning til oförlikliga påfund liksom af en slump! Jag hade icke velat mista den inventionen för hundrade contra-dansar. *Felix qui potuit rerum cognoscere caussas.*

Och hela jorden hon rungar. *Hela jorden* betyder visserligen, at det skedd på denna jorden, som vi nu bebo, och icke i någon annan värld, i någon Mars, Venus, Mercurius eller Saturnus, at tala med de nyare förargeliga Fritänkare, som vilja statuera och inbilla oss, at de många små Himmelens lampor,

Stjernorna, skulle vara ditsatte för något annat, än at roa våra ögon; men hvad egenteligen förstås med *hela jorden*, dristar jag icke decidera: om hela jorden rungat, så skulle hon undergådt en allmän jordbäfvning, hvilket jag aldrig förnummit i min tid, sade Pigan om Friare, af Jungfru-Burens 3 Cap. Derföre måste meningen kanske vara med ordet *hela*, at jorden varit hel och icke söndrig, som i *Lappland* eller i *Holland*, der Landet af *läppar* och *hol* är sammanflickadt; eller ock, at denne dans ej skedd öfver små Rätt-hol, ut på *hela* släta backen. Dock, jag lämnar allt detta til de Lärdas uplysningar. Vide Svenska Avisorna och flera vackra Tractater om Jordbäfvningar: allt nog, at vi vete, det *hela jorden rungat*. *Runga*, et verbum, som betyder . . . liksom man ville säga . . . det rungar . . . hvilket bemärker . . . lika godt . . . *runga* . . . betyder at *runga*: et ord, som bättre kan begripas än definieras. En tallrik *rungar*, då man släpper honom i golfvet, välförståendes en ten-tallrik; ty en sten-tallrik smittrar i kras. Om nu *runga* endast kan tilläggas en tallrik eller et fat; så syns klarligen, at *jorden*, som *rungar*, icke kan likna hvarken et ägg eller et äple, efter nygirigas kätterska mening, utan at hon är platt som en tallrik, et fat, en torta, en pankaka, som vidare kan läsas i Danska Comedien Rasmus Montanus, och i Acerra Philologica om Pankakor 5 Cap. 10 §. Vår Auctors mästestycke i Poésien kan ej nog admireras, at han ingådt med så få rader i Astronomen, i Physiquen, och i alla Vetenskaper: vi få der veta de saker, som Aristoteles, Cartesius och Newton

Quadrille och Quinze, med alla de Termini technici, som dervid förefalla: Item gifver jag nödiga Scholier angående lanter, femkort, svälta råf etc. De, som deraf tänka profitera, skola emot skälig afgift få sitt nöje, emedan jag i all min tid gör mig en fägnad, at tjäna så älskelige Studerande. Valet & favete!

Dissertation om det språk, som talades af våra första föräldrar i Paradiset.

All den oförlikneliga lärdom, som upprunnit i världen ur så talrika bibliotekers manuscripter, fragmenter och obegripligheter, har hittills icke gjort tillfyllest att undervisa oss om det språk, som talades af våra första föräldrar i Paradiset.

Jag skryter väl icke mycket om min kunskap i fördolda ting. Min hjesa har aldrig prålat med magisterkrans eller doktorshatt: jag är säker, att mycket fins på hafsbotten, som jag icke vet, mycket i Mazariners kabinetter, mycket i den vackra Iris' hjerta; men så dristar jag dock göra ett försök på detta höga ämne. Ack, min första moder, om du nu täcktes uppmuntra min svaghet! hvad jag vore lyckelig, att få höra ditt tungomål!

När de dödlige vilja beskrifva hvaraf en Anda består, så hinna de icke längre, än att säga hvaraf hon intet består. Jag finner mig nu i samma belägenhet: mycket lättare tycks mig det är att säga hvad detta protoplastiska tungomål intet varit, än hvad det verkligen varit.

Jag lägger som en grundval, att det omöjligen kan hållas för ett dött språk, utan ett lefvande eller

ett sådant, som ännu i världen talas. De döda språken hafva, som unge sväfvande handelsmän, upprunnit, stått i fägring och bortvissnat; men jag ville gerna veta, om någon dylik vispaktighet funnits bland alla skapade ting i Paradiset: den första lifligheten, den första menlösheten, den första naturen, skulle de tåla en tunga, som rättade sig efter moder och kapriser? Nej, det som då talades, var utan tvifvel af den arten, att det talas så länge en oxe kan böla, en katt jama och en hund skälla. Således gifver jag strax hebreiskan, grekiskan och latinet deras afsked. Vår första fader fick säkert inga handplaggor för *Purum Græcum*, ej eller stutar för *Tideri Grammatica Latina*. Skyndom oss att skärskåda de lefvande.

Jag kan aldrig inbilla mig, att detta språk varit Spanska. Ett så uppblåst och högtrafvande tungomål, huru kunde det hafva passat sig utan kläder? med ödmjuka, nakna och fromma själar, som aldrig kände hvarken fjäderbuskar, glasögon eller torneringar? Om någon skulle kallat dem *don Adam* eller *donna Eva*, hade de säkert räknat den personen bland markattor.

Engelska måtte det alldeles icke hafva varit. En förbistring och blandning af allehanda tungomål, som Engelska, kan icke ha kommit på de läppar, som intet annat språk talat förut. Så är ock med engelskan icke stort värdt, när man ej känner det ordet *pound* och *guinée*, hvilka jag är försäkrad mina kära första föräldrar ej vetat, om de dugat till att äta eller ej.

Aldrig har det varit Holländska, hvars element och rätta art är ibland skeppare. Vår första fader hade

aldrig sett en båt, mycket mindre rökt en pipa tobak eller druckit ett glas moll. Jag kan nästan svärja på, att Eva aldrig sade till honom „Well min Heer” i all sin dag.

Ikke heller tror jag det varit Tyska, ehuru ur-gammalt det är; ty det språkets långa meningar och blomsterprydda sirligheter tyckas ej komma öfverens med den lakoniska enfaldighet, som jag föreställer mig hos detta goda naturliga hjonelag, som af Complimenter-boken aldrig skulle ha lärt så mycket som en half sida.

Polskan kan det icke heller ha varit för de många konsonanterna skull och det oändliga „ski”, som utan tvifvel skulle tagit huden ur det ärliga folkets halsar. Att de dansat Polska, vill jag gerna lemna; men aldrig lära de det talat, om icke med sina kalkoner.

Ryskan kan jag heller icke tillåta; deruti äro för många bokstäfver, som strax går från naturen, hvilken är med litet nöjd; men deremot för litet ord, så att åtskillige dygdenamn och andra vackra saker i det språket felas.

Aldrig tror jag att våra första föräldrar talat Danska. Så många eder och nedriga termer huru ha de kunnat vistas i oskyldighetens tillstånd? Ett enda *s' gu*, ett enda *bitterpine-död* hade kunnat locka Lucifer inom staketet.

Italienskan skulle jag ej ogilla, om jag ej visste, att det vore barbariserad latin; det låter ljufligt, och att Eva varit söt i munnen, kan jag ej tvifla, men jag vet ej, om hon i sjungande kunnat med ett A eller ett E draga ut en half timma.

Fransyskan tycks väl ha goda skäl för sig, ehuru blandadt det är med latin; ty vissa lärde påstå, att Adam vill säga så mycket som å Madame och när man tager Ma bort, så heter det Adame, det är den, *som är quinnone gifven*; men ehuru lefvande detta språket är, så är det likväl många nyheter, ändringar, kullbyttor och pirouetter underkastadt, hvilket strider emot det fundament jag lagt till denna lärda Dissertation.

Snarare skulle jag vilja förklara mig för Svenskan, mitt kära modersmål, helst som det gerna är en vedertagen sed bland de lärda att skryta med sitt eget. Jag kunde ock kanske med den vittra Bangius likså grundeligen visa, att Adam bott i Tjelkestad i Upland, som med Rudbeck, att arken stannat i Lappmarken. Sjelfva Adams namn är ren svenska. Adam var ju skapad af jord, af stoft? Det är ju *Af dam*? När man från Afdam tager bort F, så blir det *Adam*. Eva är ock ren svenska: när mannen vaknade, strök sömnen ur ögonen och fick se sin skönhet framför sig i all sin fägring, utan komet, utan rinoceros, utan så mycket som en solfjäder, är ju naturligt, att han förundrade sig och sade *he! hvad?* och af de två orden blir ju strax *Heva*?

Men oaktadt svenskan eller åtminstone gamla götiskan går närmast det språk som talades i Paradiset, har jag mig dock i det målet min egen mening förbehållen, den jag aldrig förrän nu velat yppa. Det smickrar mig redan förut att se, huru alla lärda i Europa lära falla till min tanka. Jag påstår att *Ögonspråket* är det äldsta af alla och verkligen talades i Lustgården

Eden: det är modren till alla tungomål, det är ett levande språk, som bibehåller sig till världenes ända. Knappt var Eva kommen på jorden, förrän språkmästaren var tillreds, och aldrig tog en styfver för sina lektioner.

Ack, Ögonspråk, hvad smak du hyser!

I dig vältaligheten lyser,

Som till och från ett hjerta går.

Man får af dig sin lycka veta;

Men rätt olyckligt må du heta,

När en af två dig ej förstår.

Rätt begrepp om en kork.

Hjeltar intaga länder, och store män bibehålla hvad de intagit. Somlige äro gjorde till att skaffa, och somlige till att förvara. Vissa snillen skriva lärda verk, och vissa äro endast för att samla och gömma dem. Verlden är icke mindre lycklig med de sednare, än med de förra. Hvertill skulle de förras arbeten tjena, hvem hade af dem nöje eller nytta, om icke de sednares omsorg hållit oss dem tillhanda?

Denna förträffliga egenskap finnes hos en kork alltifrån hans första upprinnelse. Han begynner sin värld med att beskydda och värja det träd, kring hvilket han uppväxer; men nu talar jag egenteligen om en kork som propp i en flaska.

Hvad är det man mest brukar i flaskor? Alla viner, alla vätskor, alla vatten. Så snart ett godt vin eller annan saft är med möda bergad, pressad och tillredd, ingjutes hon i käril, och sedan merendels i flaskor, att föras öfver land och vatten, att meddelas allom, som henne åstunda, och att tjena menskliga släktet; men hvad tjänst kunde hon göra, om icke korken henne förvarade? O I förträfflige Champagnevinsbuteljer, I kosteliga Bourgogner, I högtälskelige Ungerske! O I välsmakande likörer, I helsosome läke-

safter, korteligen, I alle samtlige vætskor i källrar och apotheker! Hvad skulle bli af er, om icke korken vore ert beskydd? Ert öde blefve att förspillas, bortskämmas och förvandlas till en afsky för hela den ärbara verlden. Hela bacchiska riket skulle gå öfverända utan korkar, och det som ännu förfärligare är, hela det eskulapiska väldet, åtminstone en stor del; men besinnom ock det, som är oss ännu ömmare: hvad skulle icke den pafiske gudens regering lida, om alla välluktande vatten och essencer bortflöge i luften med små andar, mygg och käring-själur? Sannerligen, om icke korken eller någon hans löjtnant vore, så blefve alla vætskor så sura, så dufna, så eländiga och odrägliga, att håren må resa sig på fromma själar's hufvuden, när de blott derpå tänka. Jag må derföre utbrista med den gamla poeten och säga:

Non minor est virtus, quam quærere, parta tueri. Det är: en vinbergare, en vinhandlare, en kypare, &c. har icke mer dygd, än en kork.

På denna grund kan man taga en kork i en figurlig bemärkelse och hålla honom för allt detsamma, som en bibehållare, ett beskydd, ett förvar, en vakt och stängsel i allting. Tänk, när ett helt rike är utan kork, hvad det är olyckeligt! Allting måste bortskämmas, eller gå ut igen, och lemna fattigdomen på bottnen. En skattkammare utan kork är liksom under en anarki, der en republik är gifven till sköflings, och hvar och en rifver åt sig som honom lyster. Hvad är ett hushåll utan kork? Ett elände, som antingen stinker kring hela bygden, eller försvinner. Tänk, när en

hjerne är utan kork! Allt hvad han lärt, allt hvad han fått uti sig, dunstar ut i luften, eller blir en bortskämd förvirring. Den lärde herr Caritides visste en otrolig hop saker i sin ungdom, men allt är nu borta; ty hans hufvudflaska har varit utan kork. Han är ej den enda i den olyckan; korklöse hjernar finnas öfver allt, fulle med bortskämda safter. Men tänk, när ett hjerta är utan kork! Den vackra Isabella har ett godt hjerta: det uppfylles med mången kärlig bild; men det är ömkeligt att se, huru den ena flyger ut, den andra in, som en bisvärm; de gå i väder, ty det stackars hjertat har ingen kork. Hon är en conquerante, hon vet att vinna, men icke att förvara, liksom tredje monarkien: så snart Alexander lagt ihop sina ögon, hade hon ingen kork, hon blef till intet. Käre älskare! Edra segrar kunna stundom vara lyckeliga, men skaffa er goda korkar till edra hjertan! De behöfva dem icke mindre, än det vackra könets.

En god kork uppfyller en flaskas ingång, och lemnar ingen vanskelig öppning. Således liknar han allt hvad som uppfyller vår längtan: hvad kan vara sinrikare? Den rätta lyckan är således en kork. Den rätta filosofien är en kork. En lycklig seger öfver en fiende, eller ett värdigt hjerta, är en kork. Mat för den hungriga, dricka för den törstiga, hvila för den utmattade, allt är en kork.

O du förträfflige kork! Du liknar ej en omättelig ärelystnad, som vill äga allting. Du nöjer dig med det du har under din vård, och förvarar det väl. Du uppfyller ditt rum med heder, och visar således mången

oduglig sin skyldighet. I högdragne embetsmän! voren I korkar, så gjorden I det allmänna ingen skada. I trolöse älskare! voren I korkar, så förorsakaden I inga olyckor och tårar. I orediga hufvuden! voren I korkar, så gingen I säkre i sjelfva rötmanaden.

Jag önskar hvar och en ädelsint och väl begåfvad person och butelj en god kork i synlig och osynlig måtto; dock icke så orörlig, att ju korkskrufven stundom kan brukas till goda barns fägnad och nytta.

Fragment öfver sista kriget mellan Filosofien och Kärleken.

Filosofien klädde sig i djup sorg, tog en bok under armen och gick in i sin rådkammare. Der sutto Aristoteles, Descartes, Leibnitz, Wolff, Newton och flere store män i djupa tankar, som ej märkte, att hon var inkommen, förrän hon satt sig. „Kunde jag ej styra mitt sinne“, sade hon, „så begynte jag mitt tal med tårar. Kärleken ströfvar fritt intill mina portar och med den ena framgången efter den andra underlägger sig rätt nu hela mitt land“ . . . En del af gubbarna begynte le, och frågade henne, hvarföre hon fruktade en sådan liten furste? „Hvad skada“, sade de, „kan hans makt göra oss? En hop kjortlar, moucher, solfjädtrar och papiljoner kunne vi blåsa bort, när vi behaga; bry er intet om honom, gudinna, låt honom rasa fritt, och anse honom med förakt!“ — Men en nitisk filosof, som aldrig sett världen utan i böcker, steg upp och påstod med kraftiga ord, att det filosofiska rikets majestät ej längre borde tåla så många djerfva anfall. „Gudinnan“, sade han, „bör en gång för alla dämpa en sådan förmätenhet, och visa den lilla näsvisa guden, att han är ett barn i hennes händer.“ Filosofien gillade detta votum, och alle de ifrigaste skakade på sina pennor, cirkclar och böcker.

Anekdoten tillägger, att gudinnan då, liksom Darius med Alexander, skulle ha hotat den Paphiske piltén med en risbadstu; men man bör icke tro henne om en slik oförsigtighet Krigshären uppådades, och hela fältet öfvertäcktes med filosofer. Gudinnan, i romersk dräkt, med hjälm, spjut och sköld, hade en liten liknelse af Minerva och uppställde sitt folk. Medeldelen af hären bestod af moraliske kämpar, högra flygeln af mathematiska och den venstra af fysiska; bakom stod väl en corps de reserve af juris-consulter, värfvadt folk af främmande botten; men derpå gjordes ej stor räkning mot en sådan fiende. Platoner, Catoner, Seneker, Locker, etc., voro medelhärens anförare. En Archimedes, en Euclides, en Galilé, en Gassendi, en Tycho Brahe, en Plinius, en Cartesius, en Newton och flere naturkunnighetens generaler kommenderade flyglarna. Allt var stadigt, välbeväpnadt fotfolk, som de romerska legioner, men intet rytteri, hvilket mycket roade den lilla guden, som stod på en höjd och log, då han såg fienden komma antågandes, i synnerhet när han betraktade hela bataljonerna med vidlyftiga peruker, tofflor och sida mantlar. Hans armé var redan uppställd: här såg man det vackra könet under gevär med flygande fanor och klingande spel. I medelhären voro alla cendréer; de brunetta gjorde högra flygeln och de blonda den venstra; de rödhåriga vaktade bagagen; ett stolt kavalleri af små Amourer betäckte flyglarna och oräknelige husarer af drömmar, fantasier, reverier, suckar, inbillningar, distraktioner, etc., voro i ett ögonblick öfver alla fält Kärleken vände sig till sitt folk och

höll, efter de gamla monarkers och hjeltars vana, ett tal. „Kamrater“, sade han, „jag behöfver ej uppmuntra er att segra, det är ert dagliga verk; men allenast att rätt nyttja segren. Ingen konst blir det för er att blessera och göra fångar; men svårare plägar det vara att ständigt behålla dem i lika undergifvenhet: att göra donor, nät och ryssjor är lättare, än att jemt hålla burar och sumpar. I brunetta skönheter, som gerna ären hetsigare, rörligare och ärelystnare! I blonda skönheter, som mest äro långmodigare, spakare och vållustigare! mina älskeliga cendréer, som hafven lika blandning af begge delarna! använden nu edra förtjusande egenskaper med naturlig otvungen liflighet. dock med den konsten, att vatten lägges till vinet och eld till kylan, efter omständigheterna. Mina kära rödhåriga! kommen ihåg er forna götiska heder, då edra guldgula lockar sväfvade öfver romerska monarkien och bundo de gamla kämpars armar. Söken nu att återvinna er förra glans, ert förra hedersställe i min krigshär. I sen, kamrater, Filosofiens högmod, och huru hon vill alldeles utrota oss ur verlden. Låtom oss dämpa den, som är så intagen af sig sjelf, och visa att hon är ett barn i mina händer, och icke jag i hennes! . . .” Hela arméen svarade sin anförare med en salva i vädret af handgevären eller solfjådrarna, som hördes till fiendens krigshär, att många filosofer flydde med bäfvan I synnerhet oroades deras flyglar af husarerna, som ock uppbrände en del af bagagen. Reservcorpsen eller den lagfarne afbidade näppligen deras första anfall, utan förströddes, gick öfver till fienden och nedlade gevär vid de vackras läger.

Imellertid voro begge arméerne i ögonsigte. Salvorna lossades på begge sidor: de filosofiskes med argumenter, de skönas med vackra ögon Man måtte tillstå, att Filosofiens flyglar visade särdeles tapperhet. Den högra eller mathematiska träffade mot Cupidos venstra eller de blonda, och uthärdade oräkneliga skott utan till att röra sig; ty det folket gick blindvis fram, bröt sig igenom, såg upp i himmelen och icke sin fiende i synen. Den venstra eller den fysiska, som träffade mot brunetterna, såg åter ned åt jorden och icke på de vackras ögon; ty utstod han en faselig eld, innan han bragtes i oordning. Men filosofernes centner eller moralisterne, som fäste sig vid fysionomierna, höllo mot de vackra cendréer icke länge stånd: vid första salvan var det bestäldt, och fältet såg ut som en hvetåker, den skördemannens lia öfvergått. De uppreste sig på knäna, kastade vapnen och tiggde om nåd. Hela filosofiska krigshären var på flykten, men större delen blef fången. Filosofien ropade fåfångt: hon uppmuntrade, hon bad, hon hotade, hon besvor dem att försvara sig; men ingenting half: de hvarken hörde eller sågo, och gumman blef alldeles hes. Allt hvad hon kunde uträtta, var att samla några Catoner och gamla stadiga legionarier, särdeles af sitt lifgarde, och göra en så hederlig reträtt, som möjligt var. En och annan filosofisk general, hvaribland var Isak Newton, släpade ock med sig några fångar, och det var allt hvad som kunde räddas i en sådan olycka. Hela lägret, hela bagagen, krigskassan med ammunition och gevär föllo i fiendens händer, ända till artilleriet, som spelt under hela ba-

taljen och bestått i systemer, dogmer, axiomer, etc., men allt skjutit öfver och förbi Troféerna buros fram för lilla guden, och bestodo i stora bibliotheker, tuber, glober, astrolaber och oändliga maskiner När Kärleken som bäst höll på att berömma sitt folk och emottaga komplimenter, kom en utskickad från den öfvervunna sidan med en palmqvist i handen, men som han ej kunde tala annat än grekiska och latin, skickades han med åtlöje tillbaka. Kort derpå kom en hurtigare kavaljer såsom ambassadör, med carteblanche, och lilla guden var sinnad att ingå ganska billiga villkor; men i detsamma kom hans fru-moder sväfvandes i en vagn med dufvor förspänd. Hon lyckönskade honom till sin seger och betygade sitt nöje att snart få se Filosofien med hela dess anhang af jorden utrotas. Cupido och hans armé äro icke hårdhertade; men hvem tordes knysta mot gudinnan? . . . I detsamma såg man Minerva komma ned i en blå gyllene sky och utsprida kring hela fältet en allmän vördnad. Hon tog den lilla guden vid handen, och sade sig vara kommen som mediatrice emellan honom och Filosofien. Venus dristade ej säga deremot, och freden blef sluten med begge makternas nöje, hvarvid var efter mitt tycke den bästa artikeln, att hvar och en fritt skulle få lyda begges lagar, eller fritt höra till begge rikena, och icke vara dess ovärdigare person.

Promemoria af något, som är anmärkt på en resa till Paphos.

Sedan vi från Tyska Bottnen gjort le tour du monde, likasom Anson, kommo vi den 18 Januari till China.

Den 3 Mars doublerade vi Cap de bonne Esperance, och

Den 18 lupo vi in i Medelhafvet, der vi lyckligen undsluppo korsarer, orkaner och kreditorer.

Den 1 April kastade vi ankar på reddan utanför Paphos. Vi fruktade klippor och brukade lorgnetterne, att skärskåda kusten. Vår kapten, en filosof med ringkrage, upphöjde sin röst genom ett roprör och begärde en lots. Strax kom en liten skärkarl med förbundna ögon, pil och båge, och förde oss lyckligen i land.

Den 2 om morgonen besågo vi Venus' tempel: herrlig byggnad! Der regerade alla fyra ordningarne i arkitekturen. Vulcanus har sjelf arbetat derpå, att göra galanteri åt sin fru. Sagan säger, att det skett på hans bekostnad, jemväl af hans heder. Altaret brann af offer och kosteliga rökverk. Små hjertan, små reputationer, biljetter, löften, allt stod i ljus låga. Lilla guden sväfvade i koret med krumstaf och mitra, och kallades eders eminence. Han orerade, han messade, han tog mot offer, han höll examen. Församlingen var äl-

skelig, af begge könen: skönheter merendels, men blandade med kontrabands-ansigten; rob-de-courer, sammets-rockar, roberonder, uniformer, abbé-koftor tillsammans, gjorde för ögat ett behagligt skilderi. Klockaren var en tjock man med horn, och Svartsjukan i en lång kapp-rock var spögubbe. Här hördes äfven en ljuflig fransysk musik af små visor, till gudinnans ära. Organisten var en poet, som hette Naso. Om ej detta tempel ingaf mycken andakt, så gick man dock nog tankfull derifrån.

Den 3 efter middagen sågo vi arsenalen. Vaktmästaren var en liten Methusalem bland Amourer med stort skägg, allonge-peruk och moustacher. Han visade oss alla troféer och gevär, kostbara bågar, pilar och koger af guld och silfver med briljanter, äfven af elffenben, saxiskt porslin, ebenholtz, papier maché med Martins fernissa, etc.

Bland dem var en, som lagt Dido i grafven och kört Æneas från Afrika; en, som utdrifvit Tarquinius; en, som studsat mot Scipio; en, som sårat Cæsar; en, som genomborrat Antonius; en hel hop, som blifvit använde vid de nyare europeiska hofven; men en låg sönderbruten af Cupido i harmen, för det han felat på ett stort martialiskt hjerta i Norden. I taket hängde Cleopatras galér. I ett skåp sågo vi Agrippinas hårtång, hvarmed hon tuktade Claudius; liten Kerstins handskar, då hon fångade herr Peder; stolt Signilds hårbucklor, hvarmed kung Habor blef bunden; den bindmössan, hvarmed skön Valborg öfvervann Axel Thorsson; otaliga solfjädrar, moucher, blommor etc., brukade med seger och

lycka både i Paris och Södertelje, Versailles och Rinkeby. Sedan vaktmästaren fått drickspengar, visste han berätta oss gamla hofvets älskogsintriger alltifrån kung Magni Ladulås' tid; och hade talt ännu, om vi ej gått derifrån.

Den 4 var stor högtid och fult väder. Vi roade oss om bord med små Amourer ur staden, som spelte för oss ur taska, dansade la Boudeuse och visade oss allahanda små savoyardiska spelverk af kärlekshändelser, om Celadon och Astræa, om Abelard och Heloisa, om påfvinnan Johanna i Rom, om Esther Jönsdotter i Skåne, etc.

Den 5 besågo vi husgerådskammaren. Oldfrun var en liten kär gumma, af 96 år, med smink och stora cornetter, inga tänder, mycket moucher, kort jupon och engageanter till fötterna. Hon kunde ej uttyda sig utan genom sång och små visor. Här funnos många Kärlekens bedrifter i kostbara målningar. Man såg här toiletter, speglar och vackra deshabilléer utan ända: ett snörlif af Thusnelda mot hjertklappning, af spindlar, grodor och läderlappar; en toffel af Atalanta, god för långsamhet på promenader. I ett skrin låg en hårflåta ur nacken af Sköna Helena, strumpebandsordens upprinnelse, och hela den vackra Gabrielle d'Etrées coëffure. Här såg man ock en ansenlig hop brudsängar alltsedan Caroli Magni tid, morgongåfvor, fästningeringar, hemgifter, kärlekssknutar och misterer: jemväl soffor och kanapéer, som alldeles murknade och bortfrättes i harmen öfver att de ej kunde tala. Oldfrun ledsagade oss med sina coupletter till nedersta trappan.

Den 6 förnöjde vi oss med konstkammaren, som var förunderlig. Det var en åttkant med hvälfdt tak, som ett observatorium, med tub, att se på Venus, Mars, Carlavagnen etc. Inspektoren, en liten spekulativ Kärlek, med glasögon på näsan och astrolabium i handen, uttydde oss allting. På en sida var hela anatomien af ett hjerta, som blir rördt af en paphisk pil; uppbyggelig för alla fromma själar att studera. På den andra en camera obscura, hvaruti man kunde se, hvilkendera kärliga min, hvilketdera nådiga ögonkast man åstundade, af alla dem, som vankat i verlden alltsedan Echo lorgnerade Narcissus. På den tredje ett stort teleskop, hvarigenom syntes alla en frånvarande älskares eller älskarinnas tankar i figurer; ett otroligt mästestycke, men stundom ängsligt som döden. På den fjerde ett litet kabinett af den egenskap, att då man drog på en sträng, fick man höra med klar stämma hvilken deklaration man behagade, alltifrån de största komplimenter i „Grand Cyrus” till „Flicka lilla, vill du ha mig, så tag mig”. Man kan döma, huru nyttigt detta konstverk är i historien, och att det öfvergår alla repeterur i verlden.

Den 7 skulle vi besöka bibliotheket, som såg förträffligt ut, fastän i en behaglig oordning, bestående af idel romaner, sagor och visböcker; men vi voro inga särdeles läsare. En rar foliant bläddrade vi likväl igenom, för dess herrliga estampers skull, om det fagra månskenet och dess ljufliga betraktelser. Bibliothekarien, en Amour med abbé-peruk, pennan bak örat och hel nedbläckad, var så distrahit, att då vi frågade honom,

huru många volymer der voro, svarade han: „Den älskog vele vi begynna”.

Den 8 voro vi nog sysselsatte. Gudimman ville sjelf hålla en revy med sitt lifgarde, 2400 Amourer af begge könen; ty på Paphos bör man märka, att det ena könet är likså väl i tjenst som det andra. Gardet består af fyra bataljoner, utan beklädning, så att det ej kostar så mycket att underhålla. Allt hvad som kan skaffa vederbörande en liten vinning, är pilkokersremmar och lifskärp. Först är le bataillon cendré, sedan brunetta bataljonen, sedan blonda bataljonen och sist den rödhåriga, som gjort sig så namnkunnig med sin tapperhet i de gamla götiska tider. Öfversten var en herre af hjerta, med hufvudet litet lutande åt ena sidan, som Alexander Magnus. Öfverstlöjtnanten, en gammal krigare, hade genomgått många bataljer. Majorerna tycktes ha varit med sedan Sturarnes tid; men eljest voro merendels officerarne i sin blomstrande ungdom och brukade sina vingar med lätthet. Hela regementet var uppställt på ett stort fält. Venus kom sväfvande i en char, lik en snäcka, förespänd med dufvor, och hennes son stod bredvid henne. Spelet rördes, fanorna svängdes och exerciserne börjades, än med miner och œuillader, än med små löjen, än med solfjädrrar, än med paryrer, än med pilar, på tusen sätt: aldrig hade vi sett maken snabbhet i handgrepp. Stackars den fiende, som råkar ut för en sådan corps! Men Cupido har ett öga som en Turenne. Han märkte fyra, som ej gjorde väl, och lät ge dem straff. De hette Bigot, Nigaut, La Prude och La Precieuse. En regnskur kom öfver

alltsammans, och vi skyndade oss bort i en skuggrik lund under tjocka träd. Åter ny märkvärdighet: vi hörde här talas ur hvar buske. Små suckar, små reverier och echo öfverallt. Jag blef rädd, helst som det stundade till natten; men i detsamma ropade kaptenen oss om bord, efter vinden vändt sig, och vi måste skilja oss från en ort, som aldrig nog kan beskrifvas.

Sagan om herdinnan och lammet.

O store Maro, kom, upplifva
 Det stora verk, jag ärnar skrifva!
 Men dock . . . det är ej poesi:
 Förgäfves du dig deri blandar.
 I store Ciceroners andar,
 Jag ber er, stån min Saga bi!

Det var en gång en herdinna, vacker som den skönaste målning, och än vackrare; hon hade ett litet lam, så täckt, så täckt, att ingenting var så täckt, om icke dess afbild i en spegel eller källa. Det var helt hvitt med röda band om halsen, stundom couleur de paille och lila: det åt ur hennes hand och följde henne som skuggen kroppen; det sof i hennes sköte, det väckte henne klockan 11, det lade sin mun till hennes, det fick alla de kärliga namn, som brukas emellan de närmaste vänner, ända till *lilla Gris*, fast ingenting var olikare. Alla herdar i nejden afundades öfver lilla Lasse, så kallades lamungen; men alle gäfvo honom makalöst beröm, att dermed behaga den sköna. Så plägar det hända, säger man, på några orter ej långt från linien, såsom i Marocco och Abyssinien: man rosar

det man hatar och smickrar det man fruktar; men detta var dock i kristenheten. Stor dårskap! Lasse var oskyldig: hvad rädde han för, att han var i gunst? Historien berättar, att några hedniska händer voro en gång i begrepp att stjäla honom, till att göra en liten delning i herdinnans hjerta: han var redan bortförd en half mil från sin matmoder, när han möttes och igenkändes af Celadon, den stadigaste af herdinnans älskare. Hvilken oförmodad glädje på begge sidor! Celadon gjorde otaliga frågor, dem Lasse alla besvarade med ett kärligt *Bäää*. „Huru har Lasse kommit i ert våld?” sade Celadon till det hedervärda sällskapet. . . . „Men”, svarade man „. . . i vårt våld? Det går ingen an . . . dock, Celadon! . . . hvarföre längre tåla, att Lasse drar bort ifrån oss ett så vackert sinne? Låtsä som du ej sett honom!” . . . „Er tjenare”, sade Celadon, „I skullen vara förträfflige, gode herrar, att göra redo för allmänna medel. Med ert lof, Lasse skall följa med mig tillbaka.” Godt samvete har godt mod: otrogna händer ha gerna poltroniska krafter. Celadon tog lamningen och bar honom hem till sin herdinna.

Du kraft, som alla hjertan rör,
 Du kan ej målas med en penna,
 Man måste blott med sinnet känna
 De drag, som ingen dödlig gör!

Amaryllis, i djup sorg, fast utan smäck, hade redan begynt sin tideräkning efter Lasses enlevement: fem timmar voro redan förbi på hennes nya bedröfliga

seculum. Färdig, som en nunna, att draga sig ur verlden, låg hon på gräset utan hopp, utan lust att behaga, utan fruktan för ormar. Hon öppnade sina matta ögonlock vid Celadons ankomst; men, himmel! hvad ändring i hennes lynne, då hon fick se sin kära Lasse! Jag åtager mig ej dess beskrifning. Alexander Magnus och klockställaren kunna ej vara olikare. Den djupsinnige Rabbi-Ben-Cottillon, som utarbetat lärda verk om Caroli Magni hjeltedater och Sanct Barbro's tofflor, har gifvit en allmän sund regel, *att man aldrig bör åtaga sig det man ej kan uträtta* Men detta lyckliga möte hade en ännu angelägnare sak i följe. Celadon, den stackars Celadon, hade liksom alle andre herdar erfarit Amaryllis' hårdhet. Han hade aldrig kunnat röra ett hjerta, som var intaget af ett litet lam: den unga Amaryllis hade ment, då hon hört nämnas *kärlek*, att det var ett slags *ek*, hvaraf man svarfvade *kärl*. Ordet *älska* lämpade hon snarare till filbunkar och bärskäppor, än till herdar; men då nu Celadon gaf henne sin kära Lasse tillbaka, så fann hon något i hans ögon, i hans anlete, i hans åtbörder, som hon aldrig funnit, eller rättare sagdt, hon fann något hos sig sjelf, som hon ej förstod sig på. Hon begynte anse Lasse som en lamunge, och Celadon som en menniska. Sådant är underliga saker; om man ej visste, att mycket är ännu förborgadt i naturen, så skulle man hålla dylikt för trolleri. „Vet du hvad, Celadon“, sade hon, „jag håller lika mycket af dig som af Lasse. Jag vet intet huru det kommer sig” Den som aldrig så litet har försökt en obenådad älskares öde, den som

det minsta vet hvad det är, att sucka utan tröst, utan hopp, kan föreställa sig Celadons glädje. Han hade vandrat hela dagen genom torra platser öfver tre mil. Han hade ej smakat det ringaste sedan aftonen förut, då hans mor gifvit honom en fläskpankaka: trött, hung-
rig och förtjust föll han ned och svimmade. Glädjen kan stundom ha samma verkan, som os af en jernkakelugn, säger Hipocrates i sitt kapitel om krukmakare. Amaryllis blef helt bestört; en pil genom hennes hjerta hade ej kunnat ge henne större sveda. Hon lopp till Celadon, hon gret, hon ropade: ingen svarade. Skogsrån stodo på lur i buskarna och smålogo. Cupido flög rundt omkring under en osynlig mantille och skröt af sin seger. Han strök en droppa eau d'anges under Celadons näsa, i hvilken han ock nöp med all kraft, att han öppnade sina ögon. „Skönaste Amaryllis“, sade denne trogne älskare, „förlåt, att jag dånar i er närvaro; men jag blef så glad öfver er lilla utlåtelse: dessutom har jag ej ätit på ett helt dygn.“ „Intet på ett helt dygn“, sade Amaryllis, „ack, hjertans, hvar sku vi få mat? Min bror har drifvit hjorden hela milen härifrån, och här har jag hvarken mjölk eller bröd. Dock, låt se . . .“ O himmel! nu kommer jag till det bevekligaste af hela min saga. Kan jag skriva det utan tårar? Kan man förlåta den vackra och grymma Amaryllis? Alla hjertans tyrann, du lilla gud, som uträttar i verlden hvad du vill, som gör bataljer och svafvelstickor, monarkier och grynkorfvar, du var dertill orsaken: jag skyller på dig, och ej på den skönas sinne. Amaryllis mente, att Celadon då strax

skulle dö af hunger. Hon gick in uti ett tjäll: hon grep sin kära Lasse i nacken, med tårar i sina ögon, lågan i sitt hjerta och en mordisk täljknif i sin högra hand. Fromma själar, bortvänden edra milda uppsyner, medan den röda bloden rinner! Lemnom också köks-handtverket bakom våra nackar, tills maten är färdig. Hvaruti den egenteligen bestod, omtalar ej historien: man kan gissa hvad man vill; men Celadon blef mättad. Dock, Amaryllis' goda sinne kunde ej tillåta, att ju något af Lasse skulle invigas odödligheten. Hon tog hans skinn, och lät det tillreda. Hon hade först ärnat det till en kjol-säck; men det förtjente en högre rang. Så fint, så mjukt, så granlaga som det blef, mena åtskillige lärde, att deraf gjordes ett par handskar; men hela verlden skulle förundra sig, hvart dessa handskar tagit vägen. Somlige ha trott, det varit en af dem, som hertig Christian af Brunswig fick af drottningen i Böhmen, den han till sin dödsstund fäste på sin hatt. Somlige ha hållit före dem varit det paret, hvarmed hertiginnan Marlborough förtretade drottning Anna och förorsakade Utrechtska freden. Men jag kan ej alldeles gilla denna mening: om af detta skinn blifvit handskar, så vore jag öfvertygad, att de samma nu i denna stund vore här inne i detta rum närvarande, någon vacker person tillhörige, och låge verkligen på sitt lilla ställe och hörde på denna ringa och sannfärdiga saga; men jag har om detta skinn en hel annan kunskap. Den förr omrörde djupsinnige Rabbi-Ben-Cottillon gifver dertill sjelf anledning i sin Dissertation om Lagmansting. Han säger, att deraf gjordes ett

ganska vackert pergament, hvarpå mycket nyttiga saker blefvo upptecknade till människors rättelse. Hvem kan då icke finna, att den gamle, den vise, den vördade Gotlandslagen derpå blifvit skrifven? Jo, jag är försäkrad, att Ödet aldrig kunnat se detta oskyldiga kärlekens offer så ömkeligen mista sitt lif, utan till att ersätta det med den hedren, att tjena till rättesnöre för ett så ryktbart folk, som det Gotländska, och isynnerhet för den ortens värdige lagman.

Brefvexling mellan Ragvald Pik och Herr Silfverspasserklinga.

Ragvald Piks Bref.

Min vänlige hälsan med alt det som kärt och godt är, nu och tilförende.

Käre Junker. Eder kan jag icke underlate at tilskrifve, som jag hörer vare en af denne tidens nye Frälsemän, tilkänne gifvendes, at jag med störste förundran förnummit af mine gamle Allmenacher, och de som nu för tiden bruges, at jag legat i en dvala något mer än 200 år, hvilket är et stort järtecken, som vår Heliga Moder bäst känne. När jag först upvagnede, så sporde jag efter min Svåger Herr Nils Bese, som stod hos mig när jag somnede, och min Svärmoder Fru Eline af Nynäs, men ingen förstod mig eller kunde fly mig besked dertil. Så är jag nu så af mig kommen, at hvarken någon kännes vid mig, eller jag vet något af det som Folket nu bruger, hvarken kläder eller lifsuppehålle, eller de seder som äre kurteyse til Hofva, eller den stat och Hushållning, som mine liger af Riddere och andet Folk här i Rigene hafve. Jag hörer at alle, både Riddere och Svena, Biskoper, Canicker, Muncker, Borgere och Bönder skole 10 dagar efter Trettondedagen samles til en utskrefven Herredag. Käre Junker,

bedjandes Eder tjänsteligen, at I ville mig sådant underrette, och late mig vette, om någon af de Piker ännu lefver, och äger Frälse, på det andre Riddere måge kännas vid mig. Somlige sige, at i desse tider äre Frälsismän, som ingen jord äge at ryste före, hvilket vore väl för mig, som nu sofvit bort mitt och min Hustrus arf, så at jag kunde också slippe in i det Riddershuset, som någre ringe Adelsmän här i orten så rundeligen omtale.

Jag ville ock gärna vete, hvad klädedrägt man bruger, eller om jag skal hafve armborst, järnkläder och laggillan Häst til denne Herredag, eller om Vapnesyn sker samme gång. Så ville jag ock vara underättad, hvad Markegång det är uti Stockholm, och om han är dyrare, än då jag var der sist, så ock om jag får nyttje Kong Albrechts Klippingar i betalning, eller huru många penningar jag har nödigt at tage med mig, för jag vil slått intet sätte mig i gäld. Item, Käre Junker, tvivler jag icke, at I ärnen Eder til denne Herredag, derföre längter jag höre, hvad Eder talan och göremål der blifver, så at jag kan rette mig derefter. Så mycket har jag spordt, at här i Rigene regerer en god och mild Konung, dess vare Gud lofved evinnerlig, Amen! Men det öfrige vet jag intet af. Tilföre kunde jag väl skicke mig til Hofva, då Fru Sigrid Svägerske skänkte mig en hög Hofmanshatt, och en guldstickad krage, och jag red Sperr med unge Herr Sten Sture på Burspraket; Men kanske sederne nu äre förändrede, hvilket käre Junker later mig förstå. Item, Käre Junker, vil jag vete, om det andelige Frälset är

så mäktigt i Landet, som det var, innan jag somnede, hvilket jag må klage för St. Erich Konung och alle Helgon, som vetta hvad orätt Vrete Kloster-Bröder och Biskop Hans gjorde mig, kännendes 3 mine gårdar under Klostret och Linköpings Domkyrke. Men jag förhoppes, at Gud stäcker deres välde. Alt dette bedes jag om, käre Junker, at I nu gifven mig underrättelse om, efter I ären så väl kunnig i desse nye seder; Hvar-
emot min tjänst och välvillighet tilbjudendes. Skrifvit ved min lägerstad i Småland och Säfvedes Härad, 11000 Jungfrurs dag, och som Folket säger, Anno 1730.

Ragvald Pik.

Herr Silfverspasserklingas svar.

När man considererar den extraordinaira långa sömn, hvori Min Herre varit enveloperad, kan man intet etonneras, at hans bref ej äro skrefne efter nya moden. Jag gratulerar Min Herre til en så lyckelig reveil, kunnandes derjämte försäkra honom, at han finner en aldeles changerad, polerad och förbättrad verld. Hon tiltager så dageligen, at jag, som allenast fyra år frequenterat andra Länder, och gjort en commode revûe öfver Paris, Flandern, London och några Tyska Academier, vid min retour antingen fann mycken förändring, eller var förändrad sjelf. Man observerar nu en hel annan delicatess i expressioner, complimenter, kropps-affecter, kläde-modeller, Hof-etiqvetter, Mat-Reglor och Diéter, än då Min Herre i sådana affairer varit bekant. Man ex-

primerar sig i korta och divertissante termer, recolligerandes sådana ord, som andra språk fournera, hvilka äro douçare, än vår odieuse och miserabla Svenska. Complimenterne ske vid diverse occasioner, och böra aldrig negligeras, om det intet vore mer än öfver en simple Coliqve, eller Mariage, Barnsång, Ankomst eller Namns-Dag, då det ej är så necessairt, at orden gå af hjer-tat, allenast de i sig sjelfva äro coulante. Vid affec-terne remarqueras en behagelig negligence, dock at rygg, hufvud och knän hållas raka, och ansigtets mouvementer representera en stor del af penséerne. Min Herre måste préparera sig til at i en enda compliment och bugande kunna entretena 10 personer. Vid suspecte eller tou-chante sakers åhörande hausserar man gerna axlarna, och sällan deciderar man någon rapporterad affaire, utan med et Vielleicht eller Peut-être. Kläde-modeller kan Min Herre commodast få se vid sin hitkomst, emedan jag har hemfört en hel habit, som nu är à la mode i Pa-ris, allenast Min Herre har soin förut at skaffa sig en vacker Peruqve d'Allonge, som skal ryka af et continu-erligt Poudre.

Angående Hof-Etiqvetten har jag en parfaite con-noissance, ty fast jag icke är af gammal Famille, eme-dan min Far allenast var inspector öfver et gods, så försummar jag dock aldrig någon Apartements-Dag, och fast man passerar mig med dansen, så kan jag dock jugera om den är conforme med reglorne. Jag frequenterar Hofvet med nöje, oaktat jag står trångt, och pousserar med impatience på alla sidor, i förmodan, at en gång kunna penetrera den contraire lyckan, och snart få en

importante Charge. Om Mat-reglorne kan jag intet annat avertera, än at man oumgängeligen, hvar dag, måste göra en exquis repas; ty för en galant-homme är denna pointen intet raillerie. La bonne chère är det réelleste af vårt lefverne, hvaremellan et godt glas Vin, Caffé och Thé contribuera til blodens vivacité. Man har ej så pressant at stiga bittida up om mornarne, utan om man blir fullkomligen ajusterad til kläckan 11, kan man sätta sig i éat at exspectera måltiden kläckan 1, och så vidare. Om Pike-Famillen är än till, vet jag intet, men har konsulterat en Genealogist, som säger den vara expirerad.

Så framt Min Herres dessein är at resa til Riksdagen, behöfver han ej affligera sig deröfver, at han intet gods har, ty jag och flere med mig ignorera denna proprieteten af en Riddersman: mitt Sköldemärke och Namn äro suffisante nog til at brillera. Icke eller göres nu reflexion på de gamle bagatellerne, som Min Herre relaterar i sitt bref; utan jag ämnar mig til Riksdagen, at uppå vårt Riddarhus blott entonnera vid förekommande affairer, och frappa öronen med en eloquent röst.

Inga Klippingar roullera, utan godt Mynt; men alla de penningar, Min Herre possederar, råder jag honom at taga med sig, ty jag har proberat at låna penningar, men intet fådt, hvaröfver jag intet utstår ringa chagrin. Jag vet intet, om det kommer deraf, at mine förre Créancierer äro obetalte; men jag är ofta obligerad at vända mig til stratagèmer och ruser, förr än jag ärhållit secours; ty en honnête-homme kan intet

lägga sig i obscuriteten, för penninge-mangel skul. Om det öfriga, som Min Herre frågar om, hazarderar jag intet at utlåta mig, utan jag ber honom anse mig för en veritable Politique, som bättre vet, än at choquera en hel Corps, som är så puissant och verserad i Stats-affairer. I öfrigt förblifver

Min Herres

Serviteur très humble

Silfverspasserklinga.

När Ragvald Pik fått detta bref, har han intet mer gjort, än lagt händerna i kors med stor häpenhet och fallit i sin förra sömn igen, hvarifrån han ej förr lärer vakna, än gamla och nya världen fått en ända.

Anmärkningar.

Sid. 36. *Väck upp din tjusta håg.*

Tjusta, d. ä. förhäxade, genom trolldom bedöfvade.

Sid. 37. *På vårt lejons graf en hop med rättor leka.*

Rättor, d. ä. möss (= *Mössor*).

Sid. 38. *Och nyss från såret tagit*

Dess bästa läkedom.

Drottning Ulrika Eleonora afled den 24 Nov. 1741.

Sid. 53. *Kämpavisa.*

Detta i mera än ett afseende märkeliga qvåde utgör en allegorisk skildring af Sveriges politiska förhållanden från tiden af Hattarnes stigande välde till freden i Åbo och tronföljarevalet 1743.

Desse „kämpar, som äro så väldig en tropp”, representera naturligtvis de krigiskt sinnade Hattarne. De togo med våld „stolts Sigrid ur tornet ut och förde henne in i den mörka skog”: det vill med andra ord säga, att, sedan Hattpartiet vid 1738 års riksdag äntligen kommit till styret, kriget mot Ryssland inom kort förklarades. Utgången svarade icke mot de i många år närda hjeltedrömmarna: vi känna alla huru dyrt Sverige köpte 1743 års fred. „När björnarne började mumla i skogen sprungo de unge hjeltar från allt, från guld och gröna skogar.” Efter nederlaget vid Villmanstrand följde återtågens och underhandlingarnes skymf; och vid den riksdag, som i Aug. 1742 sammanträdde, fingo

Mössorna åter öfvervigten, Hattpartiets generaler miste i bokstaflig mening hufvudet och dess politiska ledare måste, såsom det heter, gå från både „guld och gröna skogar.” Det ligger en bitter ironi i omqvädet: „Men Hatten är krönt med lager, seger och ära!”

Slutet af visan har afseende på konungavalet: de så snöpligt återkomne kämparne äro genast färdige att erbjuda den gamle konungen sin tjenst för att bortgifta stolts Sigrid, hans olyckliga dotter. Trenne friare inställa sig, af hvilka den förste motsvarar hertigen af Birkenfeld, Frankrikes skyddsling, den andre kronprinsen af Danmark, och den tredje — som också ensam lyckas rädda den i skogen af jättar, troll och björnar omgifna prinsessan — Adolf Fredrik af Holstein. Såsom bekant är, fannus ännu en fjerde friare till svenska kronan, hvilken författaren likväl ej omnämnt, troligen emedan han var konung Fredriks brorson.

Sid. 89. *Stilla lefnads sällhet.*

I företalet till originalupplagan anmärkes, att detta stycke „lärer kunna vår auctor fränkännas.” Då imellertid, så vidt utgifvaren har sig bekant, denna förmodan icke blifvit styrkt samt det lilla nätta poemet dessutom icke saknar släktdrag med flera andra af Dalin, har han ansett sig kunna i föreliggande samling införa detsamma, med denna anmärkning såsom reservation.

Sid. 122. *Få Calotten.* Se aum. till sid. 130.

Sid. 127. *Ordensvisa.*

I 1767 års upplaga förekommer (Första delen, II: 3) rörande „Avazu och Wallasis” följande not:

„Ridderliga förbundet *Avazu* och *Wallasis* inrättades i Stockholm den 25 Januari, eller S:t Pauli omvändelsedag, år 1732 af åtskillige ypperlige herrar och embetsmän, hvilkas antal i början var inskränkt till tolf riddare, men sedan ökades. Orden *Tro* och *Redlighet* voro Ordens antagna valspråk, och samtliga Ordensbrödernas förbindelser: en oryggelig efterlefnad af samhällets lagar, en oföränderlig inbördes förtrolig-

het samt en obrottlig tysthet. På Ordenstecknet, ett grekiskt i ändarna klufvet kors i guld, syntes i blå email bokstäfverna *A* och *W*, satte gent emot hvarandra i korsets fyra ändar, samt i en af strålar omgifven glob, midt på korset, bokstafven *S* med ett genom densamma upprättstående svärd, båda i blå email. Detta tecken, som på båda sidor var lika, bars i ett himmelsblått, smårutigt sidenband i ett knapphål af vesten, dock allenast vid vissa tillfällen. Ordens styrelse var öfverlemnad till då varande kammar-rådet, sedermera presidenten samt riddaren och kommandören af Kongl. Maj:ts Orden, högvälborne herr greve Carl Fredrik Piper, och honom, såsom Ordens utnämnde ständige kommandör och ordförande, uppdraget att hos sig hålla de vanliga Ordenskapitlen samt förvara Ordenssigillet; Ordenskassans vård åter var anförtrödd tvenne af riddarne, hvilka för densamnas förvaltning borde göra redo vid sammankomsterna. Sekreterare-sysslan vid denna Orden förrättades allt ifrån dess första inrättning af vår auctor, som tillika hade åtagit sig att på Ordens årliga fester, instiktelsedagen den 25 Januari samt den 6 och 30 November, konung Gustaf Adolfs och konung Carl XII:s dödsdagar, inlemna något efter Inrättningens (!) smak lämpadt snillearbete, och ifrån denna förbindelse leda sig de flere af honom öfver dessa ämnen författade skrifter."

Man känner ej anledningen till namnen *Avazu* och *Wallasis*. Atterbom framkastar den förmodan, att de „till-äfventyrs torde förekomma i någon af den tidens fransyska eller tyska romaner."

Visst är, att utom den rent fosterländska och allmänt humana syftning, som Ordensbrödernes „förbindelse" angifver, en tydligt utpräglad politisk äfven röjer sig inom det ridderliga samfundet. Det innersta af Hattpartiets åsigter klingar ofta och klart igenom Ordenssekreterarens sånger, någon gång i en nästan utmanande ton. Se t. ex. ett par af de i denna samling intagna åminnelseqväderna öfver Carl XII.

Det sista till Ordensdagens firande skrifna stycke är från 1745 och utgöres blott af sex rader. Samfundets tid var ute.

Sid 130. *Calottvisa.*

Urbilden till det *Calottiska regemente*, som i Adolf Fredriks och Lovisas dagar svärmade kring Mälarstränderna, återfinnes i Frankrike, hvarest vid hertigen-regentens hof ett *regiment de la Calotte* inrättades af en viss *Aimon*. Momus var regementets skyddsgud och efter hans mössa (*calotte*) fick det sitt namn. Calotten var prydd med tvenne öron samt en myckenhet små klockor och bjellror; den tjenade äfven till hjälm öfver regementets vapen. Detta utgjordes af en sköld, som på längden delades af Momi spira, den så kallade *Marotten*, och på hvars gyllene, med fjärlar af skiftande färgor tätt beströdda fält syntes en silfvermåne i sina trenne skiften. Valspråket var: *Luna influit, favet Momus*. Det Calottiska regementet var naturligtvis förlagdt i *Calottien*. Då man der, stadd i tjenstgöring, „bar sin calott“, måste icke blott „all’ ängslan och all melankoli“, utan ock allt allvar vika fjerran.

I äldsta upplagan göres i en not en lätt förklaring rörande Dalins calottiska skämt, hvilket hvarken „bort eller bör uppväcka någon slags förargelig tanka.“ — Bekant är imellertid att Dalin vid den förföljelse, för hvilken han vid riksdagen 1756 var föremål, särskilt af presterskapet förevisades sina calott-predikningar.

Sid. 159. *Nicopompus.*

Detta namn erhöll Dalin af drottningen, i egenskap af hennes hof-visdiktare.

Sid 231. *Engsönöjen.*

På det natursköna Engsö, då tillhörigt den i anm. till sid. 127 omnämnde grefve Carl Fredrik Piper och hans grefvinna, född Mörner, vistades Dalin ofta och gerna. Han stod till båda i ett sannt vänskapsförhållande, var på Engsö som barn i huset och hade der, i grefvinnans kabinett, sin „egen vrå“, om hvars glada lugn han ofta talar.

Sid. 238. *Den finska sjuka.*

Uttrycket är framkalladt af författarens grämselse öfver gången af kriget mot Ryssland 1741—1743.

Sid. 243. *Till en fröken, som ville lära sig skrifva vers.*

I detta och följande stycke efterliknar författaren en på sin tid mycket känd rimmare, Sveno Dalius, vanligen *Salig Gubben* kallad. Han hade i sin krafts ålder varit en tapper krigsbuss; efter slutade fälttåg och med eröfrad kapstens-titel nedsatte han sig på en liten gård i sin födelsebygd, Dal, och använde sin återstående tid på ett vidunderligt rimsnideri. Han dog 1693, öfver 88 år gammal.

